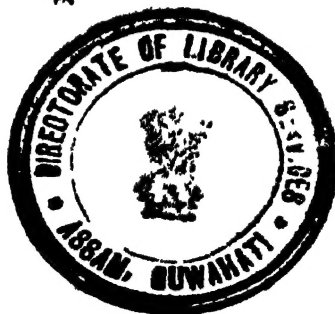

কাপ্তনৰ শেষ হাঁহি

চৈয়দ আব্দুল মালিক

অম্বিতা প্রকাশন

পকৰটা : মালৌ আলি,
বোম্বাই-৭৮৫০০১

FAGUNAR SHESH HANHI
An Assamese Novel by
Syed Abdul Malik

প্ৰথম তাঙৰণ—মাৰ্চ, ১৯৮৪

মূল্য ১৫'০০ টকা

Price Rs. 15'00

প্ৰকাশিকা : শ্ৰীমতী যুথিকা ফকন
অৰ্চিতা প্ৰকাশন,
পঞ্চৰটী, মালৌ আলি,
যোৰহাট—৭৮৫০০১

প্ৰচ্ছদ : শ্ৰীমাধৱ বৈশ্য

অনিন্দিতা প্ৰিণ্টাৰ্ছ এণ্ড্‌ কাউণ্ট্ৰী ওবৰ্কচ্, পঞ্চৰটী, মালৌ আলি
যোৰহাট—৭৮৫০০১ৰ পৰা শ্ৰীৰাধাক্ৰাম যোৰৰ দ্বাৰা মুদ্ৰিত।

মৰমৰ জিনাইদা
আৰু
নাজিমৰ হাতত

—আৰু।

অন্যটোক অলকাৰ এটা কলচ শক যেন লাগিল ।

অলকাৰ কাৰণে অতীত মানে মামৰে-খোৱা পুৰণি ষ্টীলৰ ট্ৰাক
কেইটা, গোমেহা গধুৰ, অকলে দাঙিৰ নোৱাৰা, স্তব্ব, ৰং-এৰোৱা
বাকচ কেইটা, তাৰ ভিতৰত চেপা খাই থকা বস্ত্ৰবোৰ-কাপোৰ-কানি,
ক্লাগছ-পতা, এলবাম, চিঠি-পত্ৰ আৰু যতমানে পেলাই দিব নোৱাৰা
বস্তু ।

আন অতীত মানে পুৰণি, মাজে মাজে ঘূৰে খোৱা, কজা
চিলা হোৱা ৱাৰ্ডৰ'বটো, তাৰ ভিতৰত নতুন পুৰণি, নানা বৰণৰ,
নানা ধৰণৰ, সাজ-পোচাকবোৰ, হেপাৰ কেইডাল, এফালে জাপি
খোৱা গৰম চাদৰ, স্থাল কেইখন আৰু এনেই চাবি মাৰি বন্ধ কৰি
খোৱা ভিতৰ অলকাৰ পাতি খোৱা ড্ৰবাটো যাৰ ভিতৰত এতিয়া
হাতে কেইটামান চেক বুকৰ কাউণ্টাৰফটলৰ বাহিৰে আৰু একো
নাই ।

আৰু অতীত মানে—চাৰি ফুট ওখ, দুফুট বহল, দামী কাঠৰ
ফেম লগোৱা এই বেলজিয়ান আইনাৰ 'মিৰবখন' । বন্ধুৰ দৰে,
প্ৰেমীৰ দৰে, লৰচৰ নকৰাকৈ সদায় অলকাক সন্মুখত পাবৰ কাৰণে
প্ৰতীক্ষা কৰি থিয় হৈ থাকে । মাজে মাজে এই বিশ্বস্ত দাপোন
খনক অলকাৰ বৰ আপোন যেন লাগে যদিও, মাজে মাজে এক
বিশ্বাসঘাতক, নিৰ্দয় প্ৰতিদ্বন্দী যেন লাগে নিজে অকণো সলনি
নহৈ, অলকাৰ ক্ষণে ক্ষণে, তিলে তিলে সলনি কৈ থকাৰ সাক্ষী

হিচাপে যেন অলকা এদিন নোহোৱা হৈ যাব কাৰণেই ব্যাখ্যা হৈ
খিয় দি বৈ আছে, এই পুৰণি আইনাখন।

এসময়ত অলকাৰ কাৰণে এই দাপোনখনতকৈ আপোন
আক বিশ্বস্ত কোনো নাছিল, যাৰ সন্মুখত বৈ অলকাই নিজকে কৈছিল-
চাৰিওফালে এনেকুৱা আইনাৰে সজা এটা ছীছ-মহলৰ মাজত সোমাই
থাকি নিজকে কেউফালৰ পৰা অপলক চাই থাকিব পৰা হলে।

আজিকালি কিন্তু এই আইনাখনক অলকাৰ এটা নিষ্ঠুৰ,
সহানুভূতিহীন শত্ৰু যেন লাগে-যি 'অলকাৰ দুৰ্দশাৰ প্ৰতি আঙুলিয়াই
যেন উল্লসিত হৈ গোপনে ঠাংহিছে।

আৰু অতীত মানে—

মনলৈ আহিলেও অস্থি লাগে—অতীত মানে এই চল্লিশ
বছৰৰ আগতে সজোৱা ঘৰটো, লাখ লাখ ইটা জালি, ১৬ ইঞ্চি ডাঠ
বেৰেৰে, বিৰাট বিৰাট ইটাৰ খুটাৰে, সৰু সৰু খিৰিকি আৰু ডাঙৰ
ডাঙৰ দুৱাৰেৰে, এই বিয়োগেম পকা দালানটো। দুৱাৰবোৰৰ তলভাগ
কাঠৰ ওপৰভাগ আইনাৰ; আইনা প্ৰায়বোৰ ভাগিছে। কিছুমান
ভগা আইনাৰ টুকুৰা এবাট নগৈ ফ্ৰেমত লাগি আছে। বেৰবোৰৰ
প্লাষ্টাৰ এবাট, ভিতৰৰ খুৰখুৰীয়া হোৱা ইটাৰ শেঁতা-বঙা ৰং ওলাই
পৰিছে। অভিনৱৰ শেষত মুখৰ মেৰু-আপৰ ঘামি-জামি নোহোৱা
হোৱা চিত্ৰা-পখৰা অৱশিষ্টখিনিৰ দৰে।

বাৰীৰ বেঁকা হৈ যোৱা, গা-গছ ভাগ পোকে খোৱা, পাত
শুকাই যোৱা, গুটি নলগা নাৰিকল পঁচ জোপা (প্ৰায় ২৫০০
জোপাৰ সেই কেইজোপা আছেগৈ, বাকীবোৰ মৰি খৰি হ'ল),
আলৰ বুঢ়া, হটঙা শেৱালী তিনিজোপা, যাৰ ডাল পাতবোৰো শুকাই
ওলমি ভাগি পৰিছে, চিমেন্টৰ চামনি এবাট যোৱা পকা খটখটিৰ

হুয়োফালৰ মাত্ৰহ বহিব পৰাকৈ সজা ওখ পকা বেঞ্চ ছখন সন্মলো
অলকাৰ কাৰণে এক অসহ্য, ঘিণ-লগা অতীত, যাৰ বিৰুদ্ধে যুজি
জয়ী হ'ব পৰাৰ কোনো সম্ভাৱনা নাই বুলি বুজি অলকাৰ নিজকে
একান্ত অলহাৱ যেন লাগে ।

এক অসহ্য বিড়ম্বনা !

চাৰিও ফালৰ গোটেই পৃথিবীখন স্ব-ইচ্ছাবে, আনন্দমনেৰে
পুৰণি হৈ গৈছে, অতীত হবৰ কাৰণে ঢপলিয়াই গৈছে, যেন তাৰ
বাহিৰে অন্য কবিলগীয়া কাম এই মূৰ্খ পৃথিবীখনৰ আক একো
নাই । আৰু যেন অলকাৰ কোনো - কাহানিও পুৰণি হৈ নেযাবৰ
কাৰণে কৰা প্ৰাণান্তক চেষ্টাক ব্যৰ্থ কৰি উপহাস কবিবৰ কাৰণেই
যত্ন কৰিছে এই জঠৰ, স্পন্দনহীন পৃথিবীখনে ।

অলকাৰ ডিঙিটো শুকাই যোৱা যেন লাগিল । কিন্তু অলপ
পৰৰ আগতে মাথোন অলকাই চাহ খাইছিল ।

‘কণপাই’—অলকাই সৰুতকৈ মাতিলে । মাতটো উমান সৰু
আছিল যে অলকাই নিজেই মুগুনিলে । দ্বিতীয়বাৰ মাতিবলৈ অলকাৰ
অলপ এলাহ লাগিল । মাতিলেই খবৰবকৈ ভিতৰৰ পৰা ওলাই
আহি কণপায়ে মুখি, “মোক মাতিছিলানেকি জেঠাইদেউ ?”

এই ‘জেঠাইদেউ’ ‘জেঠাইদেউ’ কৰি থকাৰ কাৰণে কেইবা-
বাৰো অলকাই কণপাইক খেদাট দিয়াৰ কথা ভাবিছে, কিন্তু সতকাই
ভাল বান্ধনি ল'ৰা এটা পোৱা নেযায়, আৰু কণপাইৰ মাক সোণ-
তৰাক কৈ মেলিছে অলকাই লৰাটো পাইছে । সোণতৰা অলকাতকৈ
কেইবা বছৰবো সৰু । সি জেঠাইদেউ মুবুলি আৰু কি বুলি অলকাক
মাতিব ? কিন্তু অলকাৰ মনত লাগে যেন জেঠাইদেউ আনে কুমৰ
চুলিবোৰ পকা, কেইটামান দাঁত সৰা, গাল চকু সোমোৱা, পতহিওৱা

ভামোল পকতিয়াই থকা, পাতলিফটা মেখেলা পিন্ধা এজনী বুঢ়ী মানুহ । মাকতকৈ বয়সত ডাঙৰ হলেই অলকা কণপাটৰ জেঠায়েক হব লাগে কিয় ? এইটো সোধোমানেৰে মাতি কণপায়ে অলকাকো অতীতৰ এটা প্ৰাচীন বস্তু কৰি পেলাবল বড়য়ন্ত কৰিছেনেকি বাক ?

এইটো ঘৰলৈ অলকাৰ অহাৰ আজি সাত মাহেই হ'ল । ঘৰে মাটিয়ে অলকাই পাইছে । দখল লবল কাৰণে, আগে থকা ভাড়া ঘৰটো এৰি অলকা ইয়ালৈ গুচি আহিছিল সাত মাহৰ আগতে । এটা স্বাৰৰ সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হোৱাৰ গৰ্ব আৰু আনন্দ অলকাই প্ৰথমে অনুভৱ কৰিছিল । নগৰৰ একাঘৰ এই প্ৰকাণ্ড বাৰীখনৰ ভিতৰৰ প্ৰকাণ্ড দালানটো-তাৰ অৱিসম্বাদী মালিক হব পৰাটো নিশ্চয় গৰ্ব আৰু আনন্দৰ কথা । নিজৰ সেইদৰে অনুভৱ কৰাই নহয়, আনোও আহি অলকাক সেইদৰে কৈছিল । আনকি কোনো-কোনোৱে সামান্য ঈৰ্ষা কৰা যেনো লাগিছিল - অলকাৰ সৌভাগ্য দেখি ।

কিন্তু ক্ৰমে মানুহ অহা পাতলি আছিল । আৰু আহিলেও ঘৰ বাৰীৰ কথা নকৈ, মানুহবোৰ অন্য কথাৰ আলোচনা কৰিবল কাৰণেহে অহা হ'ল । ক্ৰমে এই ঘৰবাৰীৰ কথা উলিয়াবলৈ অলকাৰ নিজৰে সংকোচ লাগিব ধৰিলে । এটা পুৰণি, অচল ধান ধাৰণা নেথাকিলে এনেকুৱা পুৰণি ঘৰবাৰীৰ গৰাকী হৈ আজিকালিৰ কোনো মানুহ তৃপ্ত হব নোৱাৰে ।

ঘৰটো এগা পৰলীয়া হৈ আছিল । ইয়াৰ মালিকী স্বত্ব লৈ মোৰ্কদমা চলি আছিল । বিয়া হৈ কেইবছৰমান থকাৰ পিচতে স্বামীৰ লগত এবাএৰি হৈ পৰা এগৰাকী ভিৰোভাই পিতৃয়ে ত্যাজ্যপুত্ৰ কৰা স্বামীৰ সম্পত্তি পাব পাৰেনে নোৱাৰে, সেই লৈ কে'চ চলিছিল । কিন্তু কে'চ চলি থকাৰ মাজতে অলকাৰ স্বামীৰ হঠাৎ মৃত্যু হোৱাৰ

কাৰণে, আৰু পৰিয়ালৰ অন্যান্যই দাবী এৰি দিয়াৰ কাৰণে, আদালতে ঘৰবাসী অলকাৰ দিলে। জয় হ'ল নে পৰাজয় হ'ল অলকাই ঠিক বুজিব নোৱাৰিলে। প্ৰথমে জয় হোৱা যেনেই লাগিছিল, কিন্তু ক্ৰমে অলকাৰ মনত লাগিব ধৰিলে যেন অলকাক পুতৌ কৰিবৰ কাৰণেহে স্বামী পক্ষৰ লোক সকলে দাবী এৰি দিলে। ভাড়া ঘৰৰ পৰা (তাতেই অলকা ভালেমান বছৰ আছিল), বাকচ-পত্ৰ, সা সবঞ্জাম সকলো আনি এই পুৰণি দালানটোত সন্মুৱালেহি। ভাড়া ঘৰত বস্ত্ৰ-বাহানিবোৰ থবলৈ ঠাইৰ নাটনি হৈছিল। কিন্তু ইয়াত ইমান বেছি খালি ঠাই পৰি আছে যে অলকাৰ অস্ত্ৰাৱৰ সৃষ্টি তেনেই তাকৰ আৰু নগনা যেন লাগিছিল।

কেইবাটাও কোঠালি এনেয়ে পৰি আছে। দুটামানত তলা নৰা আছে, তাৰ চাৰিনো কাৰ ওচৰত আছে অলকাই বিচৰা নাই, বিচৰাৰ দৰকাৰো উপলব্ধি কৰা নাই। বন্ধ আছে, আছেই। এনেকুৱা পুৰণি ধৰণৰ ঘৰ মানুহে ভাড়াও নলয় আৰু যাকে-তাকে ভাড়াটিয়া সন্মুৱাই লবও নোৱাৰি; কোন কেনেকুৱা মানুহ ক'বতো নোৱাৰি। মানুহক চিনি পাবলৈ আৰু অলকাৰ বাকী নাই। কিন্তু এই প্ৰাচীন ঘৰটোত কেৱল কণপাইফ লৈ মানুহ অকলে কিমান দিন থাকিব পাৰে ?

বাকচ-পত্ৰ, ৱাড'ব'ব, আলমাৰী, চকী-মেজ-মিষৰ, বুকচে'লফ্- এই নিৰ্বাক, পুৰণি, অচেতন, অপদাৰ্থ বস্ত্ৰবোৰৰ মাজত সোমাই অলকাৰ নিজকো ক্ৰেতিয়াবা সিঁতৰ নিচিনাই পুৰণি যেন লাগি যায়। তেতিয়া অলকাৰ ভিতৰলৈ সোমাবলৈ ভয় লাগে, মিষখনৰ সন্মুখলৈ যাবলৈ ভয় লাগে, ৱাড'ব'বটো খুলি, তাত থকা কিছুমান কাপোৰ- কানি জাপ ভাঙি খুলি চাবলৈ ভয় লাগি যায়।

সকলো মেজখনৰ ওপৰত পৰি থকা চিঠিখন হাতলৈ লৈ অলকাই

অলপ পৰ এনেয়ে চাই থাকিল। ইতিমধ্যে সেই সৰু চিঠিখন তিনিবাৰ পঢ়া হৈ গৈছে। বিশেষ অৰ্থপূৰ্ণ নহলেও চিঠিখন ত্যাগপৰ্য্যপূৰ্ণ। কথা তাকৰ, কিন্তু সেই কথাখিনিৰে যদি কিবা সঁচা শুকৰ আছে, তেন্তে অলকাই ক'ব লাগিব যে এনেকুৱা এখন চিঠি তেওঁ জীৱনত কোনো কাহানিও পোৱাই নাছিল। অলকাৰ ভাবি আচৰিত লাগিলে এনেকুৱা এখন চিঠি নোপোৱাকৈ তেওঁৰ নিচিনা এজনী ছোৱালীয়ে জীৱনৰ ৩৪ টা বিচিত্ৰ বছৰ কেনেকৈ পাৰ কৰি দিলে। আমাক যি সময়ত যি, যি কথা ক'ব লাগে, সেই সময়ত, সি, সেই কথা কৈ নিদিয়াৰ কাৰণেই, জীৱনৰ গতি অভাৱনীয় ভাৱে ওলটপালট হৈ যায়। কিন্তু জীৱনত আমি গুনিবলৈ বাট চাই থকা কথাবাৰ কেতিয়া কোন মুহূৰ্ত্তত কোনে কৈ দিয়ে আমিভো নেজানো।

তথানি—

তথানি—

অলকা কিছু ভাৱপ্ৰৱণ হৈ পৰিল। চিঠিখন আকৌ এবাৰ পঢ়ো বুলিও নগড়াকৈ থাকিল।

কণপাই আহি কাষত বহি হ'লহি। প্ৰথমে অলকাই তাৰ ফালে নেচালে। তাৰ পিছত এবাৰ তাৰ ফালে চালে। তাক যেন চিনিবই নোৱাৰিলে।

—জেঠাইসেউ।

অলকাই নেমাতিলে।

“আলহী যদি আহে বজাৰ এতিয়াই কৰি আনোঁ নেকি?”
কণপায়ে সুধিলে।

“হৌ—আলহী—বজাৰ—এতিয়াই—?”

এইবাৰ “কণপায়ে কলে, “আজি কোনোবা আলহী অহাৰ কথা নাই জানো?” “তই পাৰিবি জানো?”

“কি কি আনিব লাগিবমো?”

“বহুত কিয়াকিবি। তই বাক মোটেল পানী এগিলাচ আনটোন—।”

“খাব?”

“নেখাই মুবত ল’মনেকি?”

“ঠাণ্ডা আনিম নে গবম?”

“হৌ?”

“আজিকালি ঠাণ্ডা পানী খালে চদি’ লাগিব পাৰে।”

কণপাই নে কোনোবা ডাক্তৰ উৎপল চৌধুৰী? ❀

অলপ পৰব আগতে যে অলকাৰ পিয়াহ লাগিছিল, এতিয়া নলগা বেন লাগিল। “ওঁ, তই তেনেহলে বজাবলৈকে যা। পিছে বহুত বস্তু আনিলেই নহয়, বহুত বস্তু বনাবও লাগিব। পাৰিবি জানো?”

“আলহীয়ে বা কি খায় নেখায়।”

“তই বনাব পাৰিলেই হ’ল। কোনে কি খায় নেখায় সেই কথা তোক নেলাগে।”

“নোখোৱা বস্তু বনালেনো কি লাভ হ’ব?”

অলকাই একো নকলে।

আজি সন্ধিয়া এজন মাহুহ আহিব। তেওঁ আজি ইয়াতে থাকিব। অকল আজিয়েই নহয়, হয়তো বহুত দিন থাকিব। তেওঁ কি খায় নেখায় জানিবৰ বহুত সময় পোৱা যাব। আজি মাত্ৰ আজিৰ কথা।

বস্তুৰ তালিকা আৰু টকা দি অলকাই কণপাইক বজাবলৈ পঠিয়ালে। হয়তো আজি বাতিৰ কাষে, একজিকিউটিভ ইঞ্জিনিয়াৰ কাইজ আহমদৰ বান্ধনিটোকে মতাই আনিব লাগিব। সি বান্ধে ভাল।

মই বান্ধনিশালত সোমাই ঠাগিলে তেওঁৰ লগত কথা-বন্দা পাবলি কোনে ? আৰু ময়েই বা বন্ধা-বঢ়া জানো কিমান ?

বাথকমটো পালে ! এটা একমুখী কোঠালিয়েই। কিন্তু ‘ছাবাৰ’ নাই। ধপপায়ে বালটি দৰাও ছৰালটি পানী আনি থৈছে। আৰু পকা চৌবাচ্চাটোতো পানী নাই পৈছে। ছাবাৰৰ তলত নিজকে এৰি দি বহুত পৰে গা ধুই থাকিবলৈ মন গৈছিল অলকাৰ। কিন্তু পানী মাত্ৰ ছৰালটি। এতিয়া সকলো পিৰা খনত নহি লৈ নাইবা বাথকমৰ মজিয়াত আঠুকাটি লৈ এজনী বুঢ়ী মানুহে ধোৱাদি কোনোমতে গাটো ধুৱা গিৰি। নিয়মটোতে কথা হ’ল, গা ধোৱা নহ’ল।

যোৱা সাওত্ৰ মাতে অলকাই এই বাথকমটো ভঙাই পেলাই অতি আধুনিক ধৰণৰ এটা বাথকম সাজোৱাৰ কথা গা-ধুবলৈ আহিলেই সদায় ভাবে, কিন্তু সেই বিষয়ে আজিলৈকে একো নৰা হৈ উঠাওঁ নাই।

গা এতিয়াওঁ ধুবলৈ কি; পিছত ধুব এবাৰ অলকাই চিন্তা কৰিলে। ঘৰটো নব আঁৰণীপাটি হৈ আছে। খৰ লঙতে বস্ত্ৰবোৰ আনি খ’ত মেনেকৈ ধোৱা মেনেকৈয়ে পানি আছে। এবাৰ সাধাৰণ ভাবে ভিতৰলৈ চাই তেওঁ দেখিলে, মাইকী মানুহ থকাহে নেলাগে, এজন মতা মানুহ থকা ঘৰো ইমান বেঁচিজিল আৰু খিচিং-খাচাং হৈ নেথাকে। ভিতৰৰ বেৰবোৰ ইমান বেয়া হৈ আছে যে সেইবোৰ বেৰত ফটো এখনো জীৰি থৰৰ উপায় নাই। অথচ অলকাৰ দুই তিনিটামান বাকচত অকল বন্ধোৱা নবন্ধোৱা ফটোৱেই আছে, সেইবোৰ যে কত কাল বাকচতে সোমাই আছে ! বছৰৰ তেওঁ সেই ফটোবোৰ অদৰ্কাৰী বুলি ভাবিবৰ চেষ্টা কৰিছে, কিন্তু আজিও তেওঁ সেইবোৰ পেলাই দিব পৰা নাই। য’লৈকে গৈছে, য’তে আছে তালৈকে ফটো ভৰাই ধোৱা বাকচ কেইটা লৈ ফুৰাইছে। অলকাৰ

সময়ৰ অভাৱ নাই। কটোবোৰ চাই দিনৰ পিছত দিন কটাই গৈ
পাৰে। কিন্তু ওঁহো, সেইবোৰত আছে আমনি-লগা অতীতৰ স্বাক্ষৰ;
একোটা সময়ৰ, একোটা দিনৰ, একোটা মুহূৰ্ত্তৰ মচ-নোখোৱা স্মৃতি-
লেখা। আজিৰ কাৰণে তেনেই অদৰ্কাৰী, সেইবোৰ অতীত বি অতীতৰ
লগত সকলো সম্পৰ্ক চিঙি পেলাবৰ যত্ন কৰিও অলকাই আজিও
পৰা নাই।

বহুল ত্ৰয়িংকমটোত থকা পুৰণি ধৰণৰ চ'কা চকীবোৰ হয়তো
ঘৰটোৰ লগত মিলিছে, কিন্তু আজিৰ আধুনিক মনৰ অধিকাৰী অলকা
চৌধুৰীৰ লগত অকণো নিমিলে। এখন পথাৰৰ মাজত কিছুমান
মৰা শ পৰি থকা দি চকী মেজবোৰ পৰি আছে। তাৰ মাজেদিয়ে
নিভৌ তেওঁ অহাযোৱা কৰে, কিন্তু কোনো দিন সিহঁতক মৰমৰ চকুৰে
চোৱা নাই। এই চ'কা চকীবোৰ ক'ৰবাত বেচি দি, বা কাৰোবাৰ
দি দি, নতুন ডিজাইনৰ এটা বা দুটা চে'ট কৰোৱাৰ কথা অলকাই
মাজে মাজে ভাবে; কিন্তু—

এই পুৰণি ঘৰটোৰ হাবুডীয়া ত্ৰয়িং কমটোত আধুনিক ডিজাইনৰ
নতুনকৈ ৰং দিয়া চকী মেজ খাপ খাব জানো?

কণপাই বজাৰ কৰি আহক। এই যে বজাৰ কৰিবলৈ গ'ল,
সিতো ছুৰঙাৰ আগতে নোলটে। তাৰ চিনাকী বন্ধু বাহুৰ লগত
কথা বতৰা পাতি, চাহ তামোল, বিড়ি-চিগাৰেট খাই, হয়তো লগ
পায় যদি কিবা ছবিৰ মেটিনি খ' চাই সি ওলাবহি। এইখিনি সময়ত
অসহায়ভাৱে ভিতৰ বাহিৰ কৰি সময় কটোৱাৰ বাহিৰে অলকাৰ অন্ত
একো কৰিবৰ উপাই নাই।

কৰ পথুৰ, পুৰণি সময়।

জিটখন পাবৰ আজি ৪ দিন হ'ল। কিন্তু বহুত দিন হোৱা

যেন লাগিছে অলকাৰ। প্ৰথমে তেওঁ চিঠিখনত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নাছিল, পঢ়ি শেষ কৰি মেজলৈ দলি মাৰি থৈ দিছিল। কিন্তু পিছ দিনা আকৌ যেতিয়া চিঠিখন পঢ়িলে, সেই দিনা হঠাৎ তেওঁ আবিষ্কাৰ কৰিলে যে এই চিঠিখন এনেদৰে পেলাই দিব লগীয়া চিঠি নহয়। তেওঁ ভাবিয়ে নেপালে এনেকুৱা এখন চিঠি নোপোৱাকৈ তেওঁ অতদিন কেনেকৈ আছিল, কেনেকৈ থাকিব পাৰিছিল।

কেতিয়াবা অত্যাৱশ্যকীয় এখন সৰু চিঠিও যে কিমান বহুত্বৰণ মধুৰতাৰে উৎকল হৈ উঠিব পাৰে। ঠিক যি সময়ত মই ভাবিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিলো 'যে মোৰ চৰ্দাৰৰ অকৃতজ্ঞ জগতখনে মোৰ কথা অকণো মনত ৰখা নাঠ, মোক পাহৰি যাবদ যত্ন কৰিছে, মোক ভেনেই পাহৰি গৈছে, ঠিক সেই সময়তে এনেকুৱা এখন চিঠি পোৱাটো এক অৱিস্কাৰ কথা, অত্যাৱশ্যক কথা।

হয়তো এনে এটা উপলক্ষৰ কাৰণেই যোৱা তিনিটা দিন অলকাৰ নিজকে বৰ নতুন যেন লাগিছে, আৰু ঘৰ ছৰাৰ, বাৰী ঘৰ সকলোবোৰ বৰ পুৰণি পুৰণি লাগিছে। দগতে আৰু এটা কথাৰ উপলক্ষি হোৱা যেন লাগিছে, যেন অলকাৰ কিবা এক বুজিব নোৱাৰা কাৰণত নিজলৈকে মৰম লাগিছে।

এবাৰ খটখটিয়েদি তললৈ নামি গৈ অলকাই পহুলিমূৰৰ কালে চালে। মানুহবোৰে অত্যাৱশ্যক কৰিছে, কিন্তু সেইবোৰ ক'বাবৰ পৰা ক'বালৈ যোৱা নিৰ্বিশেষ অটিনাকী মানুহ। কোনো এখন মুখো তেওঁৰ চিনাকি যেন নেলাগিল। কিছুপৰ এনেয়ে বৈ থাকি অলকা ভিতৰলৈ সোমাই আহিল।

অৰ্গল লগাই তেওঁ আগকালৰ ছৰাৰখন বন্ধ কৰিলে। হাতৰ পৰা সোলোকাই খোৱা সৰু ঘড়ীটোত সময়টো চালে— এঘাৰ বাজি

গৈছে। গা ধুবলৈ বাধকমত সোমোৱাৰ আগতে কৰো বুলিলে কিবা-
কিবি কিছু কাম কৰিব পাৰি, কোঠালিবোৰ কিছু চিজিল কৰিব পাৰি,
বেৰৰ মকৰাজালবোৰ গুচাব পাৰি, বাকচৰ পৰা উলিয়াই তখনমান
ভাল ফটো, নাইবা এটা এণ্ডাম মেজৰ ওপৰত থৰ পাৰি, অৰ্গেনটোৰ
ঢাকনীখনৰ ওপৰত পৰি থকা ধূলিবোৰ জাৰি জোকাৰি মোহাৰি
তাৰ ওপৰত এখন এম্ব্ৰুইডাৰী কৰা ঢাকনী কাপোৰ পাৰি থৰ
পাৰি, ফুলদানীত কাহানিবাবে পৰা লাগি থকা শুকাই যোৱা ফুল
পাতবোৰ পেলাই দি, অম্ম ফুল--কিঙ্ক অম্ম ফুল ক'ত পোৱা যাব?
ঘৰৰ আগৰ ফুলনীখনতো কাহানিবাই নোহোৱা হ'ল।

সকলো উত্তম নোহোৱা হৈ যোৱা যেন লাগিল অলকাৰ।
এসময়ত তেওঁযে ফুল খুব ভাল পাইছিল, এসময়ত তেওঁ যে ঘৰৰ
ভিতৰ-বাহিৰ সজাই পৰাই থাটোমটোকাবকৈ বাধি বন ভাল পাইছিল -
সেই কথা তেওঁ যেন পাৰ্হিয়েই গৈছিল।

অতীতটো এটা চোৰ, এটা ডকাইত সি আমাৰ পৰা এটা
এটাকৈ চুৰ কৰি নিয়ে, ডকাইতি কৰি নিয়ে, আমাক নিঃশ্ব কৰে,
সৰ্বস্বান্ত কৰে, বিস্ত কৰে। যি আমাক সকলো দি সকলো কাঢ়ি
নিব পাৰে, তাতকৈ ডাঙৰ শত্ৰু আমাৰ আৰু কোন হ'ব পাৰে?

শাৰীখন বিচনালৈ দলি মাৰি থৈ, ব্ৰাউজটো কিছু লাহে
লাহে খুলি, অলকা অম্মদিনাৰ দৰেই একো নতবাকৈয়ে মিৰবখনৰ
আগত থিয় হ'লগৈ।

অলপ পৰ নিজৰ প্ৰতিবিম্বটোলৈ চাই থাকি তেওঁ 'অম্মভৱ
কৰিলে যে অতীতে তেওঁৰ সকলো ঐশ্বৰ্য্য শেষ কৰি লুটি নিব পৰা
নাই। গাৰ কোমল, মিহি, বগা চাল, য'ত ছটোমান তিলৰ বাহিৰে
অম্ম কোনো দাগ নাই, সামান্য সৰু হৈ বোৱা, সামান্য ডললৈ নামি

যোৱা পুৰঠ আৰু ধুনীয়া বুকু হুটাৰ মাজৰ অলপ বেছি বগা হৈ থকা খালভেংখৰ, কাৰলভিৰ ওচৰৰ মঙহাল বাহু হুটাৰ অলপ নীলাভ সিৰবোৰ — অতীতৰ চোৰাং হাতে তাতো নথ বহুৱাব পৰা নাই।

কথাখিনি উপলব্ধি কৰি অলকাৰ কিছু সময়ৰ আগৰ উদাসীনতা আৰু বিমৰ্ষতাখিনি নোহোৱা হৈ যোৱা যেন লাগিল। তেওঁ অনুভৱ কৰিলে, এতিয়াও তেওঁৰ পৰাজয় হোৱা নাই। তেওঁৰ দেহাৰ প্ৰতিটো অঙ্গত অগ্নান, অঙ্গত যৌৱনৰ উজ্জলতা আজিও আছে, মূৰৰ চুলি আগৰ নিচিনাই কিচ, কিচ, কৰে ক'লা হৈ আছে, চকুৰ চেলাউৰি আগৰ দৰেই ধেমুভিৰীয়া হৈ আছে, জোতা নাকটোৰ আগটো আগৰ দৰেই অলপ বঙা হৈ আছে, বং নলগোৱাকৈয়ে পাতল, কোমল ওঠ হুটা বঙচুৱা হৈ আছে আৰু গঢ়িত ঠুতৰিটোত সময়ৰ কোনো আঁচোৰ অকণো লগা নাই।

৩৪ বছৰ হোৱাটো এনে এটা দেহ সৌষ্ঠৱৰ কাষে নিবৰ্ধক কথা।

আমা পাতলোভাই কিমান বছৰলৈকে নাচিছিল? ইজ্জানী বহমানে? বৈজয়ন্তী মালাই?

মই যে আজি কত দিন নচাই নাই। নচা ছোৱালীয়ে নেনাচিলে গাৰ কৰ্ম ঠিক নেথাকে, ছে'প ঠিক নেথাকে, চপলতা নেথাকে, মৰিলিটি, এজিলিটি নেথাকে, নেনাচিলে যৌৱন নেথাকে।

অলকাই ১০/১৫ বছৰৰ আগতে নচা ভাৰত নাট্যমৰ এটা যুজাত নিজৰ অঙ্গ ৰাখি চালে — নাই, ১৫ বছৰৰ ব্যৱধানো একো ক্ষতি কৰিব পৰা নাই। মই আজিও নাচিব পাবিম, আগৰ দৰেই নাচিব পাবিম। মোৰ তেজৰ কথাত নাচোনৰ ছন্দ আজিও আছে। অলকাক কালে বলে নোৱাৰে!

আচৰিত কথা, যিজন মাহুছে এদিন মোৰ নাচোনত যুদ্ধ হৈ,

আত্মাহাৰা হৈ, সকলোৰে হাক-বচনলৈ আওকাণ কৰি, ঘৰবাৰী, আপোন পৰিয়ালক তুচ্ছ জ্ঞান কৰি, মোক জীৱন-সঙ্গিনী কৰি লৈছিল, যিজন মানুহ মোৰ দেহাৰ স্পন্দনময় ভাৰভঙ্গিমাত সৃষ্টিৰ গুড়তম বহুত আৱিষ্কাৰ কৰি আনন্দত উদ্গাদ হৈছিল, সেইজন মানুহেই বিয়া হোৱাৰ অলপ পিছতে মোক কৈ উঠিছিল, “তোমাক মই নাচিবলৈ নিদিওঁ, তোমাক মই মঞ্চত অভিনয় কৰিবলৈ নিদিওঁ, তোমাক মই ঘৰৰ বাহিৰত, মানুহৰ মাজত ওলাই ঘূৰি ফুৰিবলৈ নিদিওঁ, তুমি মোৰ গৃহিনী, তুমি মোৰ ঘৰৰ ভিতৰত থাকিবা, তোমাৰ ঠাই মোৰ হৃদয়ৰ মাজত, মোৰ ঘৰৰ মাজত। তোমাৰ ৰূপ-যৌৱন সৌন্দৰ্যৰ সকলো ঐশ্বৰ্য্য, সকলো সম্পদ মোৰ, অস্ত্ৰ কাৰো নহয়………………।”

গোটেই পৃথিৱীৰ মুগ্ধ, বিন্মিত চকুৰ পৰা আচুতিয়াকৈ, একাধৰী-য়াকৈ, কেৱল নিজৰ গৃহিনী কৰি ৰাখিবলৈ বিচাৰিছিল। পৰ্বতীয়া নিজৰাক গতিহীন খাল, মৰিসূতী কৰি পেলাবলৈ বিচাৰিছিল। ফাগুনৰ বাসন্তী বঙেৰে বাঙলী হোৱা এখন আকাশক ৰমালত বান্ধি থব খুজিছিল।

আচৰিত।

আচৰিত।

নাচি নাচিয়েই অলকা ৰাধকামলৈ সোমাই গ’ল আৰু জোৰেৰে ৰাধকামৰ ছুৱাখন বন্ধ কৰি দিলে।

পুনৰ বহল, পুৰণি ৰাধকামটোৰ চাৰিওফালে চকু ফুৰোৱাৰ লগে লগে অলকাৰ মনটো গধুৰ হৈ পৰিল। জেকা মজিয়া, একালে শেলাইৰ চামনি, মাজে মাজে প্লাষ্টাৰ এৰাই মজিয়াখন ওখৰা-মুখৰি হৈছে, মূৰৰ সন্মান ওখত থকা সৰু শিৰিকি খনেৰে এখিনি পোহৰ ভিতৰ সোমাই আহিছে, কিন্তু পোহৰ খিনিও যেন প্ৰশস্ত নহয়, সন্তুষ্ট, সন্তুষ্টি; তিবোতা মানুহে গা ধোৱা ৰাধকামত সোমাবলৈ বেজিৰ পোহৰেও লাজ ভয় কৰেনেকি?

শাস্ত্র ছপৰ, নিৰ্জন ঘৰ, ঘৰচিৰিকা বাঁহৰ পৰা উৰি অহা কুটা, অকলশৰীয়া এটা জেঠী, মলকাৰ বেয়া লাগিল। মগটোৰ পানীখিনি চেচা, বৰ চেচা।

মঞ্চ আৰু কথাছবিৰ বিখ্যাত অভিনেত্ৰী, অপ্ৰতিদ্বন্দী নৃত্য-শিল্পী অলকা চৌধুৰীয়ে সন্মতি জনাইছে--জোৱাৰ শিল্পী গোষ্ঠীৰ সাহায্যৰ্থে পাতিবলৈ আয়োজন কৰা সঙ্গীত-সন্ধিয়াত বিশিষ্ট অতিথি হিচাপে তেওঁ যোগদান কৰিব, আৰু ছয়ো বাতি তেওঁ নৃত্য পৰিবেশন কৰিব। বাতৰিটো কনফাৰ্ম'দ'। আয়োজনকাৰীসকল উল্লসিত, ডেকা গান্ধকহঁতৰ মাজত এক চান্ধলা। প'ষ্টাৰ, ফেণ্টুন, হ'ডিং মৰা হৈ গৈছে-মাইকেৰে ঘোষণা কৰা হৈছে, টিকেট আগতিয়াকৈ বিক্ৰী কৰা হৈছে।

সৰু চহৰখনত সেইটো এটা ডাঙৰ খবৰ।

কাৰণ কেইনাটাওঃ

মঞ্চশিল্পী হিচাপে আৰু চিত্ৰশিল্পী হিচাপে ২/৩ বছৰৰ ভিতৰতে অলকা চৌধুৰীয়ে প্ৰচুৰ সুখ্যাতি আৰ্জন কৰিছিল। প্ৰথমে অসমৰে মিউজিক স্কলত নাচগান শিকিছিল। তাত সাধনা আৰু প্ৰতিভাৰ প্ৰমাণ দি স্থানীয়ভাবে জনাজাত হৈ পৰিছিল। তাৰ পিছত পিতাক প্ৰতাপ চৌধুৰীৰ আগ্ৰহ আৰু সমৰ্থনত আৰু তেওঁৰে বন্ধু এম্. এল. এ. হুৰ্দ্ভ তালুকদাৰৰ সহায়ত অলকাই নৃত্য শিক্ষাত পাবদৰ্শিতা আৰু অৰ্হতা লাভ কৰিবৰ কাৰণে দক্ষিণ ভাৰতৰ এটা বিখ্যাত কলা-কেন্দ্ৰত ভাৰত নাট্যম, কথক, কথাকলি, ওড়ীষী, মণিপুৰী আদি নৃত্য শিক্ষা লাভ কৰি ভাৰতৰ মুষ্টিমেয় নৃত্যশিল্পীৰ মাজত নিজৰ স্বকীয় স্থান উলিয়াই লৈছিল। আগৰেপৰা মঞ্চত অভিনয় কৰিও সুখ্যাতি আৰ্জন কৰিছিল। তাৰ পিছত অভিনয় আৰু নৃত্য দুয়োটাতে চমকপ্ৰদ সাৰল্যৰ প্ৰমাণ দিব পৰাৰ কাৰণে, কথাছবিৰ প্ৰযোজকৰো আহ্বান আহিছিল ছবিত অভিনয় কৰিবৰ কাৰণে।

অলকাৰ বয়স তেতিয়া মাত্ৰ ১৮ বছৰ। সকলোৰে মৰম, শ্রদ্ধা উদগনি, সহযোগীতাই অধিকতৰ সাফল্যৰ পথত আগবাঢ়ি যাবৰ কাৰণে অলকাক শ্ৰেণীয়া যোগাইছিল। ছখন কথাছবিৰ মুকীয়া মুকীয়া ৰূপত অন্যান্য অভিনয় কৰি অলকা সকলোৰে আলোচনাৰ বিষয় হৈ পৰিছিল।

নিমন্ত্ৰণ আহিছিল বিভিন্ন দিশৰ পৰা। অলকায়ে পৰাপক্ষত নিমন্ত্ৰণ ৰক্ষা কৰিছিল, আৰু সেইবাবে ৰাইজৰ প্ৰশংসা আৰু আশীৰ্বাদ লাভ কৰিছিল। অহা-যোৱাৰ মাত্ৰ খবৰ লৈ অলকাই নানা ঠাইত নৃত্য পৰিবেশন কৰি সকলোকে মুগ্ধ কৰিছিল।

অলকাৰ নমতা, অমায়িকতা, গৰ্বহীনতাটো সকলোকে আকৰ্ষণ কৰিছিল, আৰু তেওঁতকৈ কম প্ৰতিভাসম্পন্ন নাচনীৰ থকাৰ দৰে অলকাৰ কোনো স্নাৰি আৰু ভেম নথকাৰ কাৰণে ৰাইজ আৰু মোহিত হৈছিল।

‘জোৱাৰ শিল্পী গোপীৰ’ উদামী আয়োজনকাৰীসকল এটি বাবেই অধিক উৎফুল্ল হৈ পৰিছিল যে তেওঁলোকৰ চিঠি পালে, বিশেষ কোনো অজুহাত মুলিয়াই, অলকাই আহিবলৈ সন্মতি জনালে।

অল্পঠানৰ দিনা, লগত তবলা বজোৱা গুস্তাদজন আৰু নাচৰ সাজ-পোষাক আৰু নিজৰ পিন্ধা কাপোৰখিনি ডবাই অনা চুটকে’চটো লৈ অলকা যেতিয়া চৰকাৰী বাচেৰে আহি সেই ঠাই ওলালহি, সকলো অৰাক আৰু অভিভূত হ’ল। নিয়মীয়া গা গাঢ়িব, মুখী, স্বাস্থ্যবতী এজনী গান্ধক—সহজ, নিৰাডম্বৰ, শান্ত। বহুতে বিশ্বাস কৰিবলৈকে টান পালে যে এৱেঁই বিখ্যাত অভিনেত্ৰী আৰু নৃত্যশিল্পী অলকা চৌধুৰী, যাৰ অভিনয় ছবিৰ চাবৰ কাৰণেও ছিলদ’ল ভাঙি দৰ্শক আহে, মকত, ছবিবৰত ভিৰ হয়, চীট পাবৰ কাৰণে হেতাওপৰা লাগে।

বয়সস্থসকলে সঙ্কটৰ মোক পালে—বিন্যা দদাতি - বিনয়

আৰু তেনে প্ৰশস্তিমূলক কথা। লগতে নিজৰ অঞ্চলৰ সাৰেগামা
ভালকৈ নোৱাৰা শিকোতেই 'বেডিঅ' আৰ্টিষ্ট' হ'বলৈ চপলিওৱা কাৰোবাৰ
কাৰোবাৰ লগত অলকাৰ তুলনা কৰিলে।

কিন্তু মানুহ বিলাক অধিক বিন্মিত আৰু মুগ্ধ হ'ল অলকা
নামৰ সেই চিধাচাধা ছোৱালীজনীৰ মঞ্চত প্ৰদৰ্শন কৰা অপূৰ্ব
শ্ৰুতমাৰ্গনা নৃত্য দেখি। দৰ্শকে চকু নপচবাকৈ প্ৰায় দুঘণ্টা, আনকি গা-ও
লবচৰ নকৰাকৈ নাচ চালে। মুখৰ কথা নহলেও, গাৰ বিভিন্ন অঙ্গৰ
অন্তৰ্ভাৱিত যে মন আৰু হৃদয়ৰ ভাব অনুভৱ ইমান সহজ আৰু
সাৰ্বজনীনকৈ প্ৰকাশ কৰিব পাৰি দেখি স্তম্ভিত আৰু অভিভূত হ'ল।
মুখেৰেও কৈ প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰা ভাব যে নাচৰ ভঙ্গিমাৰে মনো-
বমকৈ প্ৰকাশ কৰিব পাৰি, সেই কথা উপলব্ধি কৰি দৰ্শক বাইজে
জীৱনত এটা নতুন অভিজ্ঞতাৰ অধিকাৰী হোৱাৰ আনন্দ আৰু তৃপ্তি
অনুভৱ কৰিলে।

দৰ্শক এনেদৰে সন্তুষ্ট হোৱা দেখি অলকাৰো ভাল লাগিল,
আৰু ব্যক্তিগত ভাবে আৰু ৰাজহুৱা ভাবে জনোৱা প্ৰশংসাখিনি যে
অকপট সেইটোও বুজি গ'ব উপলব্ধি কৰিলে।

জোৱাৰ গোষ্ঠীৰ লগত কোনো পোনপটীয়া সম্পৰ্ক নেথাকিলেও
বিখ্যাত ব্যৱসায়ী গৌতম ছব্বাই উদ্যোক্তা ল'ৰা-ছোৱালীখিনিক
দিহা পৰামৰ্শ দিছিল আৰু টকা দিও সহায় কৰিছিল। নাচৰ প্ৰতি
তেওঁৰ বিশেষ আগ্ৰহ নাছিল, চিনেমাত দেখা নাচবোৰ তেওঁৰ প্ৰায়
কৃত্ৰিম আৰু যান্ত্ৰিক যেন লাগিছিল। সেইবোৰত কলাত্মক অস্তি-
ব্যক্তিৰ সলনি উৎকট অঙ্গ প্ৰদৰ্শনৰ প্ৰচেষ্টাহে থকা যেন লাগিছিল
তেওঁৰ। নাচতকৈ তেওঁ কথাছবিৰ ঘটনা আৰু চৰিত্ৰতহে অধিক
গুৰু দিছিল।

গৌতম ছবৰা বংশগতভাবেই খান্দানী ব্যৱসায়ী পৰিয়ালৰ ডেকা। বি, কম পাছ কৰি নিষ্ক্ৰম্য ব্যৱসায়ত আত্মনিয়োগ কৰিছিল। হিচাবী, অলভাবী, আত্মস্থ আৰু ব্যক্তিত্বসম্পন্ন ডেকা আছিল গৌতম ছবৰা। ব্যৱসায় সূত্ৰে দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত ঘূৰাৰ উপৰিও, এবাৰ জাপান, হংকং আদিও ঘূৰি-পৰি আহিছিল।

দেউতাকৰ আৰু দৰাইদেৱেকৰ মাজত ককাৰ চাহ বাগিচাখন ভাগ হৈ যোৱাৰ পিছত, ভায়েক প্ৰণৱ ছবৰাক বাগিচা চলাবলৈ এৰি দি গৌতম চাহ ব্যৱসায়ৰ লগতে নিজে অন্য ব্যৱসায়ত লাগিছিল। পৈত্ৰিক ঘৰবাৰী, খেতিৰ মাটি আদি আজমালী হৈয়ে আছিল।

ছনিশা সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰাৰ পিছত তৃতীয় দিনা পূৱা যেতিয়া উদ্যোক্তা ডেকা কেইজনমানৰ লগত অলকা গৌতম ছবৰাক মাত লগাবলৈ তেওঁলোকৰ ঘৰলৈ আহিছিল, গৌতমে বিশেষ 'আত্মীয়তা প্ৰকাশ' নকৰি আৰু অলকাৰ পাৰফৰ্মেন্সৰ বিষয়েও কোনো কথাৰ অৱতাৰণা নকৰি আটাইকে চাহ খাবলৈ ক'লে। চাহৰ বিভিন্ন আয়োজন দেখি সকলো অৰাক হ'ল। বিশেষভাবে আয়োজন নকৰাকৈ নিশ্চয় ৰাতিপূৱা ঘৰত খাবৰ কাৰণে ইমানবোৰ দামী-দামী খোৱা বস্তুৰ আয়োজন গৌতম ছবৰাটো কৰা নাছিল।

চাহ খাওঁতে ছবৰা অলকাৰ মুখামুখিকৈয়ে বহিছিল, আৰু তেওঁৰ ব্যক্তিত্বৰ সন্মুখত কোনো ৰকমৰ নাই নুই নকৰাকৈয়ে শাস্ত-ভাৱে অলকাই যি পাৰে নিবৰে খাই গৈছিল।

সম্পাদক দুৰ্গা দত্তই সুধিছিল— 'নাচ কেনেকুৱা পালে দাদা? বিশেষ অগ্ৰস্বত নোহোৱাকৈ আৰু উদ্ভাও প্ৰকাশ নকৰি গহীন, আৰু সহজভাবেই গৌতমে কৈছিল,— “খাজুৰাহো আৰু কোনাৰ্ক মন্দিৰৰ গাত কাটি খোৱা নাচৰ মুণ্ডিবোৰ দেখি মই ভাবিছিলো যে

সেইবোৰ কল্পনা কৰা মুক্তিহে। মই এওঁৰ নাচ দেখিহে বুজিলো যে ভাল শিল্পীয়ে শিল্পত কটা মুক্তিভৈৰৱে বেছি ভালকৈ নাচিব পাৰে।”

কথা শুনি অলকাৰ কাণমূৰ অস্বাভাৱিকভাবে বঙা পৰিল। তেওঁৰ গাৰ নোমবোৰ শিৰশিৰাই উঠা যেন লাগিল। চাহৰ পিয়লা-টোভ থকা মিঠি ফুলপাতৰ ওপৰত দৃষ্টি নিবদ্ধ ৰাখি অলকাই স্থিৰে থাকিবৰ যত্ন কৰিলে।

বাচলৈ বেচি সময় নাই— যাবৰ হ’ল— তুৰ্গা দস্তই ক’লে।

তুৰ্গাৰ কথাটো বিশেষ কাণসাৰ নকৰি একেই গহীন মাতেৰে গৌতম ছয়বাই ডাইভাৰটোক মাতিলে আৰু আদেশ দিলে, “অলকাক দৰত থৈ আহিব লাগিব, চয় – সাত ঘণ্টা যাব লাগিব। পেটল পুৰাকৈ ভৰাই ল। থৈয়ে গুচি আহিনি।”

তাৰ পিছত ল’ৰা কেইটাৰ ফালে চাই ক’লে “তোমালোকো তই এজন লগত যোৱা — এওঁক দৰত থৈ আহাগৈ।”

গৌতমৰ কথা শুনি অলকাওকৈ বেছি বিস্মিত হ’ল ল’ৰা কেইটা। গৌতমৰ নিচিনা এজন মানুহে এগৰাকী শিল্পীৰ প্ৰতিভাক এনেদৰে প্ৰশংসা জনাব বুলি সিহঁতে ভবাই নাছিল।

ল’ৰাকেইটাই কিবা এটা কবলৈ উচপিচালে, কিন্তু ক’ব নোৱাৰিলে। অলকাই অলপ ভয়ে ভয়ে কোৱাদি ক’লে, “আমাৰ বাচৰ চীট বিজাৰ্ড কৰা আছে।”

“মোৰ গাড়ীয়ে গলেও ঘৰ নোপোৱাকৈ নেথকা।—”

কোনোৱে আৰু একো কবলৈ কথা বিচাৰি নেপালে.....।

দৰ্শক ৰাইজৰ চেনেহ প্ৰশংসাৰ মাজেদি অলকাৰ শিল্পী জীৱনে নিৰঙ্কুশ বিকাশ লাভ কৰিছিল, তেওঁৰ জীৱনলৈ স্বীকৃতি আছিল,

ব্যস্ততা আহিছিল, সাফল্য নহুন নহুন ছোৱাৰ আহিছিল, নাচৰ ছন্দ আৰু অলকাৰ জীৱনৰ ছন্দ একে হৈ পৰিছিল।

অলকাই ভাবিছিল নাচেই জীৱন, জীৱনেই নাচ।

কিন্তু জীৱনে সকলোৰে অলঙ্কিতে অন্য বড়বড় কৰিছিল, জীৱনে সোঁৱৰাই দিবলৈ বিচাৰিছিল — নাচ জীৱনৰ অভিব্যক্তি হ'ব পাৰে, কিন্তু নাচেই জীৱন নহয়! আহিনৰ ধাননিৰেও সদায় নাচি নেথাকে, নাচ শেষ হয়, ধানৰ বুকুত গেৰ হয়, সেই গেৰ কাড়ি বৰষুণত ফুলৰি হয়, সেই ফুলৰি আঘোনৰ পৰশত সুৰাগমনি হয়, ধান হয়, আহিনৰ সেউজীয়া ধাননিৰ নাচৰ কঁপনি আঘোনৰ পকা ধানৰ মাজত সোমাই পৰে।

প্ৰত্যেক চৌধুৰী পিতা। নিজৰ ছোৱালী সুপাত্ৰত বিয়া দিয়াটো ভাৰতীয় পিতাৰ কৰ্ত্তব্য। ছোৱালী ডাক্তৰ হ'ব পাৰে, উকীল হ'ব পাৰে, ডাকিম হ'ব পাৰে, অধ্যাপিকা হ'ব পাৰে, শিল্পী হ'ব পাৰে, সাহিত্যিক হ'ব পাৰে, আন বহুত কিবা হ'ব পাৰে। কিন্তু বিয়া দি উলিয়াই নিদিয়া পৰ্য্যাপ্ত বা ছোৱালীজনীৰ বিয়া হৈ নোগোৱা পৰ্য্যাপ্ত পিতাৰ কৰ্ত্তব্যৰ ওৰ নপৰে।

অলকাও ব্যতিক্ৰম নহয়।

বিয়া সম্পৰ্কে নিজৰ মনৰ ভিতৰতে অলকাই মাজে মাজে চিন্তা নকৰাও নহয়। তেজাৰ হেজাৰ ডেকা লবাই যেতিয়া অলকাক দূৰৰ পৰা চায়, ওচৰৰ পৰা চায় — চাই থাকে, তেতিয়া কেৱল অলকাক এজনী শিল্পী বুলিয়ে চায়নে? এজনী ছোৱালী বুলি কোনোৱে নেচায় নে? নাচি থকা সমৰ্থতঃ মই এজনী শিল্পী, নহলেতো মই এজনী ছোৱালী, অন্য দহজনী ছোৱালীৰ নিচিনা এজনী তেজ মঙহৰ ছোৱালী, যাৰ এটা মনেই কেৱল নাই, এটা দেহাও আছে।

মাজে মাজে কিছু ছব'ল হৈ পৰিলেও, অলকাই কিন্তু নিজকে আশ্বস্ত কৰিবৰ যত্ন কৰে এই বুলি : সকলো ছোৱালীয়েই ছোৱালী হ'ব পাৰে, কিন্তু শিল্পী হ'ব নোৱাৰে। ছোৱালী হিচাপে মোৰ মূল্য সামান্য, মোৰ যি মূল্য আছে সি শিল্পী হিচাপেহে। মোৰ সমনীয়া ছোৱালীবোৰে মোৰ প্ৰশংসা কৰে, মোক টৰা কৰে মোৰ শিল্পী প্ৰতিভাৰ কাৰণেতে। মোতকৈ বেছি ধুনীয়া গান্ধক ছোৱালী বহুত আছে।

ক'ববাত, কেতিয়াবা, কোনো অমুঠানৰ সময়ত অলকাৰ কোনোবা একোজন ডেকাক ভাল লাগি যায়, ডেকাজনৰ ব্যক্তিৰূপ কাৰণে, সাহসৰ কাৰণে, বিনয়ৰ কাৰণে। তেনেকুৱা ডেকা এজন কাষত থাকিলে অলকাৰ নিজৰ মূল্য বঢ়া যেন লাগে। তাৰ পিছত অলকা গুচি আহে, ডেকাজন থাকি আহে। দুদিনমান মনত বাধি গলকাই সেই ডেকাজনৰ কথা পাহৰি যায়। হয়তো কেতিয়াবা একোটা মনোহৰ মনত পৰি যায় ছুটা চকুৰ চাৱনিৰ কথা, ছুটা ওঠৰ লুকুৱাব নোৱাৰা ক্ৰোধৰ কথা, পিছলৈ অৰ্থহীন হৈ পৰা কোনো অৰ্থপূৰ্ণ কথাৰ কথা!

পিতাক প্ৰতাপ চৌধুৰীয়ে অলকাক এজনী শিল্পী বৰিবৰ কাৰণে বহুত কৰিলে, সমগ্ৰ জীৱন দিও অলকাই পিতাকৰ সেই ধাৰ হুজিৰ নোৱাৰে। সেই দেখি পিতাকে যদি অলকাৰ বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ আনে, অলকাই কেতিয়াও প্ৰত্যাখ্যান কৰিব নোৱাৰে। আৰু তাৰ বাবে যদি অলকাৰ জীৱনে অশ্রু ৰূপ লয়, তাৰ কাৰণে অলকাই আক্ষেপ নকৰে।

বিয়া সম্পৰ্কত এটা হুঁচিহুতা মাথোন হৈছিল অলকাৰ :

নৃত্যশিল্পীৰ মূলধন শৰীৰটো — যুৱতী নাবীৰ পূৰ্ণ বিকশিত দেহাটো; শৰীৰৰ প্ৰতিটো অঙ্গ, প্ৰতিটো অঙ্গভঙ্গী নৃত্যশিল্পীৰ শিল্পী হোৱাৰ আছিল। বিয়া হলে, বিয়া হোৱাৰ পিছত, অলকাই জানো দেহাটো;

নাচৰ কাৰণে এতিয়াৰ দৰে চপল কৰি, স্পন্দনময় কৰি, পতিশীল কৰি
 বাধিব পাৰিব? স্বাস্থ্য হয়তো বক্ষা কৰিব পাৰিব, কিন্তু দেহজী,
 কমনীয়তা, যৌৱনমূলত অগ্নান চাকতা বক্ষা কৰিব পাৰিব জানো?
 অবিবাহিতা কুমাৰীৰ দেহ-লাৱণ্য জানো এগৰাকী মাতৃৰ শৰীৰত অক্ষত,
 অগ্নান থকাটো সম্ভৱ? গোটেই জগতখনেই শিল্পীৰ নিজস্ব পৃথিৱী, এগৰাকী
 পত্নীৰ পৃথিৱীখন তেনেই ঠেক, তেনেই সংকীৰ্ণ। গৃহিণী হোৱা,
 মাতৃ হোৱা, সমাজৰ সীমাৰ মাজত, সামাজিক নিয়মৰ মাজত নিজক
 আৱদ্ধ ৰখা, ইয়াত কিবা মহত্ব থাকিব পাৰে, আত্মবিস্তাৰৰ বিপুল
 আনন্দ নাই।

মাজে মাজে এইবোৰ কথা ভাবে অলকাই, তাৰ পিছত অশ্ল
 কথা ভাবে— শিল্পী হিচাপে অনশ্ল হোৱাৰ কথা, নহ মাতা, নহ
 কণ্যা, অনশ্ল যৌবনা উৰ্বশী হোৱাৰ কথা কল্পনা কৰে। চাৰিবেৰৰ
 মাজৰ বন্ধ কোঠাৰ মজিয়াত অকণমান পোহৰ লৈ জ্বলি জ্বলি শেষ হোৱা
 মাটিৰ চাকি নহৈ, সমগ্ৰ পৃথিৱীৰ চকু জলকতবক লগাই উদ্ভাসি,
 উঠা এটা ভাস্কৰ নক্ষত্ৰ হোৱাৰ কথা ভাবে।

এনে এটা সময়তে অলকা চৌধুৰীৰ চিনাকী হৈছিল গৌতম
 ছৱৰাৰ লগত। নাৰীৰ স্বাভাৱিক অন্তঃচেতনাৰে অলকাই অনুভৱ
 কৰিছিল যে গৌতম অলপ বেলেগ ধৰণৰ ডেকা, কিছু দুৰ্বোধ্য, কিছু
 সংযত। অলপ সময়ৰ ভিতৰতে অলকাই বুজিব পাৰিছিল যে অলকা
 নামৰ শিল্পীজনীৰ মাজেদি গৌতমে অলকা নামৰ গাভৰুজনীৰ লগতহে
 পৰিচয় হ'বলৈ বিচাৰিছিল। কিন্তু সেইটো সময়ত অলকাই জীৱনৰ
 কথা ভবা নাছিল, নাচৰ কথা, শিল্পৰ কথাহে ভাবিছিল।

ক্ৰমাৎ কথাটো স্পষ্ট হৈ পৰিছিল। 'য'তেই যিমান দূৰতেই
 নহওক, 'য'তেই অলকাৰ নৃত্যানুষ্ঠান হয়, ত'তেই কেনেবাকৈ গৈ
 গৌতম চৌধুৰী ওলায়গৈ। অনুষ্ঠানৰ আগতে বা অনুষ্ঠানৰ অন্তত

এসব অলকাক লগ ধৰে, ভাল বেয়াৰ খবৰ লয়, আৰু প্ৰত্যেক বাৰতে কয়, “এটা জৰুৰী কামত ইয়ালৈ আহিছিলো। তোমাৰ কাচন আছে বুলি শুনিলো, বোলো চাই যাওঁ।”

চাই কেনে দেখিলে সেই বিষয়ে গোতমে কোনো মন্তব্য নিদিয়ৈ, অলকায়ে নোসোধে। পিছলৈ এনে হৈছিল যেন গৌতম ছবৰা অলকাৰ দলৰে এজন। পিছলৈ অলকাৰো মনে মনে আশা কৰিবলৈ ধৰিলে যেন অলকা য’লৈকে যায়, গোতম তলৈকে যাওক, গৌতমৰ গাড়ীখন যেন অলকাৰেই গাড়ী। এজন স্থায়ী দৰ্শক বা স্থায়ী গুণগ্ৰাহী ডেকাক পাই অৱশ্যে ভুলেই পালে, আৰু গৌতমে কোনো দিন এনে কোনো কথা কোৱা ন’হ’ল, বা এনে কোনো কাম কৰা নাই, যাৰ বাবে অলকা ক্ষুব্ধ বা অসন্তুষ্ট হ’বলগীয়া হৈছে। অথচ, অযথা প্ৰশংসা বা ভোষামোদো নকৰে গৌতমে

হ’দনৰ কথা।

অমৃতান শৰ হৈছিল। কাঁচ মাৰ কাঁচ বাহিৰত কুৰলি পৰিছিল। সেই ঠাইত বাতৰি নথি অলকাইও বাতিয়ে অন্য এঠাইলৈ যাব, অন্য বাবল, কৰাৰ দলকাৰ নাহ, ছবৰাৰ গাড়ীখন আছে— তাৰেই যাব।

অমৃতানৰ শেষত, চাহ-ভাণ্ডাৰ খাবাৰ পিছত, বাতি চাব এঘাৰ বজাত ছবৰাৰ গাড়ীৰে অলকাটো যাবা কামিল। গাড়ী চলিছে ডাইভাৰে, কাষত এজন ল’ৰা আৰু অলকাৰ তবলাবাদকজন। পিছৰ চীটত গৌতম আৰু অলকা। জ্বাৰ পৰা নাই, কিছু ঠাণ্ডা পৰিছে। গৌতমৰ গাত এটা হাত দীঘল পুন’ভাৰ আৰু এটা টপিকেল পেট। অলকাই এখন পাতল উণী শাল গাত লৈছে। সদাশ চলোৱাৰ দৰে এটা মধ্যমীয়া গঠিত গাড়ীখন চলিছে।

কিছুদূৰ কাৰো মুখত কোনো কথা নাই। পাতল কুঁৱলী, অস্পষ্ট পোহৰ, ৰাতিৰ নিবৰতা, অলকাৰ দেহাত শ্ৰান্তি আৰু মনত এক বুজিব নোৱাৰা আনন্দ। কাষত গৌতম বহি অহাৰ কাৰণে নহয়, এনেয়ে। আজিকালি নাচ ভাল হোৱাৰ কাৰণেও তেওঁ আৰু অন্য উল্লাস অনুভৱ নকৰে। অলকা চৌধুৰীৰ নাচ ভাল হোৱাটো এটা স্বাভাৱিক কথা। আনতকৈ অলকায়েই এই কথা বুজি বেছি।

নিবৰতা ভঙ্গ কৰি সাধাৰণ ভাবে গৌতমে সোধিলে, “এনেকৈ আৰু কিমান দিন নাচিবা?”

অলকা সামান্য ভাবে উচপ্ খাই উঠিল।

“হেঁ?”

“এইদৰে আৰু কিমান দিন য’ত-ত’ত, গোটেইখনতে নাচি দৰিবা তাকে সোধিছো,” গৌতমে ক’লে।

“নচাৰ বাহিৰেনো মোৰ অন্য কাম কি আছে?” কিছু সৰুকৈ অলকাই ক’লে।

গৌতমে যেন ছুটামান প্ৰশ্ন মনতে ভাবি থৈছিল, তেনে ধৰণে সোধিলে, “তুমি সদায় নাচৰ কথাই ভাবি থাকা, জীৱনৰ কথা নেভাবা?”

অলকাই ক’ব গুজিছিল—‘নাচেই মোৰ জীৱন’ কিন্তু নকলে; তেওঁৰ মনত লাগিল যেন কথাষাৰ বৰ কৃত্ৰিম হ’ব, আৰু তাত যেন এটা সঁচাবীৰ স্তৰ আছে।

কিছু চিন্তা কৰাৰ ধৰণে অলকাই ক’লে, “মোৰ জীৱনৰ কথা দেউতাহতে চিন্তা কৰিছে।”

হয়তো এনে এটা উত্তৰৰ কাৰণে গৌতম হুঁৱৰা প্ৰশ্নত

নাছিল। তেওঁ কিছুপৰ মনে মনে থাকিল। তাৰ পিছত ক'লে,
 “তোমাৰ জীৱনৰ কথা আৰু কোনোবাই যদি চিন্তা কৰিছে?”

মাতত হাঁহিব সুৰ মিহলাই অলকাই সুধিলে, “আকনো
 কোনে চিন্তা কৰিব?”

“ধৰা, তোমাৰ বাওঁফালে কাষতে বহি অহা কোনোবাই?”
 অলকাই সন্মুখৰ ফালে চাই গৈছিল। ড্ৰাইডাৰে একেদৰে
 গাড়ীখন চলাই গৈছিল। আগৰ ল'ৰাজন আৰু তবলাবাদকজনে
 টোপনিয়াই গৈছিল। কোনোবা এজনৰ নাম নাছিল। বাহিৰত
 কুঁৱলী আছিল।

অলকাৰ কথা এখন কথাছাঁকৰ নাট্যকাৰ অভিনয় কৰা যেন
 লাগিল। বিশেষ আবেগ প্ৰকাশ নকৰি, কিছু নাটকীয়ভাবে অলকাই
 ক'লে, “ৰাতিৰ পিছত ৰাতি, মঞ্চৰ পিচত মঞ্চত, নাচৰ পিছত নাচ
 প্ৰদৰ্শন কৰাই মোৰ জীৱন। এইটো জীৱনৰ বাহিৰে মোৰ অন্য
 এটা জীৱন ক'তনে আছে।”

সহজভাৱেই গৌতমে অলকাৰ বাওঁ হাতখন নিজৰ হাতলৈ
 ললে আৰু ক'লে, “থাকিবতো পাৰে। সেইটো জীৱন জানো তুমি
 নিবিচাৰা?”

অলকাই একো নকলে, হাতখন গৌতমৰ হাতৰ মাজতে থাকিল,
 আঁতৰাই নানিলে।

নিবৰতাৰ মাজেদিয়েই ভালেমান সময় পাৰ হ'ল। তাৰ পিচত
 এবাৰ গৌতমে সুধিলে, “তোমাৰ টোপনি আহিছেনেকি?”

অলকাই কলে, “ৰাতি প্ৰায় মোৰ শোৱাই নহয়। দিনভহে
 শোওঁ।”

“ঐতোকটো বাতিয়েই ফুলশয্যাৰ বাতি ?” বসিকল্প কবিতৰ চেষ্টা কৰি গৌতমে ক’লে।

“ঐতোকটো বাতিয়েই নৃত্যাভিনয়ৰ বাতি—” স্থিৰ মাতেবেই অলকাই ক’লে, আৰু হাতখন গৌতমৰ হাতৰ পৰা একৰাই আনিলে।

কুঁৱলীবোৰ ডাঠ হৈছে। আন্ধাৰ ঘণ হৈছে। বাৰ্টৰ কাষৰ ধাননিৰ পৰা এটা কেচা গোন্ধ ওপঙি আহিছে। চকাৰ মিট্ মিট্ শব্দেৰে গাড়ীখন আগ বাঢ়িছে। বাতি গভীৰ হৈছে। ডৰলী বাদকৰ নাকৰ ঘোৰ-ঘোৰণি বেছি হৈছে। গাড়ীখন যেন আপোনা আপুনি চলিছে, জাইভাৰৰ যেন কোনো অস্তিত্ব নাই !

মোৰ বাওঁফালে বহি অহা এই অনাস্বীয় মানুহজনৈ মোৰ জীৱনৰ কথা কিয় ভবিছে বাক ? তেওঁ এজন অবিবাহিত ডেকা মানুহ। মোৰ কথা ভাবতকৈ তেওঁ নিজৰ কথাহে ভাবিব লগি। ফুলশয্যাৰ বাতি ? ফুলশয্যাৰ বাতি বা কেনেকুৱা ? অভিসাৰিকাৰ শব্দিত পদ-চালনাৰ নাচ মই নাচিছো। ধূসৰ জোনাকৰ মাজে মাজে, হাতত-সাৰে, ভৰিত-সাৰে, কোনোবা নদীৰ পাৰৰ পুৰণি গছৰ ছাত কুকুৰ চিপ্ চিপনি লৈ প্ৰিয়তমাৰ খোজৰ শব্দলৈ কাণ দি কল্প হৈ থকা প্ৰেমিকৰ বাহৰ মাজত নিজকে বিলাই দিবৰ কাৰণে, স্বৰৰ পৰা পলাই অহা অভিসাৰিকাৰ নাচ মই নাচিছো—আঁশা, ভয়, শঙ্কা, কুঁহু, হুক্ হুক্ কঁপনি, চকুত মিলনৰ হতাশনীয়া চাবনি—ভাবিব ভয়ৰ বনপাতখিলাৰ থিৰিক্-খাবাক্ শব্দটোতো উচপ খাই উঠা, সেই তৰী তকণী অভিসাৰিকা ! ফুলশয্যাৰ বাতি, চোৰ অহাদি আহি ভিতৰ সোমাবৰ কাৰণে বাট চাই থকা নৰ-বিবাহিতা কন্যাৰ জানো সেই অভিসাৰিকাৰ উদগ্ৰ উদ্ভাদনা আছে ? প্ৰেমিক আৰু স্বামী জানো একে বস্তু ? দাম্পত্য মিলন আৰু গোপন অভিসাৰ জানো একে বস্তু ? জীৱন আৰু আৰ্ট জানো একে বস্তু ?

খেলি-মেলি লাগি গৈছে কথাবোৰ। সমুখৰ কুঁৱলীভৰা
আন্ধাৰৰ ফালে চাই যোৱা অলকাৰ চকুৰ পতাত টোপনিৰ গধুৰ হেঁচা।
মেলি বাখিৰৰ চেঁঠা কৰিও অলকাই চকুছুট। মেলি বাখিৰ পৰা নাই।
তেওঁৰ মূৰটো একাৰবীয়া হৈ ওলমি গৈছে, চেঁঠা কৰিও পোন কৰি
বাখিৰ পৰা নাই। গৌতমে জ্বলাই ছপি থকা চিগাৰেটৰ গোন্ধটো
তেওঁৰ নাকত লাগিছেহি। গোন্ধটোত যেন এটা বাতি পুৰি ছাই হৈ
যোৱাৰ গোন্ধ, এটা সংকল্প পুৰি যোৱাৰ গোন্ধ।

মাজে মাজে ছই-এখন গাড়ী সমুখৰ পৰা আহি পাৰ হৈ গৈছে।
অলপ সময়ৰ কাৰণে গভীৰ বাতিৰ নিবৰতা ভঙ্গ হৈছে। ক'তো কোনোৱে
গান গোৱা নাই। ক'তো কোনোৱে নচা নাই। বাতিৰ গতিত
কোনোবা অভিসাধিকাৰ ভবিষ্যত শব্দ, নে বাতিটোৱেই এজনী
অভিসাধিকা—আন্ধাৰে - মুন্ধাৰে গৈ আছে—কোনোবা প্ৰিয়জনক লগ
পাবৰ কাৰণে ?

লাহে লাহে অলকাৰ মূৰটো ঢলি পৰিল। সহজভাবে গৌতমে
মূৰটো ধৰি নিজৰ কোলাত সূমাই ললে। তেওঁৰ হাতত লাগিল
টোপনি যোৱা অলকাৰ নাকৰ তপত নিশ্বাস।

বাতি শেষ হৈ আহিছে। গাড়ীখন চলি আছে। টোপনি যোৱা
গৌতমৰ মূৰটো ওলমি আহিছে। মুখখন আহি অলকাৰ মুখত লাগিছেহি। ●

গৌতম ছুৰবাৰ লগত বিয়া হৈ ঘোঁৰাৰ আগলৈকে অলকাই দূৰবা পৰিয়ালটোৰ বিষয়ে বিশেষ একো জনা নাছিল। জনা নাছিল যে গৌতমৰ পৰিয়ালটো এটা সংকীৰ্ণ আৰু পুৰণি ভাবধাৰাৰ সংৰক্ষণশীল পৰিবাৰ। জনা নাছিল যে, গোটেই পৰিয়ালটোক এক সামন্তবুগীয়া মনোবৃত্তিয়ে আচ্ছন্ন কৰি ৰাখিছিল, জনা নাছিল যে তিনিখন চাহ বাগানৰ মালিক, ছটা চিনেমা হলৰ গৰাকী, তিনিশ পুৰা খেতিৰ মাটিৰ গৰাকী ছুৰবাৰ পৰিয়ালটোৱে এবিধা মাটিৰ কাৰণে সাত বছৰ মোৰ্কৰ্মা কৰি যাব পাৰে, আঠ বছৰ চলোৱা পুৰণি মটৰ গাড়ীখনৰ কৰ'বাত খুন্দা লাগি অকনমান বং এবাৰে ড্ৰাইভাৰে কামৰ পৰা খেদা-খাব লাগে।

অলকাই জনা নাছিল যে গৌতমৰ দেউতাক পৰাশৰ ছুৰবা এক নৈষ্ঠিক, গোড়া, ধাৰ্মিক ব্যক্তি, অতিশয় নিয়ম মানি চলা, অথচ ইবোজী শিক্ষাত শিক্ষিত ব্যৱসায়ী মানুহ। ছুৰবাৰ ঘৰত জ্ঞানী-পণ্ডিত লোকতকৈ সাধু-সন্তাসীৰেই ভিৰ বেছি। পঞ্জিকা, কোষ্টী, বাশিকল গুণনাত পৰাশৰ ছুৰবাৰ যিমান বিশ্বাস আৰু আস্থা, সিমান আস্থা তেওঁৰ বৃদ্ধীটো, বেডিঅ'টো বা ধাৰ্মমিটাৰ ডালৰ ওপৰত নাই। বৃদ্ধীৰ সময়টোক বিশ্বাস কৰিবলৈ টান পালে, তেওঁ চোতাললৈ ওলাই বেলিটোলৈ চাই সময় কিমান হৈছে তাৰ নিশ্চয় কৰে। কেতিয়াবা নিজৰ বা পৰিয়ালৰ কাৰোবাৰ অসুখ-বিসুখ হলে, ডাক্তৰ মাতি আনি নেদেখুওৱা নহয়, কিন্তু চিকিৎসা কৰাৰ পোলাক কৰিবাজৰ হতুৱাই। এলোপেথিকত তেওঁৰ বিশ্বাস নাই, বিশেষকৈ পেটেট ঔষধৰ ওপৰত তেওঁৰ অকণো আস্থা নাই, বৰং জাহানি কালত কম্পাউণ্ডৰে তিনি চাৰিটা ঔষধ মিলাই

এটা ভঁৰা কৰি দিয়া দিক্‌চাব্ধিতে তেওঁৰ অধিক বিশ্বাস। তেওঁ নিজেই এটা এইচ, এম, ডি বেডিঅ' কিনিছিল, মোহাবি সামৰি তালকৈ বন্ধাৰ কাৰণে এতিয়াও নতুন যেন হৈ আছে দেখিবলৈ। কিন্তু বেডিঅ'টোৰ গান-তানবোৰ তেওঁ বজাবলৈ নিদিয়ে, প্ৰধানকৈ 'বাতৰিটোৰ' কাৰণেই তেওঁ বেডিঅ'টো বজায়। আৰু কোনো ধৰ্মীয় গীত নাট থাকিলে বজাই শুনে। বাতৰিৰ বিষয়তো তেওঁ অল ইন্দিয়া বেডিঅ'ই পৰিবেশন কৰা বাতৰিটোক বি, বি, টি, ডিইচ্ অব আমেৰিকা আদিৰ বাতৰিক বেছি বিশ্বাসযোগ্য বুলি ভাবে। বেডিঅ'ৰ হিন্দী তেওঁ বৰ ভালকৈ বুজি সেপায়, সেই হিন্দীক তেওঁ কয় দেহুয়ালী হিন্দী, গতিকে ইংৰাজী বাতৰিয়ে তেওঁৰ মাতৃত্ব আৰু স্বীকৃতি লাভ কৰে।

পৰাশৰ ছুৱাৰ স্বাস্থ্য অটুট আছে— প্ৰায় সন্তৰ স্নান, স্নানভেড়া। খোৱা-পোৱা, চলা-সুৱাত অত্যন্ত নিয়মীয়া হোৱাৰ কাৰণে আৰু আগবেগৰা আঁটল দেখাৰ হোৱাৰ কাৰণে তেওঁ বেচ স্বাস্থ্যবান হৈ আছে। বহুতৰ মতে ধন সম্পত্তিৰ কণাকড়ি হিচাপ কৰি কৰিয়ে ছুৱাৰ মূৰৰ সকলো চুলি এডালো নোহোৱাকৈ সৰি গোটোই মূৰটো টপা হৈ ওলাই পৰিল। যি সাত আঠটা দাঁত সৰিছে তাৰো কাৰণ, বহুতৰ মতে, ছুৱাই চাকৰ বাকৰ, ঘৰৰ ল'ৰা ছোৱালী সকলোকে সদায় ছোৱাই-নোছোৱাই ডব্বিৰাই হুকিৰাই থকাৰ কাৰণেহে। বাকী যিখিনি দাঁত নসৰাকৈ উঠে আছে, বহুতৰ মতে সেইখিনি আছে খঙত একোনাহৈ হৈ দাঁত কামৰি কাবোবাক গালি খপনি পাবিবৰ কাৰণেহে।

ডেকা ল'ৰাৰোৰে ছুৱাৰ নাম সন্মানভাৱে নকয়, তেওঁৰ ক্ৰিয়াক্ষেত্ৰত কৰিব লাগিলে 'সন্মান' ক্ৰিউফেল ক্ৰেণ' বুলি, কয়। পৰৱৰ্তী ছুৱাকো এই ক্ৰমা লানে। কেজিৱাৱা এনে ডেকা ল'ৰাৰ ক্ৰিয়াক্ষেত্ৰত তেওঁ খঙত ক্ৰিয়া ক'ৰ লাগিলে তেওঁ কয়, "সন্মান ইয়াৰ ক্ৰিউফেল ক্ৰেণ'ক।"

পৰাশৰ ছুৱাই সব, তাৎ, ক্ৰিয়াক্ষেত্ৰত একো নকয়, যদিও তেওঁৰ

বন্ধুৰ এই কেবিশ মালিক ত্ৰব্যৰ সৈতক ইউৰোপীয় চাহ বাগিছাৰ মালিক মেনেজাৰ আদিৰ লগতে বেছি। ছত্ৰবাৰ মতে ভাৰতত কোনো জেটলমেন নাই, উকীল, হাকিম হলেই জেটলমেন হ'ব নোৱাৰে। তাৰ কাৰণে কাল্‌চাৰ লাগে, আৰু আমাৰ শিক্ষিত মানুহ থাকিলেও, কাল্‌চাৰ্ড মানুহ নাই, থাকিলেও অসমত নাই।

“আপুনিতে। কাল্‌চাৰ্ড ?” লগৰ সমনীয়া বন্ধু মোৰাৰক আলিয়ে কেতিয়াবা কয়।

“মই ? কি কোৱাছে ! মই বেপাৰী— চাহ বেপাৰী। চৌমিণ ঘৰ্ট। যি মানুহে ধন ঘটাৰ চিন্তা কৰি থাকে সি কাল্‌চাৰ্ড হ'ব পাৰে ? তুমি কোনো কাল্‌চাৰ্ড মানুহ দেখাই নাই কাহানিও, সেই কাৰণে বাটতে দেখা পাই মোকে কাল্‌চাৰ্ড মানুহ বুলি ভাবিছা। ধনী মানুহ হোৱা, পণ্ডিত মানুহ হোৱা, ডাঙৰ মানুহ হোৱা এক কথা, আৰু কাল্‌চাৰ্ড জেটলমেন হোৱাও এক কথা। আমাৰ এই স্ক্ৰাউজ্‌লেবোৰৰ মাজত থাকিলে স্বয়ং ঈশ্বৰেও নিজৰ কাল্‌চাৰ বন্ধ কৰিব নোৱাৰে।”

এই পৰাশৰ ছত্ৰবাৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ গৌতম ছত্ৰবা। প্ৰথম পুত্ৰ যামিনী ছত্ৰবা উচ্চ শিক্ষাৰ কাৰণে বিলাতলৈ গৈছিল— ডাক্তৰীত কিবা বিশেষ ডিগ্ৰী লবৰ কাৰণে। ললে, কিন্তু আৰু ঘূৰি নাছিল। তাতে ডাক্তৰী কৰ্মত ধৰিলে, তাতে এজনী ইংৰাজ ছোৱালী ‘বিৰাট’ কবালে। বহুতে কয় বাপেকৰ গোড়ামী আৰু নৈষ্ঠিকতাৰ কাৰণেই যামিনীয়ে ঘৰ এৰিলে। অৱশ্যে বাপেকৰ গোড়ামীৰ অধিকাৰী নহলেও, যামিনী বাপেকৰ দৰেই ধন সম্পত্তিৰ প্ৰতি কিছু আকৰ্ষণ আছিল। প্ৰত্যেক বিলাতত থাকিও যামিনীয়ে নিজৰ সম্পত্তিৰ ভাগ পাবৰ কাৰণে দেউতাকক জনাই থকাৰ উপৰিও, উকীলৰ বোগেদি আৱশ্যকীয় জাননী দিয়াই বন্ধিছিল, যাতে কোনো হৰণ-ক্ষয় হ'বলৈ নাপায়। মাজতে

তুই এবাৰ আহিলেও যামিনী তুৰৰা প্ৰধানতঃ সম্পত্তিৰ বৃদ্ধিক লবৰ কাৰণেহে আহিছিল। পৰাশৰ তুৰৰা যামিনীয়ে ইংৰাজ ছোৱালী বিয়া কৰোৱাৰ কাৰণে তেওঁৰ প্ৰতি একান্ত বিতুষ্ট হৈছিল যদিও, যামিনীৰ পাবলগা সম্পত্তিৰ ভাগ আদিৰ বিষয়ত কোনো বকমৰ অন্যায় কৰাৰ পক্ষপাতী নাছিল। পৰাশৰ তুৰৰাই অৱশ্যে কৈছিল—“বাগান ভাগান বডু যি সম্পত্তি সকলো মই অৰ্জা, মোৰ ল’ৰা ছোৱালীয়ে খৰচ হে কৰিছে, অৰ্জন কৰা নাই। তথাপি সিহঁত মোৰ ল’ৰা-ছোৱালী। সিহঁতৰ ভাগ সিহঁতে পাবই। মোৰ সাত শত্ৰুৱেও কব নোৱাৰে যে মই কাৰোবাৰ অন্যায় কৰিছো, যে মই জেটলমেন নহয়।” নিজে অত্যন্ত মিতব্যয়ী হলেও, ল’ৰা ছোৱালীক খৰচ কৰিবলৈ টকা পইছা দিয়াত পৰাশৰ তুৰৰাই কাহানিও কাৰ্পণ্য কৰা নাই। বাগান চলোৱাৰ ভাৰ সকলো ভায়েক উদ্ধৱ তুৰৰা আৰু দেউতাকলৈ এৰি দি গৌতমে চিনেমা হল চলোৱাৰ ব্যৱসায়ত হাত দিছিল। ইয়াৰ কাৰণে নিজে এখন গাড়ী কিনি লোৱাৰ বিষয়তো দেউতাকে হকাবাধা কৰা নাছিল।

কিন্তু যেতিয়া কথাটো জনাজন হৈ গ’ল যে গৌতমে কোনোবা অলকা চৌধুৰী নামে নাচনী ছোৱালী এজনীক নিজে পছন্দ কৰি বিয়া কৰাবলৈ ওলাইছে, পৰাশৰ তুৰৰা অগ্নিশৰ্মা হৈ উঠিল।

“কোন চৌধুৰী হে! অসমত ক’ত চৌধুৰী আছেহে? কোনোবা জিহুইন চৌধুৰী থাকিলে নিজৰ ছোৱালীক নাচনী হবলৈ দিয়েনে? গৌতমতো সন্মান বেয়া ল’ৰা নাছিল, এই মতিভ্ৰম হৈছে কিয়?”

“আপুনি অনুমতি নিদিলেও বোলে সেই ছোৱালীজনীক গৌতমে বিয়া কৰাবই, খাটাং কৰি পেলাইছে।”

“খাটাং কৰাৰ অধিকাৰ ভাৰ মই অতীকাৰ নকৰো। কিন্তু মোৰ

অমাস্তি হোৱাৰ অধিকাৰতো সি অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰে। তাক
মই সেইজনী ছোৱালী বিয়া কৰাবলৈ নিদিওঁ। খাটাং কথা।”
পৰাশৰ ছুৱৰাই কৈছিল।

“গৌতমে যদি আপোনাৰ বাধা নেমানে?”

কিছু চিন্তা কৰি পৰাশৰ ছুৱৰাই হুথিলে, — “কিন্তু সেইজনী
ছোৱালীক গৌতমে কিয় বিয়া কৰাবলৈ ওলাইছে?”

“গৌতমে বোলে ছোৱালীজনীক ভাল পাইছে?”

“ভাল পালেই বিয়া কৰাব লাগেনেকি? এটা জনাবুজা
শিক্ষিত ল’ৰাই তাৰ মাক-বাপেক, বংশ পৰিয়ালক ভাল পাব লাগে।
পৰিয়ালৰ মৰ্যাদা বন্ধা কৰা জেণ্টলমেনৰ কৰ্ত্তব্য।”

“আপুনিয়োঁতো কয় যে আমাৰ দেশত জেণ্টলমেন নাই?”

“কেনেকৈ থাকিব? এজনী নাচনী ছোৱালীৰ কাৰণে মাক-
বাপেকক এৰিব পৰা ল’ৰা য’ত থাকে, তাত কোনো বাপেকৰ পুতেক
জেণ্টলমেন হ’ব নোৱাৰে।”

“যদি আপোনাৰ অনিশ্চাতো গৌতমে অলকাক বিয়া কৰায়,
আপুনি কি কৰিব?”

“মই সেইজনী ছোৱালী বিয়া কৰাবলৈ নিদিওঁ—নে’ভাৰ!”

“ছোৱালীজনী কিন্তু ভাল ছোৱালী।”

“নাচনী ছোৱালীক ভাল ছোৱালী বুলি ক’লে, ভাল শব্দ-
টোৰেই অৰ্থ বেলেগ হৈ যাব।”

“উৰ্বশী, বস্তা, মেনকা—”

“হাট্, আপ, মে বে’ৰ এ ডিক্ৰেইট লট্। ভেঁওলোকে দেৱতাৰ

আগত নাচিছিল, বাধে-বড়সুৰা মাছুৰৰ আগত নচা নাছিল। ”

“আজি কালিতো দেৱতা-ভেৱতা নাই। বাইজকে আজিকালি গণ-দেৱতা বোলে। ”

“কোনে বোলেহে ? ভোট পাবৰ কাৰণে শিয়ান পলিটিচিয়ান কেটাই বোলে। আক সেই গণদেৱতাক হুখুৰাই শুকুৰাই মাৰে। কোনো নাচনী ছোৱালী পৰাশৰ ছুৱৰাৰ বোৱাবী হ’ব নোৱাৰিব। ”

পিতাকৰ মনৰ কথা গৌতমকো জনোৱা হৈছিল। গৌতমে আগতেই তেনে আশঙ্কা কৰিছিল। সেই বাবে মন থিৰ কৰিয়ে ৰাখিছিল।

গৌতমে কৈছিল, “দেউতাৰ মনত হুখ দিয়াৰ অভিপ্ৰায় মোৰ নাই। কিন্তু মোৰ মনত হুখ দিয়াও দেউতাৰ কাৰণে উচিত নহ’ব। মোৰ বিয়াৰ সম্বন্ধ মোৰ জীৱনৰ লগত, দেউতাৰ জীৱনৰ লগত তাৰ সম্পৰ্ক অতি কম। ”

“অলকাক বিয়া নকৰাই অন্য এজনী ছোৱালী বিয়া কৰালে জানো নহয় ? ”

“অন্য ছোৱালীক বিয়া কৰোৱাৰ কথা মই আজিলৈকে ভবা নাই, আক ভাবিবও নোৱাৰো। ”

“অলকাক বিয়া কৰালে গোটেই পৰিয়ালটো ক্লেশ হ’ব আক অলকা এজনী নাচনী ছোৱালী। ”

“মোৰ লগত বিয়া হৈ গলে, অলকা আক নাচনী ছোৱালী হৈ নাথাকে, ছুৱা পৰিয়ালৰ বোৱাবী হ’ব। ”

“ভেতিয়া জানো অলকা সুখী হ’ব ? ”

“সুখী হ’ব জানিলে মাজেৰে সকলো অৱস্থাতে সুখী হ’ব পাৰে। ”

নিজৰ অসুস্থতাৰ সমৰ্থনত গৌতমে তৰ্কৰ আশ্ৰয় লৈছিল।

ক্ৰমে অলকায়ো এইবোৰ কথাৰ গম পাইছিল।

নিজৰ মনক সুধি অলকা এই সিদ্ধান্তলৈ আহিছিল যে সচা-
কৈয়ে-শিল্পী-জীৱন আবশ্য কৰাৰ পিছত যিমানবোৰ ডেকাক অলকাই
লগ পাইছে তাৰ ভিতৰত গৌতমৰ এটা আনৰ লগত নিমিলা
বিশেষত্ব আছে। হয়তো গৌতম অনন্য নহয়, কিন্তু গৌতম অন্য
ধৰণৰ ডেকা। অন্য ধনী, সুখী ডেকাকো অলকাই লগ পাইছে, কিন্তু
ধনী বুলি নহয়, নিজস্ব প্ৰত্যয়ৰ গৰাকী হিচাপে গৌতমৰ এটা বিশিষ্ট
ব্যক্তিত্ব আছে। এটা পৌকৰ আছে।

নাট্যমঞ্চ আৰু কথাছবি জগতৰ বাহিৰে-ভিতৰে বহুতকৈ লগ
পাইছে অলকাই। বহুত শিল্পী, সাহিত্যিক, অভিনেতা, বাস্তৱনৈতিক
কৰ্মীকো লগ পাইছে। কোনোবাই মৰম দিবলৈ বিচাৰে, কোনোবাই
মৰম পাবলৈ বিচাৰে। কোনোবা ছঃসাহসী, কোনোবা ভীক। আনকি
চলাহি কথা কৈ অলকাৰ দেহাৰ কাৰ চাপিবলৈ বিচৰা ডেকাবো
সংখ্য। কম নহয়। কোনোবাই কথাছবিৰ পৰ্দাত ছায়া দেখিও
প্ৰেমপত্ৰ লিখে। কোনোবাই ক'ববাত নৃত্য প্ৰদৰ্শনী বা
অভিনয় কৰিবলৈ যাওঁতে বাটৰ কাষত বৈ চকুৰ চাৰনিবোৰে প্ৰাণ
কৰিবলৈ বিচাৰে। কোনোবাই চেনেহ প্ৰকাৰ জনাবলৈ বিচাৰে অলকাৰ
শিল্পী সন্ধ্যাটোক, কোনোবাই মৰম পাবলৈ বিচাৰে মঞ্চৰ ওপৰত বিভিন্ন
বিচিত্ৰ ভঙ্গীমাৰে দেহাৰ সুবন্দা প্ৰদৰ্শন কৰা 'অপূৰ্ব সুন্দৰী অলকা
চৌধুৰী' নামৰ 'গাভৰুজনীৰ'। 'কেতিয়াবা কাৰোবাৰ প্ৰতি সামান্য
তুৰ্হলতা অসুস্থৰ নকৰাও নহয় অলকাই।' কিন্তু অলকা সদায় সাঁহবাঁহ।
ভাৰতীয় বাইজো শিল্পীৰ ব্যক্তিগত জীৱনবোৰ 'বৰষুণ' আছে। আৰু মাজুহ
আৰু শিল্পী হিচাপেই মাছৰে গুণাগুণ নিৰ্ণয় কৰে। গতিকে সকলোৰে

বাক্য অব্যক্ত স্নেহ শ্রীতিক সাধবি লৈ, সেই সকলৰ মনক ধৰা পেলোৱো নিজে বিশেষ কাৰো ওচৰত ধৰা নিদিয়াকৈ অলকা চলি আহিছিল। আনকি এখন কথাছবিত যিজন নায়কৰ বিপৰীতে নায়িকা হিচাপে অনবদ্য অভিনয় কৰি অলকা এক অনন্ত অভিনেত্ৰী বুলি বিখ্যাত হৈ পৰিছিল, যাৰ লগত অভিনয় কৰোতে অকণো সঙ্কট নকৰাকৈ তেওঁৰ বাক্যপাশত সোমাই পৰি, তেওঁৰ গালত গাল থৈ, তেওঁৰ চকুলৈ অকৃত্ৰব সকলো মৰমৰ অন্তৰ্ভূতিৰে চাই দৰ্শকৰ মনত সচা প্ৰণয়ৰ অভিযুক্তিৰ এক অস্বাভাৱিক দৃঢ় দাঙি পৰিছিল, অভিনয়ৰ বাহিৰত সেই নায়কজনৰ সাক্ষিপান পৰাও অলকাই নিজক আতঁৰাই নাৰিছিল আৰু প্ৰেমিকৰ অভিনয় কৰা সেই নায়ক জনে ভিক্ষা কৰিও অলকাৰ এটা চুমা পোৱা নাছিল। কঠোৰভাৱে নহয়, মাজিত ভাৱে তেওঁৰ দাবী প্ৰত্যাখ্যান কৰি, হাঁহি অলকাট কৈছিল, “ভিৰেক্তৰে কলে কেনেদৰে আগত মই আপোনাক চুমা দিব পাৰো, কিন্তু এনেই নোবাৰো।”

“ইয়াত অহা কোনো নাই।”

“সেই কাৰণেই।”

প্ৰেমক নায়ক হতাশ হৈছিল।

এদিন দুদিন নহয়, নৃত্যমুঠানৰ পৰা, অহঁতা লৈ ওলাই অহাৰ পিছত দেশৰ নানা ঠাইত যোৱা পাঁচ বছৰে নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰিছে অলকাই। দুখন কথাছবিত নায়িকাৰ অভিনয় কৰিছে, তিনিখনও নৃত্যৰ অংশত নাচিছে, ১৭ বছৰীয়া ছোৱালীজনীৰ বয়স আজি হৈ পৰিছে ২২ বছৰ। আজিলৈকে প্ৰায় সকলোৱে অলকাক নৃত্যশিল্পী বুলিহে বিবেচনা কৰিছে, এজনী বিবাহযোগ্য গাভৰু বুলি নহয়। গৌতম দুৰ্বাসেই প্ৰথম ডেকা যি অলকাক বিয়া কৰোৱাৰ প্ৰস্তাৱ দিছে। অলকাক ভাল পোৱাৰ দুৰ্বলতাৰ বাহিৰে অন্ত কোনো দুৰ্বলতা গৌতমৰ নাই যেন ধাৰণা হ’ল অলকাৰ। অলকাই অৱশ্যে

গৃহিনী হৈ শিল্পী-জীৱন বাদ দিয়াৰ কথা কোনোদিন ভাবা নাই। স্বামীৰ অধিকাৰ পোবা এক বিশেষ ব্যক্তিৰ মৰমৰ সীমাৰ মাজত নিজৰ জীৱনটোক আবদ্ধ কৰি বন্ধাৰ এটা আত্মতৃপ্তি থাকিব পাৰে, কিন্তু লক্ষ্যজনৰ মৰম, শ্রদ্ধা, প্ৰশংসা, শুভ-উচ্চাৰ মাজত আত্ম-উপলব্ধিৰ যি আনন্দ আছে, তাৰ লগত তাৰ তুলনা হ'ব নোৱাৰে।

কিছু দিগা আৰু সন্মোচনে হলেও এই বিষয়ে বিয়াৰ আগতে অলকাই গৌতমৰ লগত আলোচনা নকৰা নহয়।

অলকাই কৈছিল, “আপুনি জানে, দৰ্শকৰ হাত চাপৰি বা প্ৰশংসা পাবৰ কাৰণেই মই নেনাচো। আমাৰ দেশৰ হাজাৰ হাজাৰ বছৰৰ সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ দাবা চলমান কৰি ৰাখিবৰ কাৰণেই মই নাচো। ভগৱানে সৃষ্টিকৰা মানুহৰ এই সুন্দৰ দেহাটো, সুৰেৰে কণাক সুন্দৰ কৰাৰ দৰে, বং-তুলিকাৰে বস্তুক সুন্দৰ কৰাৰ দৰেই এটা অনিৰ্ব্বচনীয় সৌন্দৰ্য্যৰ আধাৰ কৰি যে তুলিব পাৰি, সেই কণাৰ মৰ্ম উপলব্ধি কৰিবৰ কাৰণেই আৰু কৰাৰ কাৰণেই মই নাচো।”

গৌতমে ক'লে, “সিমানবোৰ কথা মই বুজোঁ। কিন্তু নাচিব পৰা এজনী ছোৱালী আৰু নাচিব নজনা এজনী ছোৱালীৰ মাজত এটা পাৰ্থক্য থকাটো মই স্বীকাৰ কৰো। শিল্পী হিচাপে সংস্কৃতিৰ পৰম্পৰা জীয়াই ৰখাটো যেনেকৈ তোমাৰ কৰ্ত্তব্য, তেনেকৈ এগৰাকী পত্নী আৰু এগৰাকী মাতৃ হোৱাৰ পৰম্পৰাতো সৌন্দৰ্য্য নাই বুলি তুমি ক'ব নোৱাৰা, এগৰাকী মাতৃও এগৰাকী মহৎ শিল্পী! মই তেনেকৈয়ে ভাবো।”

“কিন্তু বিয়াৰ পিছতো মই এতিয়াৰ দৰেই শিল্পীৰ জীৱন কটাবলৈ পামতো?”

“মোৰ মৰমে যদি তোমাক নোজোৰে, তেতিয়া তোমাৰ

লগত সম্পৰ্কহীন দৰ্শকৰ শ্ৰবণ বিচাৰি যোৱাৰ প্ৰয়োজন যদি অনুভৱ কৰা—”

বাধা দি অলকাই কৈছিল, — “শিল্পী আৰু দৰ্শকৰ মাজত সম্পৰ্ক নাই বুলি নকৰ। সেউ সম্পৰ্ক ইমান গভীৰ, ইমান নিঃস্বাৰ্থ, ইমান পবিত্ৰ, যে আনে তাক বুজিব নোৱাৰে। কেতিয়াবা মই গাত এশ-তুই ডিগ্ৰী জ্বৰ লৈও নাচিছো—দৰ্শক নিৰাশ নহ'বৰ কাৰণে। কেতিয়াবা ডবা-পিতা বৰবুগত তিতিও হেজাৰ হেজাৰ দৰ্শকে মোৰ নাচ চাইছে। মোক হতাশ নকৰিবৰ কাৰণে—এইটো এক আচৰিত নিঃস্বাৰ্থ, অবৰ্ণনীয় সম্পৰ্ক।”

চমুকৈ গৌতমে কৈছিল “এজন স্বামীয়ে মোৰ মনেৰে তেওঁৰ পত্নীৰ কাৰণে তাতকৈও বেছি কিবা কৰিব পাৰে—”

“আৰু এগৰাকী পত্নীয়ে তেওঁৰ স্বামীৰ কাৰণে একো কৰিব নোৱাৰে বুলি কবনেকি?”

হাঁহি দিছিল ছয়ো—।

“বিয়াৰ আগতে ষ্টমানবোৰ দাৰ্শনিকতা ভাল নহয়। এতিয়াও তো আমি এজনেও স্বামী বা স্ত্ৰী হৈ পোৱা নাই।” হাঁহি হাঁহিয়ে গৌতমে কৈছিল, ‘বিয়াৰ পিছত কিন্তু মোৰ ছুটা চকুৰ চাৰনিত সহস্ৰ দৰ্শকৰ চাৰনি খুপ খাইছে বুলি তুমি ধৰি ল'ব লাগিব। মোৰ ছুটা চকুৱেই হেজাৰ চকু হৈ তোমাক চাব।’

গৌতমৰ কথাটো অলকাক সচাই অভিকৃত আৰু পুলকিত কৰিছিল।

“মোকো আপুনি তেনেকৈয়ে ল'ব লাগিব। য'বৰ মজিয়াতে হওক বা মঞ্চৰ মজিয়াতে হওক, পত্নী ৰূপতে হওক বা নৰ্ত্তকীৰ বেশ ভূষাতে হওক, মোক আপুনি আপোনাৰ একেজনী অলকাৰূপেই ল'ব লাগিব। পাবিধ নহয়?”

অলকাক কাষলৈ চপাই আনি আবেগেৰে গৌতমে কৈছিল,—
 “পাবিম, পাবিম। মোক কেৱল তোমাক লাগে, নাচা বা নেনাচা।
 মোৰ মৰমৰ জগতখন যিদিনা তোমাৰ বৰ সৰু যেন লাগিব, সেই-
 দিনা তুমি তাৰপৰা বাহিৰ ওলাই যলৈকে মন যায় যাবা। মই
 জানো, ভাল পাওতাৰজনৰ হৃদয়তকৈ বহল পৃথিৱী তুমি আক ক’তো
 নোপোৱা।”

গৌতমৰ বিয়াত যদিও পৰাশৰ ছৱৰা বা তেওঁৰ আপোন-
 পৰিয়ালৰ কোনো নাছিল, গান্ধীৰ্য্যপূৰ্ণ আভ্যুৰ্বেবেই বিয়াখন হৈ গ’ল।
 বিয়া গৌতমে লোৱা ভাড়াঘৰৰ পৰাই হ’ল। চিনেমা-হলৰ কৰ্মচাৰী,
 বিভিন্ন কথাছবি আৰু মঞ্চশিল্পী, ব্যৱসায়ী আদি বৰযাত্ৰী হ’ল। বিলাতৰ
 পৰা যামিনীয়ে ফেৱল’কৰি শুভইচ্ছা জনালে। গৌতমৰ ভাল লাগিল।
 বিয়াৰ দিনা পৰাশৰ ছৱৰা সপৰিবাৰে গুছি গ’ল। কোনোবা কোনোবাই
 নেযাবলৈ কৈছিল: গৌতম, অলকাক আশীৰ্বাদ কৰিবলৈ কৈছিল। তেওঁ
 সকলোকে ভৎসনা কৰি ক’লে, “নটীক সতী বুলিব তোমালোকে পাৰা,
 মই নোৱাৰো। নাচ গাব পেশা, সি নিজেই নেনাচে, আনকো নচুৱায়।
 গৌতমৰ লগতে পৰাশৰ ছৱৰাৰ পৰিয়ালটোক নচুওৱাত মই নাই।
 আমি নেনাচো, নাচ চাম—”

প্ৰতাপ চৌধুৰীৰ পৰিয়ালে যথামন্ত্ৰি আয়োজন কৰি বিয়াখন
 পাতিলে। বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা অলকাৰ গুণযুক্ত বিভিন্নজনে নানা উপহাৰ
 পঠিয়ালে অলকাৰ বিয়াৰ উপলক্ষে। বিয়াৰ উৎসৱ মাখলৰ মাজত
 গৌতমৰ পিতৃ পৰিয়ালৰ অনুপস্থিতি আৰু অসহযোগৰ কথা বহুতৰে
 চকুত নপৰিল। প্ৰতাপ চৌধুৰীৰ পৰিয়ালেও সেই কথাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ
 নহয় যেন বুজাবৰ প্ৰয়াস কৰিলে। মূৰত ওৰণি লৈ অলকাই বোৱাৰীৰ
 জীৱনত প্ৰৱেশ কৰিলে। ●

কোনো লিখকে কিছুদিন লিখিবলৈ এৰিলে পাঠকে সেই লিখকক পাহৰি যায়। কোনো গায়কে কিছুদিন গাবলৈ এৰিলে তেওঁৰ শ্ৰোতাসকলে সেই গায়কক পাহৰি যায়। কোনো জনপ্ৰিয় আৰু বিখ্যাত খেলুৱৈয়ে কিছুদিন নেখেলাকৈ খেল-পথাৰৰ পৰা আঁতৰি থাকিলে, খেলত আমোদ-পাৰ্ৱৰ্জাপকলে তেওঁক পাহৰি যায়। এবাৰ জনস্বৰ্গতৰ পৰা সৰু খাই গলে, পুনৰ তাত ঠাই কৰি লোৱা কঠিন হয়। পৃথিৱীত কোনোএই কাৰো কাৰণে বৈ নেথাকে। নতুন পুৰণি ঠাই লয়, ক্ৰমে জনস্বৰ্গী লোক-স্বৰ্গতৰ পৰা এটা এটাকৈ সেই নামেৰে নোহোৱা হৈ যায়।

বিষ্ণুৰ কেটবামাহৰে পিছলৈকে অলকা গৌতম ছৱৰাৰ মৰমৰ মাজত এনেদৰে আগুহাৰা হৈ আছিল, যে পুনৰ মঞ্চত নচাব কথা মুখত আনিবলৈকো অলকাৰ বেয়া লাগিছিল। গৌতমৰ বলিষ্ঠ যৌৱনৰ মোহময় আবেষ্টনীৰ মাজত নিজে বিলাই দি অলকাই ভাবিছিল, এইয়া জীৱনৰ পূৰ্ণতা, আৰু একো বিচাৰিবলগীয়া নাই, আৰু একো পাবলগীয়া নাই। কেউদিনে বাঙালী ফাগুনৰ অকুপণ ঠাঁই, কেউদিনে শাৰদী পূৰ্ণিমাৰ ৰূপালী জোনাক, ছদয়ৰ চাৰিওদিশে ইন্দ্ৰধনুৰ কোমল আবেষ্টন, নিঃশ্বাসত শুভ্ৰ শেৱালীৰ মাদকতাভৰা সৌৰভ।

আনন্দ ! উদ্গাদনা ! আবেগ ! মনৰ কোণে কোণে, প্ৰাণৰ প্ৰান্তৰে প্ৰান্তৰে কেৱল পোৱাৰ আনন্দ।

গৌতম আৰু অলকা।

অলকা আৰু গৌতম।

অভিন্ন—।

তেওঁলোকৰ নতুন অভিজ্ঞতাই ববীন্দ্রনাথৰ কবিতাত অভি-
ব্যক্তি বিচাৰি পায়—

সমাজ সংসাৰ মিছে সৰ,
মিছে এ জীৱনেৰ কলবব,
কেৱলি আঁখি দিয়ে,
আঁখিৰ সূধা পিয়ে,
হৃদয় দিয়ে হৃদি অনুভৱ…………… ।

অলকাৰ নৃত্যছন্দৰ চৰম মুহূৰ্ত্তত দেহা যিদৰে এক অদেহী বায়ু
সৰ। হৈ পৰে, সেইদৰে গৌতম অলকাৰ মিলনৰ নিবিড় উপলক্ষিয়ে
জ্বলোৰে ভিন ভিন সৰ্বাক অভিন্ন কৰি তোলে। এই অভিজ্ঞতা জীৱনৰ
শ্ৰেষ্ঠতম সঞ্চয়। নৃত্যত অভিনয় আছে—কিন্তু এইয়া জীৱন—ইয়াত
কোনো অহিনয় নাই। নিৰ্ভেজাল, খাঁটি, মৌলিক।

নৃত্যানুষ্ঠানৰ আয়োজক সকলেও বিবেচনা কৰি গালে : সিদিনা
মাধোন বিয়া হোৱা এজনী ন বোৱাবীক নৃত্য পৰিবেশনৰ কাৰণে মতাটো
শোভনীয় হ'বনে? উচিত হ'বনে? অসকলই নচাব ইচ্ছা প্ৰকাশ
কৰিলে নিশ্চয় নিমন্ত্ৰণ কৰা যাব, কিন্তু এতিয়াই নহয়, ইমান
সোনকালে নহয়, আক নতুন নতুন নৃত্যশিল্পীও তো ওলাইছে—নিজৰা
চলিহা, অঞ্জনা দাস, মাধৱী ভূঞা…………… ।

কোনো-কোনোৱে ক'লে, “বিয়াৰ পিছত গায়িকাৰ আকৰ্ষণ
একেই থাকে, নকমে, কিন্তু নাচনীৰ আকৰ্ষণ কমি যায়। সেই
কাৰণেই উৰ্ব্বশীৰ বিয়া নহৈছিল।”

“বিয়াৰ পিছত নাচনী নাচৰ স্থলৰ মাষ্টৰগী সোমাব লাগে,
আক নৃত্য প্ৰতিযোগীতাৰ বিচাৰক হৈ পূৰ্ব্ৱৰ্থৰ ঘোষণা কৰিব লাগে।
বোৱাবী ছোৱালীৰ নাচ কোনে চাবহে ?”

“অলকাৰ কিন্তু আকৰ্ষণ এতিয়াও আছে। নাচক, দেখিবা
হেজাৰ হেজাৰ দৰ্শক ওলাব চাবলৈ।”

“আটতকৈ বিয়া হোৱাটো ডাঙৰ বুলি ভাবিলে— অলকাও
অন্যতকৈ একো বেলেগ নহয়।”

বিভিন্ন জনৰ বিভিন্ন মত। ভিন ভিন আলোচনা।

এমাহ, দুমাহ, তিনিমাহ, চাৰিমাহ, পাঁচ মাহ— ছমাহ।

বিভিন্ন ঠাইত সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান হ'ল। নতুন নতুন শিল্পীয়ে
অনুষ্ঠান পৰিবেশন কৰিলে। দৰ্শকৰ মাজত এইসকল নতুন শিল্পীৰ
বিষয়ে আলোচনা হ'ল।

অলকাৰ বিষয়ে কোনো কথা নোলাল। কিছুসংখ্যক অলকাৰ
নৃত্য-প্ৰতিভাৰ প্ৰকৃত গুণমুগ্ধ লোক সচেতন থাকিল আকৌ তেওঁক মঞ্চত
নমাবৰ কাৰণে। তেওঁলোকৰ বিশ্বাস আছিল আৰু অলকাৰ নিচিনা
এজনী জয়শিল্পীয়ে কেতিয়াও মঞ্চ আৰু ৰাইজৰ পৰা আতৰি থাকি
নিশ্চয় অজ্ঞা এজনী সাধাৰণ শোৰাবীৰদৰে স্বামী, ননদ, শস্ত্ৰ-শাহ আৰু
নিজৰ কোলাৰ কেচুৰাক লৈ দৰুণ থাকিব নোৱাৰে। যাৰ তেজৰ
কণাত নাচৰ ছন্দ আছে, তেওঁ নাচিবই, নেনাচি থাকিব নোৱাৰে।

বিয়াৰ ছমাহৰ ভিতৰত গৌতম আৰু অলকা নিজৰ গাড়ী লৈ,
লগত নেপালী ড্ৰাইভাৰটো আৰু এটা বাগানৰ বগুৰাৰ ল'ৰা লৈ ভাৰতৰ
বহু ঠাইত ঘূৰিলে— দাৰ্জিলিং, কলিকতা, পুৰী, ভাইজাগ, মাছুৰা, কল্যা-
কুমাৰী, ত্ৰিবাঙ্গম, বাজালোণ, হায়দৰাবাদৰ পৰা, আগ্ৰা, ঝপুৰা, দিল্লী,
চিমলা, কাশ্মীৰ, জয়পুৰ পৰ্যন্ত। পৃথিৱীৰ দিশে দিশে জীৱন্ত মানুহৰ
জীৱনৰ যি অবিৰাম নৃত্যৰূপ চলিব লাগিছে, তাৰ সংস্পৰ্শলৈ আহিব
নেকানিলে, সাঁচত ঢলা কেইটামান প্লাষ্টিক নৃত্যৰ মূৰ্ত্তাৰ মাজত
পৰিৱৰ্ত্তনশীল জীৱনৰ ছন্দৰ গতিৰ আভাস পাব নোৱাৰি।

মঞ্চৰ পৰা ওলাই আহা, মুকলি আকাশৰ তলত দিন আৰু ৰাতি, পূৱ আৰু সন্ধিয়াৰ উন্মুক্ত আৱেষ্টনীৰ মাজত জীৱনৰ প্ৰাচীন অথচ চিৰ-নতুন নাচোনৰ ছন্দত তোমাৰ নিজৰ ছন্দ মিলাই দি আগবাঢ়া, জীৱনৰ স্বাভাৱিক অভিযান্ত্ৰিক বিচাৰা—গৌতম ছবৰাই যেন অলকাৰ ক'ব খুজিলে, মুখৰ কথাৰে নহয়, বিভিন্ন ঠাইৰ বিভিন্ন মানুহৰ মাজত ঘূৰি ঘূৰি।

অলকাহতৰ ভাগৰ লগা নাছিল। এখন বিশাল বিচিত্ৰ দেশৰ চিনাকি অচিনাকি গলিয়ে, ৰাজপথে, গাঁৱে চতৰে, বিচিত্ৰ বেশভূষা, হুৰ্ধোধা ভাষা, অদ্ভুত ৰীতি-নীতিৰ কাষে কাষে, মাজে মাজে ঘূৰি ঘূৰি অলকাহতে যেন নিজক নতুনকৈ আবিষ্কাৰ কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰিলে। বিয়াৰ মাজেদি জীৱনৰ নতুন বহুস্তৰ মাজলৈ প্ৰবেশ কৰা, আৰু লক্ষ্য-হীন পৰিক্ৰমণৰ মাজেদি জনজীৱনৰ বৈচিত্ৰ্যৰ লগত পৰিচিত হ'বৰ যত্ন কৰা—হুয়োটাই যেন সমানেই অৰ্থপূৰ্ণ, সমানেই উপভোগ্য।

এই দীঘলীয়া ভ্ৰমণৰ মাজতে বিভিন্ন ঠাইত থিৰেটাব চালে, দেশী-বিদেশী চিনেমা চালে, নৃত্যানুষ্ঠান চালে, সঙ্গীতানুষ্ঠান চালে, কেতিয়াবা মুক্ধ হ'ল, কেতিয়াবা হতাশ হ'ল, কেতিয়াবা বিস্মিত হ'ল, কেতিয়াবা কোনো আধুনিক অপকৃষ্টিৰ প্ৰদৰ্শনী দেখি লজ্জিত হ'ল। তথাপি বেয়া নালাগিল। সৃষ্টিৰ কামত মানুহ লাগি আছে, সকলো ঠাইতে অহৰহ দেৱাত্মৰ বুদ্ধ চলিছে। অমৃতৰ সন্ধানীয়ে পাইছে অমৃত, গবলৰ সন্ধানীয়ে পাইছে গবল। মানুহৰ আত্ম আবিষ্কাৰৰ প্ৰয়াস অবিৰাম চলি আছে—চলি আছে।

বহুত নতুন অভিজ্ঞতা লৈ গৌতম-অলকা নিজ ঘৰলৈ ঘূৰি আহিল।

গৌতম নিজৰ ব্যৱসায় বিকল্প কামত ব্যস্ত হৈ পৰিল। অলকাৰ স্মৃতিৰোমহীন আৰু বহু-বাহুৰীৰ লগত নানা অসংলগ্ন গল্প-গুৰু কৰি সময় কটোৱাৰ বাহিৰে অন্য কাম নাছিল। অলকাই প্ৰতি মুহূৰ্ততে

অনুভব কবিলে বাহিৰৰ বন্ধনহীন মুকলি জগতখনৰ আহ্বান— কোনে
যেন মাতিব লাগিছে— ওলাই আহা, ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহা।
এজনৰ চকুৰ চাৰিনিৰ সীমাবৰণা সহস্রজনৰ চকুৰ বিশ্বদৰ মাজলৈ গুচি
আহা। এই আহ্বান অপ্রতিহত, এই আহ্বান দুৰ্ণিবাৰ।

দাপোণৰ সম্মুখত বৈ অলকাই নিজকে ভালকৈ চালে। বিয়াৰ
লিহতহে যেন অলকাৰ দেহাৰ প্ৰতিটো অঙ্গই এক অপূৰ্ণ পূৰ্ণতা লাভ
কৰিছে। চকুটো আৰু উজ্জ্বল হৈছে, চাবনি আৰু গভীৰ হৈছে, গাল
দুখন দুপাহ তেজ 'গোলাপ যেন বঙা হৈ উঠিছে। বাওঁ গালত থকা
'সক তিলটে, যেন আৰু স্পষ্ট হৈ পৰিছে, আৰু গা'টো— উজ্জ্বল,
পাংজৰা যৌৱনৰ মোহনীয় আশীৰ্বাদেৰে পূৰ্ণ হৈ পৰিছে। মাতৃৰ
প্ৰতিশ্ৰুতি তাতে শুই থাকক, আজি তাত প্ৰকাশি উঠিছে যৌৱনৰ, কেৱল
উত্তৰ, উজ্জ্বল যৌৱনৰ লুকালুকি খেলা।

নিজকে চাই থাকি অলকাৰ হেপাহ নপলোৱা যেন লাগিল।

মনে মনে অলকাই কলে, "মই আকৌ নাচিম।"

অলকাৰ মনৰ প্ৰসন্নতা আৰু উৎসুকতা দেখি গৌতমৰো আনন্দ
লাগিল। শিল্পী-সুলভ অভিমান, বিবৰতা, উল্লাস, প্ৰসন্নতা সকলোকে
গৌতমে গ্ৰহণ কৰিবৰ চেষ্টা কৰিলে পূৰ্ণতাৰ উপলক্ষি আৰু প্ৰাচুৰ্য্যই
অলকাৰ জীৱনলৈ অনা স্বাভাৱিক অভিব্যক্তি বুলি।

'মই আকৌ নাচিম'— এই কথাৰ মুখ খুলি কবলৈ কিন্তু
অলকাৰ সাহসে নুফুলালে। সদায় ক'ম বুলি ভাবে, কিন্তু কোৱা হৈ
নুঠে। যেন তিনিটা শব্দৰ সক বাকাটোৱে গৌতম আৰু অলকাৰ
একাগ্ৰ উপলক্ষিৰ নিবিড়তাক ধানধান কৰি দিব! যেন গৌতমৰ প্ৰতি
কথা অলকাৰ গভীৰ প্ৰেমক গৌতমৰ কাৰণে অধিকাৰৰ বস্তু কৰি
ভুলিব, গৌতম নু হ'ব, অলকাই হ'ব।

চৈধ্যটা মাই পাৰ হৈ গ'ল। নিৰ্বিৰোধ আত্মদান, তৃপ্তি আৰু উল্লাসৰ মাজেদি। অলকাৰ মনৰ কথা মুখলৈ অনাৰ সুযোগ নহ'ল, সাহস নহ'ল। মাজে মাজে অলকাই অসন্তুষ্টি অনুভৱ কৰিব ধৰিলে—মোৰ শিল্পী জীৱনটো এনেকৈয়ে শেষ হৈ যাবনেকি? মোৰ সুখৰ অভাৱ নাই, কিন্তু তৃপ্তি ক'ত? তৃপ্তি মানে মৃত্যু, সুখ মানে মৃত্যু—মই মৰিযোৱাৰ পথত ভৰি দিছোনেকি? কিহৰ বিনিময়ত মই মোৰ শিল্পী সৰ্ব্বাটোক আত্মসুখ নামৰ মৃত্যুৰ জগতখনৰ কালে ঠেলি আঙুৱাই নিছো?

বিবাহৰ স্বাভাৱিক পৰিণতি মাত্ৰ। কিন্তু মই গৌতমক জনাই দিছো এতিয়াই মই মাতৃ হ'বলৈ নিবিচাৰো। গৌতমে একো কোৱা নাই। হয়তো গৌতমে আশা কৰিছে নাৰীৰ স্বাভাৱিক অভিশ্ৰায় পুৰণৰ প্ৰয়োজনতে মই মাতৃ হোৱাৰ পথত মোৰ মনৰ ইচ্ছাবে সৰহ দিন বাধা দি থাকিব নোৱাৰিম। স্বাভাৱিক ভাৱেই গৌতমৰ প্ৰতি থকা মোৰ সকলো মৰম, ভালপোৱা মোৰ সন্তানত আৰোপিত হ'ব। মাতৃ হোৱাৰ গৰ্ব আৰু আনন্দেৰে মই গৌতমক অভিনন্দন জনাম, মোৰ সন্তানৰ পিতৃ হিচাপে।

হয়তো হ'ব। কিন্তু এতিয়াই নহয়।

মই শিল্পী। মই নৃত্যশিল্পী অলকা ছুৱৰা। সেই পৰিকল্পনাই মই জীয়াই থাকিবলৈ বিচাৰো। যথেষ্ট হৈছে—অলকা চৌধুৰী অলকা ছুৱৰা হৈছো, কুমাৰী অলকা ক্ৰীমতী অলকা হৈছো। আৰু কিবা হলে মই নিৰ্বিশেষ হৈ যাম।

আবেলি।

খেলি লহিয়াইছিল... ব'ৰজাৰ কোঠাল হৈছিল। শাস্তাৰে একো বতাহ বলি আছিল।

গৌতম আৰু অলকা ঘৰৰ আগৰ লনখনতে দুখন বেতৰ চকীত বহি আছিল। মাজৰ সৰু টিপৰ খনড আছিল চাহৰ পিয়লা, বাৰ্ডৰ কাকত আৰু এখন নে দুখন কথাছবিৰ আলোচনী। তেওঁলোকে বিশেষ একো কথা পঢ়া নাছিল।

এখন গাড়ী আহি গে'টৰ সন্মুখত ব'লহি। দুয়ো সেইকালে চালে। চাৰিজন মানুহ গাড়ীৰ পৰা নামি আহিল। এজন বয়সস্থ মানুহ—ধূতী কুৰ্তা পিন্ধা, চকুত চশমা, মূৰটোৰ আগভাগ টপা। বাকী তিনিজন পেণ্ট-হাৰাই চাৰ্ট পিন্ধা ডেকা ল'ৰা।

“গোপাল বৰঠাকুৰ নহয়নে?” সৰুকৈ কৈ গৌতম বহাৰ পৰা উঠিল। অলকাও উঠিল। তেওঁলোক সোমাই আহিল। গৌতমে চিগাৰেট পেকেট আৰু জুইশলাটো পেণ্টৰ জেপত ভৰালে, আৰু দুখোজ আগুবাঠি গৈ অভ্যাগতকেজনক নমস্কাৰ জনালে। অলকাই লক্ষ্য কৰিলে ল'ৰাকেইজনে গৌতমক প্ৰতি-নমস্কাৰ জনাইছে, কিন্তু চকু আছে অলকাৰ ওপৰত। তেওঁ কিন্তু এজনকো চিনি পোৱা নাই।

বহুৱা ল'ৰা এটাই আৰু কেইখনমান চকী আনি দিলে। আটাইকেজন বহিল। অলকা নবহি ভিতৰলৈ যাব খুজিছিল, বৰঠাকুৰে মানা কৰি প্ৰায় নিৰ্দেশৰ সূত্ৰে ক'লে, “বহা, বহা, উঠিছা কেলেই? তোমাকে লগ পাবৰ কাৰণেহে আমি আহিছো।”

গৌতমে এবাৰ বৰঠাকুৰৰ মুখলৈ চালে, তেওঁৰ কথাৰাৰত যেন সন্তুষ্ট হ'ব পৰা নাই, এনে অসুস্থ কৰিলে যদিও, মুখেৰে ক'লে “আপোনালোক বহক।”

অলকা নবহি গৌতমৰ চকীখনৰ পিছফালে থিয় দি থাকিল।

বৰঠাকুৰে ক'লে, “ঘৰতে লগ পাবলৈহি যে ঘৰ ভাল হ'ল অ' এওঁলোক, এবা, বহুত দুখৰ পৰা আহিছে। ল'ৰাচালি গাৰৰ পৰা।”

গৌতম আৰু অলকাই ডেকাকোজনৰ মুখলৈ চালে।

“এওঁলোকে মোক লৈ আহিছে। মোৰ সেইফালে কিছু কাৰবাৰ আছে নহয়। হেৰা, সকলো কথা ময়ে ক’মনে? তোমালোকে কোৱা আকৌ কেলেই আহিছা—”।

এজন ডেকাই আৰম্ভ কৰিলে, “আমাৰ ম’ৰাচালি প্ৰগতি শিল্পী সংঘৰ নাম কিজানি শুনিছে। আঠ বছৰ হৈছে প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ। অহা মাহৰ ১৪ তাৰিখে বাৰ্ষিক অধিবেশন পাতিবলৈ লৈছে।”

লবাজন ব’ল। এবাৰ গৌতমৰ মুখলৈ আৰু এবাৰ অলকাৰ মুখলৈ কিছু আশা আৰু কিছু সংশয়ৰ চাৰনিৰে চালে, আৰু কিবা এটা ক’ব খুজিলে।

বৰঠাকুৰে কবলৈ ধৰিলে, “এওঁলোকৰ সকলোৰে একান্ত ইচ্ছা—অলকাই—” তাৰ পিছত অলকাৰ মুখলৈ চাই—“তুমি যাবই লাগিব। তেওঁলোকে মনে মনে ভয় কৰিছে, জানোচা বিয়া হৈ গ’ল কাৰণে তুমি নচা-মেলা এৰি দিছা। কিন্তু মই কৈছো, আটটিটো আটটিটোই। বিয়া হ’ল বুলি নাচিবলৈ এবিধ কিয়? তোমাৰ নাচ যি এবাৰ দেখিছে, সি পাহৰিব পাবেনে? এওঁলোকৰো ইচ্ছা প্ৰকৃত নাচ বস্তুটো যে কি এবাৰ তোমাক তালৈ নি তাৰ বাইজক দেখুৱাব।”

অসহায়ভাবে অলকাই এবাৰ গৌতমৰ মুখলৈ আৰু এবাৰ বৰঠাকুৰৰ আৰু অন্যান্যৰ মুখলৈ চালে। নিশ্চলভাবে গৌতম বহি আছে। কোনোৱে একো কোৱা নাই।

অশ্বজিকৰ নিবৰতা।

কিছু সময়ৰ নুৰত অলকাই ক’লে, “বই চাহ দিবলৈ কওঁ—” কৈয়ে তেওঁ বীৰ খোজেনে ডিঙালৈ গুটি গ’ল।

বৰঠাকুৰেই আঁকৌ ক'লে, “সচাকৈয়ে ছুৰখা ঈলকাক লৈ আহি গোবৰ কৰো। নাচতো শিকিছে বহুতেই। কিন্তু এনেকুৱা সাধনা, এনেকুৱা পাবফেই পাবফৰ্মেল— আৰু দ্বিতীয় কাৰোবাৰ নাম ক'ব পাৰিব ? আৰু আটাই জীয়াই থাকে বাইজৰ মৰমৰ মাজত। তাৰিখ হ'লগৈ ১৪ নভেম্বৰত। গৰমো নাই, ঠাণ্ডাও নাই, আইভিয়েল ৱে'দাৰ।”

কিছুপৰ চিন্তিত্বভাৱে নিবৰে বহি থাকি ঠঠাং কিছু কক্ষভাৱে গৌতমে ক'লে, “অলকাই আৰু মনচাটোকে ঠিক কৰিছে।”

তেওঁৰ কথাবোৰে আটাইকেজনকে হতাশ কৰিলে।

পৰিস্থিতিটো কিছু সহনীয় কৰি তুলিবৰ কাৰণে বৰঠাকুৰে কলে, “এওঁলোক যে ইমান আশা কৰি ইমান দূৰ আহিল, আৰু মিচেছ ছুৰ-বাইতো প্ৰেক্ষচনেল নাচ নেনাচে। এটা ডেমেনষ্ট্ৰেচন— খবক, এটা বিশেষ ভাৰত-নাট্যম—”

অলকা ভিতৰৰ পৰা আহি আঁকৌ গৌতমৰ পিছকালে বলহি।

গৌতমে ক'লে, “আপুনিতো এসময়ত বিখ্যাত কুটবল খেলুৱৈ আছিল। চেণ্টাৰ ফৰৱাৰ্ড খেলিছিল নহয় জানো ? কিন্তু এতিয়া জানো আপুনি খেলিব ?”

অলকাই ক'লে, “চাহ দিছে।”

গৌতম বহাৰ পৰা উঠিল আৰু ক'লে “বলক, চাহ খোৱা বাওক। তোমালোকে বেয়া নেপাৰা বুজিছা— মই বাক তোমালোকৰ কাচনৰ কাৰণে আটাই শ টকাকে দিম।”

এজন ডেকাই কিছু মৰসাহ কৰি ক'লে, “আপোনালোক দুয়োকে আদাৰ বিশিষ্ট অভিনয় হিচাপে নিমন্ত্ৰণ কৰিছো। বাবই লাগিব। আৰু বাইদেৱে এটা ডেল নিবই লাগিব।”

গোত্ৰমে একো নক'লে।

অলকাই একো নেমাছিলে।

বৰঠাকুৰে কিবা এটা ক'ব খুজিও নৈ গ'ল।

অলপ সময় নিবৰতাৰ পিছত আদম একো ডেকাই জুইল,
“বাইচলৈও, যাব নহয়?”

অলকাই বৰ অশ্রুত অশ্রুত কৰিলে।

চাহ খাই থকাৰ সময়ত প্ৰত্যেকজনেই যেন, তাৰি থাকিল
কিবা এটা, আৰু মুখেৰে ক'লে কিবা এটা। আনকি বৰঠাকুৰো বৰ
সজ্ঞ হ'ব নোৱাৰিলে। তেওঁ প্ৰধানতঃ গৌতমৰ লগত চাহ ব্যৱসায়ৰ
কথা পাতিলে। ডেকা কেজনেও নিবৰে চাহ খাই, যাবলৈ উঠিল।
তেওঁলোকে অলকাৰ মুখলৈ পোনে পোনে চাব নোৱাৰিলে।

‘অলকা সহজ আৰু সংযত হৈ থাকিবৰ বন্ধ কৰি বিকল হ'ল।
তেওঁৰ মনত লাগিল— এইয়া তেওঁৰ জীৱনৰ এক চৰম পৰাজয়, প্ৰথম
পৰাজয়।

বৰঠাকুৰতক গোত্ৰমে পছলি মূৰলৈকে আগবঢ়াই দিলে।
অলকা থিয় দিয়াতে থিয় দি থাকিল। ওলাই ন'গল।

গাড়ীখন গুচি যোৱাৰ পিছত গোত্ৰম আহি আকৌ লম্ব চকী
এখনতে বহিল। অলকা তেতিয়াও বাহিৰৰ ফালে চাই থিয় দিয়াতে
থিয় দি থাকিল।

সন্ধিয়া নামি আহিছিল। লুৰৰ আন্ধাৰবোৰ ক্ৰমে ওচৰ চাপি
আহিছিল। বতাহ আকৰ উজ্জ্বল কমি আহিছিল। আকাশেদি একাক
বগলী ক'বৰাৰ পৰা ক'বালৈ উৰি গৈছিল। অলকাৰ চকুচকী সেমেকা
যেন লাগিছিল।

বননিত বহি গৌতমে নিবিষ্ট মনে চিগাবেট হুপিছিল, আক চিগাবেটৰ ধোঁৱাবোৰ কিছু সময় বতাহত ওলমি থাকি ক্ৰমে শূন্যত মিলি গৈছিল। সন্মুখৰ আলিবাটেদি মাহুহ, গাড়ী, চাইকেল, বিজ্ঞাবোৰ খব-গতিৰে অহাযোৱা কৰিছিল।

সন্ধিয়াৰ আন্ধাৰখিনি যেন আক ঘণ হৈ নামি আহিছিল আক চোতালত বহি থকা গৌতম ছৱৰা আক ঘৰৰ ছৱাৰমুখত থিয় দি থকা অলকাৰ মাজত এখন পাতল পৰ্দা আঁৰি দিছিল।

কিছু সন্মুখৰ মূহত গৌতম বহাৰপৰা উঠিছিল আক ভিতৰৰ কালে খোজ আগ বঢ়াইছিল। লগে লগে অলকা ঘূৰিছিল আক কিছু খবখুজীয়াকৈ ভিতৰলৈ গুছি গৈছিল। বতাহ জাকত কুঁৱলি আছিল। কুঁৱলি আক আন্ধাৰে বতাহজাক গধুৰ কৰি পেলাইছিল। ●

এদিন গাড়ীৰে বাগিছাৰ পৰা ঘূৰি আহোতে পৰাশৰ ছুৰবাৰ টুক হ'ল। লগে লগে হস্পিতালত ভৰ্ত্তি কৰা হ'ল। বুঢ়াৰ জীৱন বন্ধা পৰিল, কিন্তু সোঁফালটো পেৰেলাইজ্‌ন্ হ'ল। ছুৰবা শব্দ্যাগত হ'ল। আৰু উঠাৰ আশা নাই— ডাক্তৰে ক'লে।

কেৱল আপোন পৰিয়ালেই নহয়, ছুৰবাৰ নিচিনা এজন বয়সস্থ গণ্যমান্য ব্যক্তিৰ অসুখৰ বাতৰি পাই দূৰ-দূৰণিৰ পৰাও আপোন আৰু বন্ধুস্থানীয় মানুহ ছুৰবাৰ খবৰ কবিলে আহিল। খবৰ পাই যামিনীয়েও সপৰিয়ালে অলপ দিনৰ ভিতৰতে আহি পাব বুলি জনালে।

অলকাই ক'লে “আমিও যাওঁ ব'লক, দেউতাৰ খবৰ কৰি আহোঁগৈ।”

“আমাক যাবলৈ দিব জানো?”

“নিদিলে নিদিব, আনৰ পৰা খবৰ লৈ আহিম। আৰু আমাৰ দেউতাৰ ওচৰত কমা ভিকা কবিলগীয়া আছে, জানে?”

“কমা ভিকা কবোৱেই, দেউতাই কমা কবিলেহে। দেউতাক তুমি নেজানো।” গৌতমে ক'লে।

“দেউতা কেনেকুৱা দেউতাৰ পুডেকৰ পৰাই বুজিব পাৰিছো,” অলকাই ক'লে।

ইয়াৰ তিনি দিনৰ শিহুত, গাড়ী লৈ গৌতমহত দেউতাকৰ খবৰ কবিলে স্বৰলৈ যাত্ৰা কৰিলে। বাটত অলকাই ক'লে, “আপোনাক গ্ৰেছ নকৰিলেও, কতি নহয়, আপুনিভো আৰু দেউতাৰ পুডেক নহৈ দেখাকে। কিন্তু মোক বাক ধোৱাবী বুলি লবনে?”

কথাটে। গৌতমেও চিন্তা কৰিছিল। একো ক'ব নোৱাৰিলে।

ঘৰ পাई দেখিলে খবৰ কৰিবলৈ অহা মাতুহে ঘৰ ঠাহ খাই আছে। গৌতমহঁতক দেখি বহুতেই উল্লসিত হ'ল, আৰু বিশেষকৈ অলকাক বহুতেই প্ৰায় টন-খাজোনাট লগালে। এইজনী ছোৱালী কেৱল গৌতমৰ বিবাহিতা প্ৰায়েই নহয়, বিধাতা নৃত্যশিল্পী অলকা হুৱৰা। ওৰণি-বাৰ্চনি লৈ সাধাৰণ মাৰ্জিত বেশভূষাৰে বোৱাবী হৈ অহা অলকাক-দেখি বহুতেই প্ৰায় আচৰিত হৈছে। এনেকুৱা এজনী ছোৱালীকো বাক বিষয় ক'বলৈ নিদৰ লাগেনে? এনেকুৱা এজনী ছোৱালীকো বাক কোনোবাই বোৱাব নুলি উপাট নলৈ পাবেনে? সকলোৰে মৰমৰ আতিশয়াৰ নাজত অলকা প্ৰায় নাভাচেই হৈ গ'ল।

আৰু ভয়ে ভয়ে কাষ চাপি গৈ অলকাত যেতিয়া হেলনীয়া গাৰামী চকীখনত বহি থকা পৰাশৰ জবাবৰ ভাঁপ চুই সেৱা কৰিলে, গাৰাফুটা মাতেৰে তুৱনাই ক'বিলে, “কোন এইয়া?”

গৌতম ওচৰতে বহি আছিল। অলকা অহা দেখি বহান পৰা উল্লসিল। কোনোবা তিবোতা এগৰাকীয়ে ক'লে “এইয়া আমাৰ গৌতমৰ অলকা—”

হুফুটা ধোকাথুকি মাতেৰেই তুৱনাই মাতত আনন্দ সানি ক'লে, “গোমাৰ নাচ এটা চাবৰ মোৰ মন আছিল। নিছে আজিহে আহিল।”

অলকাৰ জীৱনটো মধ্য হৈ গোসা যেন লাগিল। তেওঁ অলুভুতিৰে সেমেকা মাতেৰে ক'লে, “খবৰ পায় অমি আজিহে দেখুতা।”

“মই বেমাৰ নপৰা হলে তেনেকৈ নাইলাইহেভেন?” এনেকৈ খয়গাত হৈ পুৰি থকা অৱস্থাতো বুঢ়াই এনে ধৰণৰ কথা কোৱাৰ কাৰণে সকলোৱে বুজিলে অলকাক পৰাশৰ হুৱনাই বোৱাবী হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছে আৰু অলকাহঁত অহাৰ কাৰণে তেওঁ আনন্দ পাইছে।

কিছুশব্দ ভিতৰতে অলকাৰ সকলো সজ্জাচ নোহোৱা হৈ গ'ল আৰু সকলোৰে মাজত বহুৱাই লৈ যেতিয়া অলকাৰ নানা প্ৰশ্ন কৰিব ধৰিলে, তেতিয়া অলকাৰ অস্থতৰ হ'ল— যে বোৱাৰী বুজিলে নহয়, দিখাত নতাসিল্লী অলকা বুলিছে এতিয়া আদৰ সাদৰ।

ৰাতি ভাত খোৱাৰ পিছত কোনোবা এজনী ছোৱালীয়ে হঠাৎ সুধিলে, “হয়নে বো, তোমাক বোলে ককাইদেৱে নাচিবলৈ নিদিও বুলিছে?”

অলকা অশ্রুত হৈ পৰিল। কোনোমতে ক'লে, “বিবাহ পিছতনো আৰু কি নাচিব?” অলকাৰ উত্তৰটো যে চুৰ্খল হ'ল তেওঁ নিজৰে বুজিব পাবলৈ।

“চিনেমাট একটা কবিনলৈও নাই দিয়া বোলে?”

অলকাই ছোৱালীজনীৰ মুখলৈ চালে। বৰ অসহায় যেন লাগিল নিজকে। সকলৈ ক'লে, “ককাইদেৱেব, সুধিব। মই একো কব নোনাৰো।”

অন্য এজনী ছোৱালীয়ে ক'লে, “অগ্ৰক আকৌ কি সুধিব লাগিছে? আপুনি নাচো বুলিলে কোনে মানা কবিব পাৰে?”

এই ছোৱালীকেজনীক লগ পাতি অলকাৰ ভাল লাগিল। নানা হাঁহি ধেমালী কৰি সেই দিনা ৰাতি অলকা বৰ তৃপ্তিৰে নন্দ জেশাহৰ লগত নিজৰ বিচনা কৰি লৈ গুলে। স্বামীৰ নিজৰ দৰত, স্বামীৰ নিজৰ বাই-ভনীৰ লগত এনেকৈ নিজৰ অধিকাৰ আৰু মৰ্যাদা লৈ গুলিলে গোৱাটো অলকাৰ কাৰণে এটা অপূৰ্ণ অভিজ্ঞতা। কিবাকিবি বেমেজলীয়া চিন্তা কৰি অলকাৰ প্ৰথমে টোপনি নাহিছিল, কিন্তু পিছত যোৰ টোপনিত নিঃশব্দ মনেৰে লালকাল হৈ পৰিল। গোঁহমৰ খবৰ লোৱাৰ দৰকাৰ অস্থতৰ নকৰিলে।

শিহুদিনা আগবেলাটো ছুৰাব বৰ পৰিবেশটোৱেই সলনি হৈ গ'ল। কোনোৱেই যেন পৰাশৰ ছুৰাব অনুৰণ ধৰি কৰিবলৈ অহা নাছিল, এজনী ন'বোৱাৰীক আদৰিবলৈহে সকলো আহিছিল। অলকাক এইদৰে গ্ৰহণ কৰা দেখি গৌতমবো ডাল লাগিল।

মাজতে ছুৰবাই অলকাক কাবলৈ মাতিলে, আৰু অল্পাট্ট মাজেৰেই ইটো সিটো কথা সুধিলে। হঠাৎ কয় হৈ পৰা মাহুহজনলৈ বৰম মাক আঁকা উপজিল। সামান্য দিয়াৰ ধৰণে ক'লে, 'আপুনি ডাল হৈ যাব দেউতা, চিন্তা নকৰিব।'

"তুমি যেতিয়া কৈছা ডাল হ'ম্বেই।" লাহে লাহে পৰাশৰ ছুৰবাই ক'লে। "মই জাবিছিলো। তোমাৰ নাচ দেখি ডাল পাই, যি তোমাক বিয়া কৰিছে, সি তোমাক নাচ গানত লগাই ৰাখিব। এৰা, তুমি অমাপ্তি নোহোৱাহলে সি তোমাক নাচনী কৰিয়ে ৰাখিলে-হেডেন। তুমি বৰ ডাল কৰিলা। সি ক'লে বুলিয়ে পৰাশৰ ছুৰাব বোৱাৰীয়েকে বজ্জৰা মাহুহৰ আগত নাচি দেখুৱাবলৈ যাবনে? তুমি আমাৰ পৰিয়ালৰ মান-মৰ্যাদা বন্ধা কৰি চলিবা—আগতে যি নাচিলা, নাচিলা, এতিয়া আৰু সেইবোৰ নকৰিবা।, গৌতমে জোৰ কৰি ক'লেও নকৰিবা।"

অল্পাট্ট কথাবোৰ বুঢ়াই জোৰ দি দি কৈছিল। কাষতে বহি তলমূৰ কৰি অলকাক পুনি গৈছিল। তেওঁৰ ডিঙিটো শুকাই গৈছিল। কালিৰ পৰা পোৱা অভাবনীয় আদৰ-সাদৰ এক মুহূৰ্ততে নোহোৱা হৈ যোৱা যেন লাগিছিল। শিল্পী অলকা ছুৰাব জীৱন যন্ত্ৰতকৈ ছুৰা পৰিয়ালৰ মৰ্যাদা বহুত ওপৰত। ছুৰবাই, পৰিয়ালে অলকাক বোৱাৰী হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছে, অলকা শিল্পী বুলি নহয়, শিল্পী জীৱনৰ সামৰণি মাৰি অলকাক আদৰ্শ বোৱাৰী হোৱাৰ প্ৰস্তুতি কৰাৰ কাৰণেই।

কিছুপৰ অলকা নিবৰে বহি থাকিল। তাৰ গিহত সন্তৰ্পণে ছুৰাব কাষৰ পৰা উঠি আহিল।

হঠাৎ নিবব আক গহীন হৈ পৰা দেখি জীয়াৰী-বোৱাৰী সকলোৱে অলকাৰ মুখলৈ চালে। অলকাই সহজ হৈ মুখলৈ হাঁহি খুৰাট আনিবৰ যত্ন কৰিলে। নিজকেই বুজিব পাৰিলে সেই বিষয়ত এইবাৰ অলকা সফল হ'ব পৰাৰ আশা নাই। এচটা পধুৰ শিলেৰে কোনোবাই ঘেন অলকাৰ উৎফুল্ল মনটোক ছেচি ধৰিছে।

অলকাক চাবলৈ ওচৰ-পাজৰৰ ল'ৰা-ছোৱালীও ভালেমান আহি ছুৱাৰ ঘৰত জমা হ'লহি। নিজৰ ওপৰতে এক নাম - নোহোৱা অভিমানত অলকাই নিজকে ক'লে, “এইটো বিখ্যাত ব্যৱসায়ী পৰাশৰ ছুৱাৰ ঘৰ। এই ঘৰৰ মজিয়াত কোনো শিল্পীৰ, কোনো নাচনীৰ ঠাই নাই। ইয়াত ঠাই আছে কেৱল ছুৱা পৰিয়ালৰ মান-মৰ্যাদা ৰক্ষা কৰিবৰ কাৰণে অহা শাস্ত শিষ্ট বোৱাৰীৰ। গৌতম ছুৱাৰ লগত বিয়া হোৱাৰ দিনাই, অলকা চৌধুৰী নামৰ নৃত্যশিল্পী জনীৰ মৃত্যু হৈছে।”

শত্ৰুৰেৰ পৰা বিদায় লবৰ সময়ত সকলৈ অলকাই ক'লে, “আমি যাওঁ দেউতা — আকৌ আহিম”।

মুৰত হাত ধৈ আশীৰ্বাদ কৰি পৰাশৰ ছুৱাই ভগা ভগা মাতেৰে ক'লে, “আহিবা, আকৌ আহিবা। মই এনেকৈ কিমান দিন পৰি থাকিব লগীয়া হয় ক'ব নোৱাৰো। ভাল আক নহও। পৰিয়ালৰ মৰ্যাদা লবাই ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰে। সেই দায়িত্ব ছোৱালীয়েহে পাবে ৰক্ষা কৰিব। তুমি নচামেলা নকৰিবা, গৌতমে কলেও নকৰিবা”।

হয়তো আক কিছুপৰ কাষতে বৈ থকা হলে দুৱা পৰিয়ালৰ আদৰ্শ বোৱাৰী কেনেকৈ হব পাৰি সেই বিষয়ে আক কিছু কলেহেতেন, কিন্তু গাড়ী বৈ আছিল আক গৌতমো গৈ গাড়ীত বহি আছিল। সেৱা কৰি মাত লগাই অলকাই সকলোৰে পৰা বিদায় লৈ গাড়ীত উঠি বহিলহি।

মই বোকাৰী হব লাগিব—শিল্পী হব নোহোৱা—অলকাই নিজকে ক'লে।

বাটত আহি থাকোতে কিছু বসিকতা কৰি গৌতমে ক'লে “আমাৰ শ্ৰেণী খিউডেল বেবনে যে তোমাক ইমান সহজে একচেলা কৰি লব মই ভবাই নাছিলো। আক'তাব অল, কাদাবতো।”

অলকাই ক'লে, “হঁ।”

মটবৰ চকাৰ ঘৰঘৰণিত অলকাৰ হাঁটো শুনা ন'গল।

“হামিনী আহিলে তেওঁকো দেউতাই গ্ৰহণ কৰিব”

“গ্ৰহণ নকৰিবলৈ কি হৈছেনো?”

“মেম বিয়া কৰালে যে—” গৌতমে ক'লে।

“মেমহে বিয়া কৰাইছে, নাচনীটো বিয়া কৰোৱা নাই,” অলকাই ক'লে।

কি কৈছাঃ

“মেম নবৌক গ্ৰহণ নকৰি কি ক'ব” মেমকাতা আৰু মেম নোভোৱা কৰিব নোৱাৰে। মোকহে -”

“তোমাক ?-” গৌতমে অলকাৰ মূখলৈ চালে।

“মোৰ কথা কৈছো। মই তুবৰা পৰিয়ালৰ বোকাৰী হিচাপে গ্ৰহণীয় হব লাগিলে, শিল্পী হৈ থকাটো বাদ দিব লাগিব — সেউটো বাদ দিব পৰা কথা।”

অলকাৰ কথাৰ সুৰৰ পৰা গৌতমে বুজিব নোৱাৰিলে, অলকাই পোনপটীয়াকৈ কৈছে নে কিবা অভিযোগ বাখি কৈছে।

ভালেমান দূৰ নিবৰে অহাৰ পিছত গৌতমে সুধিলে, “দেউতাক কেনেকুৱা দেখিলা?”

“বাচি থাকিব, কিন্তু কষ্ট হ'ব।”

“এবা, গোটেই জীৱন শ্ৰম কৰা মানুহ, পৰি থকাটোৱেই ডাঙৰ কষ্টৰ কথা হ'ব।”

“কোনো কোনো মানুহৰ কষ্টৰ মাজেদিয়ে গোটেই জীৱন বাচি থাকিব লগীয়া হয়। দেউতাৰ জীৱনটো শূন্যৰ মাজেদিয়ে কটালে।”

ইহি গৌতমে ক'লে, “তোমাৰ চিন্তাৰ কাৰণ নাই। তুমি কষ্টৰ মাজেদি জীৱন কটাব নালাগে।”

অলকাই কোনো উত্তৰ নিদিলে। মনতে ভাবিলে, মোৰ ভবিষ্যত তকি আছে কোনে জানে? কিন্তু শিল্পী হৈ যদি বাচি থাকিব নোৱাৰো, তাতকৈ ডাঙৰ দুখ আৰু কি হ'ব পাৰে? ●

বৈচিত্ৰহীন দিনবোৰ পাৰ হৈ গৈছিল।

পুৱা, হুপৰীয়া, আবেলি, সন্ধিয়া, বাতি।

বাতিপুৱা, হুপৰীয়া, আবেলি, সন্ধিয়া।

প্রতিটো ক্ষণৰ বৈচিত্ৰ আছে, সুকীয়া সুকীয়া বৰ্ণালী আছে, কিন্তু সেই বিচিত্ৰ বৰ্ণালীয়ে যদি কাৰো মনত, কাৰো হৃদয়ত বেখাপাত কৰিব নোৱাৰে, বাহিৰৰ বৈচিত্ৰৰ কোনো মূল্য নাই। সি যেন হাবিৰ মাজত বনৰীয়া চৰায়ে গোৱা গান, যাক শুনোতা কোনো নাই।

একেআগী, গতানুগতিক জীৱনৰ নিজজাল গতিয়ে আমুৱায়। অভাৱ নোহোৱা জীৱন, কষ্ট নোহোৱা জীৱন, সংজ্ঞাত, সংগ্ৰাম নোহোৱা জীৱন— প্রাচুৰ্য্যই য'ত আমুৱায়, সূৰ্য য'ত এটা আগুণি নোহোৱা সাধুকথা হৈ পৰে, তাত সোমাই থাকি মানুহৰ উশাহ বন্ধ হোৱা যেন লাগে। কেৱল সাফল্যৰ দিনৰ কথা! সূৰ্যৰি মানুহ আশ্বস্ত থাকিব নোৱাৰে, কোনোবা কাহানিৰ অভিনন্দন পত্ৰৰ ভাষাই নতুন প্রেৰণাৰ জন্ম নিদিয়ে। নতুন সৃষ্টিৰ সম্ভাৱনাৰ পথ যেতিয়া বন্ধ হৈ যায়, তেতিয়া জীৱন বিষাদ হৈ পৰে।

বিয়াৰ পিছত সেয়ে হৈছিল অলকা চৌধুৰীৰ। এটা গভীৰ অসন্তোষ মাজেদি, এটা অসাময় অশান্তিৰ মাজেদি দিনবোৰ কটাবলগীয়া হৈছিল অলকাৰ। গৌতম হুৱা সুখী, নিজে ভাল পাই, পছন্দ কৰি বিয়া কৰোৱা সুন্দৰী, সুশালীন, স্বাস্থ্যৱতী অলকাৰ নিচিনা একজনী পত্নীৰ স্বামী হ'বলৈ পোৱাটো গৰব বিষয়।

অলকায়ে এই কথা জানে।

সেয়ে ক'ম বুলি হেজাৰ বাৰ ভবা তিনিটা শব্দ “মই আকৌ নাচিম”— আজিও মনৰ মাজৰপৰা মুখলৈ আনিব পৰা নাই। গৌতম ক্লম্ হ'ব, অসন্তুষ্ট হ'ব, মোক তেওঁৰ ঘৰৰ চাৰি বেৰৰ মাজত আবদ্ধ ৰাখি তেওঁ যি সুখ অনুভৱ কৰিছে, সেই সুখৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব।

কিন্তু চাৰিবেৰৰ সীমাৰ মাজত মোৰ কাৰণে সুখ নাই। মোৰ কাৰণে আছে বাহিৰৰ মুকলি জগতৰ আহ্বান—মোক লাগে নিশ্চিতৰ পৰা অনিশ্চিতৰ মাজলৈ, পৰিচিতৰ পৰা অপৰিচিতৰ মাজলৈ নিজক হাঁহি হাঁহি আগুৱাই নিয়াৰ অধিকাৰ আৰু আনন্দ। মই নিজকে গতিৰ মাজত পাবলৈ বিচাৰো, ছন্দৰ মাজত পাবলৈ বিচাৰো, সুন্দৰৰ মাজত পাবলৈ বিচাৰো। প্ৰতিটো নাচৰ মাজেদি মই হেজাৰ বছৰৰ সুন্দৰৰ ঐতিহ্যৰ মাজলৈ ঘূৰি যাবলৈ বিচাৰো। জানো সেইয়া সকলো অভিনয়, কিন্তু নৃত্যৰ অভিনয়ৰ মাজেদিয়ে মই কৃষ্ণও হবলৈ বিচাৰো, গোপীও হবলৈ বিচাৰো, মহামুনি মহাদেৱো হবলৈ বিচাৰো, তপস্বীনী উমাও হবলৈ বিচাৰো। মোৰ সৰু দেহাটোৰ মাজেদি মই জীৱন্ত কৰি তুলিবলৈ বিচাৰো সমুদ্ৰৰ দিগন্তজোৰা জোৱাৰৰ গৰ্জন, শব্দৰ শান্ত মৃদু বতাহৰ কোমল কঁপনি। মই একৰ পৰা বহু হবলৈ বিচাৰো। মই অনুৰাগমত্তা অভিসাৰিকা হবলৈ বিচাৰো, মই বিবহিণী যক্ষপ্ৰিয়া হবলৈ বিচাৰো। মই ৰামধেনু হবলৈ বিচাৰো। মোক গতি লাগে, উজ্জল উদ্গাদনা লাগে, মোৰ এই শৰীৰটোক, এই ছন্দ-চঞ্চল দেহাটোক সৌন্দৰ্য্যৰ দেউলত এটা চিৰন্তন প্ৰাৰ্থনা হিচাপে উচৰ্গা কৰিবলৈ বিচাৰো।

এজনৰ মৰমৰ মাজত মই নিজকে গোটেই জীৱন বন্দী কৰি ৰাখিব নোৱাৰো। মই শুহি ঘাম সহস্ৰজনৰ মৰমৰ মাজলৈ। মই তেওঁলোকৰ স্বপ্ন হ'ম। মই শিল্পী হ'ম। মই নটী হ'ম, নাচনী হ'ম, অভিনেত্ৰী হ'ম। ঘৰৰ ভিতৰত সোমাই থাকি তিল তিলকৈ নিজক

কর নিয়াই মই কেবল মৃত্যুৰ কাৰণে অপেক্ষা কৰি থাকিব নোৱাৰো।

বহুবাৰ অলকাই এইবোৰ কথা ভাবিলে। মনৰ ভিতৰত সাহসৰ সন্ধান কৰিলে। কিন্তু টান পালে গৌতমৰ মনত আঘাত দিবলৈ। মোৰ মৰমক ইমান মূল্য দিয়ে গৌতমে! কেবল মোৰ কাৰণেই মোক ভাল পায় গৌতমে। হয়তো মোৰ যেতিয়া নাচিবৰ শক্তি নোহোৱা হ'ব, মোৰ দেহাত্মিক যেতিয়া নিষ্ঠুৰ বান্ধকাহঁত গ্ৰাস কৰি পেলাব, তেতিয়াও গৌতমে মোক ভাল পাই থাকিব।

বাৰসায় সংক্ৰান্তত বাৰ দিনৰ কাৰণে গৌতমৰ ৰোগাইলৈ যাবলগীয়া হৈছিল। অলকা ঘৰত অকলেই আছিল। গৌতম নথকাৰ কাৰণে অলকাৰ আক নিঃশব্দ লাগিছিল।

গৌতম যোৱাৰ পিছদিনা কোনো খবৰ বাতনি আগতিয়াকৈ নিদিয়াকৈ আহি ওলাউড়িলিহি পূৰ্বী চ'লিহা আৰু জে'বুয়িচা। দুয়ো অশকাৰ পুণি বন্ধ। জে'বুয়িচা স্কলৰ সহপাঠী।

পূৰ্বীৰ বিয়া এতিয়াও হোৱা নাই। আগৰপৰা লাগি থকাৰ দৰে গান গোৱা চিতাৰ বজোৱাতে লাগি আছে। অমুঠান আদিত গান গায়, চিতাৰ বজায় আৰু বেডিঅ'ৰ প্ৰেগ্ৰেমো কৰে। ঘৰৰ অৱস্থা বৰ ভাল নহয়, গতিকে কোনো অমুঠানত কিবা প্ৰেগ্ৰেম কৰিলে কিছু পাৰিশ্ৰমিক লয়। জে'বুয়িচা গছল, কাওদালী, ঠুংবী, খেয়াল গোসা ক্লাচিকেল মিউজিকৰ শিল্পী। সাধনা থকা ছোৱালী। বিয়া হৈ গৈছে— এটা চাৰি বছৰীয়া ল'ৰাও আছে। স্বামী চৰকাৰী চাকৰিয়াল— অৱস্থা বৰ স্বচ্ছল নহলেও চলি যাব পৰা বিধৰ। জে'বুয়িচাই অৱশ্যে কিছু লৰা-ছোৱালীৰ টুইচনিও কৰে, নিজৰ ঘৰতে সেই কাৰণে ক্লাচিকেল গোলাৰ অভ্যাসটো জীয়াই ৰাখিব পাৰিছে। স্বাস্থ্যও ভালেই আছে। পত্নী আৰু মাতৃ হিচাপে কিছু গাভীৰ্গা আহিছে যদিও, আগৰ নিচিনাই প্ৰকৃতিৰূপেই আছে।

হ্মোকো পছলিমূৰত দেখি অলকা বিমান বিন্ধিত হ'ল, সিমান
সুখীও হ'ল। আগবঢ়ৰে তই বহি কৈয়ে প্ৰাৰ চিববিয়ে উঠিল, “এই,
এইও আহিছ ? ক'বপৰা আহিলি ? বাপুৰে, কত দিন যে দেখাই
পোৱা নাট।”

অলকাৰ মুখৰ ফালে চাই পূৰ্ববীয়ে মুখত এমোকোৰা হাঁহিৰে
ক'লে, “ক'বাত নাচিবলৈ যাবলৈ মেকআপ কৰি ওলাই আহনেকি ?
এই জে'বন, এটৰ চেহেৰাটো দেখিছ ! কি খুৱাইছে অ'। আমাৰ
দুজনীও কিজানি বুঢ়ী বুঢ়ী লাগিছে নহয় ?”

“বহ বহ, গালি পিছতো পাৰিবি। কেনেকৈ মনত পৰিল
মোঁলৈ ? আহিলি ক'ব পৰা ?” অলকাই নুখিলে, আৰু পূৰ্ববীহঁতক বতৰালে।

“সকলো ক'ম লাহে লাহে। আজি হুঁতৰ ইয়াতে থাকিম
বুলি আছিছো। ৰাখিৰিতো ?”

চাহ-তাহ খোৱা হাবাৰ পিছত অলকা, জে'বুন্নিচা আৰু পূৰ্ববী
তিনিও নানা কথা পতাত লাগিল। গৌতন নথকাৰ কাৰণে তেওঁলোকৰ
ভালেই লাগিল। আগৰ দৰে খোলা ভাৱে হৈ চৈ কৰি কথা বতৰা
পাতিব পাৰিব।

চাকৰ আছিল, তথাপি অলকাই চাহ নিজেই কৰিলে।

জে'বুন্নিচাই ক'লে, “ভোকে-পিয়াতে আহিছো। ভাত আৰু
ৰাতিকৈহে খাম। মিঠাই-চিঠাইকে অলপ বেছিকৈ খাই লওঁ— বেয়া
পাবিনেকি ?”

বৰত দিনৰ মূৰত পূৰ্ববীহঁতক পাই অলকা সচাকৈয়ে বৰ সুখী
হ'ল। ছোৱালীবোৰ সদায় একে ঠাইতে থাকিবলৈ নেপায়। নিজৰ
নিজৰ জীৱন লৈ নানা ঠাইত সিঁচৰিত হৈ পৰিব লগীয়া হয়। ইয়াৰ
এটা বেদনা যিদিনে আছে, এটা তৃপ্তিও আছে— নিজৰ নিজস্বটো
সেইদৰেই উপলব্ধি কৰিব পাৰে।

পূৰ্বীহতে নিজৰ কথা ক'লে, “তোৰ তেওঁ খোৱা পিছাৰ টনা আজোৰা নাই, টকা পইছাৰ নাটনি নাই। সেই কাৰণে গা-মনো ভালৈ আছে। নাচ গানতো লাগি থাকিব পাৰিছ। মোৰতো চলা মেলাৰে দিগদাৰি। বেডিঅ’ত ছুটা গান গাই কিমান টকা পাৰি? তাৰেই চলিব পাৰি জানো? তই বাক বেডিঅ’ত কেতিয়াবা মোৰ প্ৰগ্ৰেম শুনে?”

অলকাই ক’লে, “সদায় শুনা নহয়। তোৰ মাতটো কিন্তু আগতকৈও মিঠা হৈছে। মাজে মাজে শুনো।”

জ্যে’বুলিচাকৈ নিজৰ সংসাৰৰ কথা ক’লে। বিয়া হোৱাৰ কাৰণে আক এটা পুত্ৰ সন্তানৰ মাতৃ হোৱাৰ কাৰণে অভাৱ অনাটন সৰ্বেও জ্যে’বুলিচা যে সুখী, সেই কথা তেওঁৰ কথা বতৰাৰ পৰা বুজিব পৰা গৈছিল।

জ্যে’বুলিচাই ক’লে, “তোৰ নিজৰ কথা ক’চোন অলকা। ছপা-হতৰ পৰিষালটো বৰ ডাঙৰ পৰিষাল— নাম কৰা ধনী পৰিষাল। তই বৰ সুখত আছ নহয়? দেখিয়েই বুজিব পাৰিছো নহয়। পিছে তই আজিকালি নাচিবলৈ এৰি দিলিনেকি?”

অলকাই স্থিৰে থাকিবৰ যত্ন কৰিলে। কিন্তু জ্যে’বুলিচাৰ কথা-বাৰে অলকাৰ মনটো এটা বিৰক্তাবে ভৰাই তুলিলে। ওঠত এটা হাঁহি ফুটাই অলকাই ক’বৰ যত্ন কৰিলে— “বিয়া হ’ল! সংসাৰ চলাওঁ— নাচ-টাচ বাদ।”

“সচা? ধেং—” পূৰ্বীয়ে ক’লে। “তই নিজে নচা নাই? নে নাচিবলৈ দিয়া নাই, নে নাচিবলৈ কোনোৱে তোক মতা নাই?”

হিৰ মাতেৰে শৰবোৰত জোৰ দি দি অলকাই ক’লে, “মই নচা নাই, যোক নাচিবলৈ দিয়া নাই, কোনোৱে যোক নাচিবলৈ মতা নাই—”

অলকাৰ মাতটোত এটা কোঙ আৰু অভিযোগৰ স্তব আছিল।
জোঁবুলিচা আৰু পূববীয়ে ডেওঁৰ মুখলৈ চালে।

কিছুপৰৰ মূৰত পূববীয়ে স্তমিলে, “সচাকৈয়ে কৈছেনেকি ?
পিছে আমি ছজনী-ইমানখন বাটকুৰি বাই কেলেই আহিলো ক’ব
পাবিছনে নাই ?”

ককু মাতেৰে, কিন্তু হাঁহিবৰ যন্ত্ৰ কৰি অলকাই ক’লে, “বিহুৰ
বাবেই নাই’ লাগে, মোক যে ক’ববাত নাচিবলৈ মাতিবলৈ অহা নাই,
সেই বিষয়ে মই নিশ্চিত।”

পূববীয়ে প্ৰতিবাদৰ স্তবত নাটকীয়ভাৱে ক’লে, “নগৰীয়া কথা
বাদ দে। আমাৰ সিমান টকাও নাই, সিমান সময়ো নাই যে তোৰ
ইয়ালৈ এনেয়ে ফুৰিবলৈ আহিম। আমি ছজনী এটা দৰকাৰত তোৰ
ওচৰলৈ আহিছো। আমাক নিৰাশ কৰিব নোৱাৰ।”

“তুহুতো যদি দৰকাৰতহে মোৰ ওচৰলৈ আহ, অন্যো কি কৰিব ?
আহিছ, থাক, যি পাৰ খা, আৰু কথা পাত। দৰকাৰ চৰকাৰ
বাদ দে।”

“কথা আমাৰ ফালৰপৰা পাতিবলৈ অন্য একো নাই। তই মান্তি
হ’ব লাগিব, যাব লাগিব।”

“ক’লৈ ?”

‘আমি কাচন পাতিছো—’

“কি কাচন ?”

“তোৰ নেগালে নেনাচিলে চলে। আমাৰ নচলে। আমি গাই
বাসে খাব লাগিব। মিউজিক স্কুল এটা আছে। অৱস্থা নাই।
চৰকাৰে কেতিয়াবা টকা কেইটামান দক্ষিণা দিয়া দি দিয়ে। স্কুলটো
অলপ ভাল কৰাই ল’ব পাৰিলেহে ভাল লৰা ছোৱালী হ’ব।

ঠিক কবিলো, এটা ফাংচন পাতো তোক মাতো, হাজৰীকা-বহুতহতক মাতো আক বাক কাক কাক মাতিলে ভাল হ'ব তয়ে ক'চোন— "পূববীয়ে যেন অলকা বাব বুলি ধৰিয়ে ললে।

‘আজিকালি মিনিষ্টাৰ চিনিষ্টাৰ মাতিলে বহুতে বেয়া পায়।’

“আমাৰ তাৰ এম, এল, এ জনক মাতিম, মন্ত্ৰী চম্ভী-বাদ—।”
জে'বুন্নিচাই ক'লে।

কথাবোৰ বুলি নোপোৱাৰ ধৰণে অলকাই এবাৰ ইজনীৰ এবাৰ সিজনীৰ মুখলৈ চালে, তেওঁলোকে যেন এনে এখন জগতৰ কথা কৈছে, যিখন জগতৰ কথা অলকাই একো বুলি নেপায়। চাই থাকি অলকাৰ মনত লাগিল যেন সন্মুখত বহি থকা মানুহ দুজনী তেওঁৰ ওঁতৰে অচিনাকী, আৰু দুয়োজনীয়ে যেন অলকাই বুলি নোপোৱা এটা ভাষাৰে কথা পাতিছে।

ভালেমান পৰৰ মূৰত অলকাই নিজক চম্ভালি লৈ কোনোমতে ক'লে, “মন্ত্ৰীতন্ত্ৰী সেইবোৰ মই একো নিচিনোও, লুপুজোও, তহতে ফাংচন কৰিবলৈ লৈছ, ভাল কৰিছ। মোক বাদ দে। এতিয়া আৰু নচাব বয়স নাই। তহতেতো দেখিছই, মই কিমান শকত হৈ গলো।”

“থ, থ, দাম বঢ়াব নেলাগে। বিয়াহে হৈছে, ল'ৰা-ছোৱালীৰ মাক হৈছেনে কিবা? ছুৱা নাই, নহলে তোক আমি নোসোধোৱেই। আমাৰ গাড়ী চাৰি দিবলৈ নাই। কব যদি আগবঢ়াই নিবলৈ কোনোবা এটাক ক'ম— আহিব। তহতে নিজৰ গাড়ীকে লৈ যাবি।”

জে'বুন্নিচাই ক'লে, “বাক বাদ দে, তোক পাই আমাৰ বহুত সাহস বাঢ়িল। অন্য নাহিলেও নাহিব, কোনো কথা নাই। এতিয়া বাদ দে এইবোৰ কথা। তহতৰ অন্য কথা ক।”

কিন্তু অন্য কি কথা পাতিব এজনীয়েও বিচাৰি নেপালে। পূববীহতক জিৰণি লবলৈ দি, অলকা বন্ধা বঢ়াব খবৰ কৰিবৰ কাৰণে ৰাজনীশাললৈ গ'ল। ৰাতি কিছু হৈছিল।

ছব্বা আজি ঘৰত থকা হলে হয়তো অলকা আজি ইমান অসহায় অবস্থাত পৰিবলগীয়া নহ'লহেতেন। হয়তো ছব্বাই একে আধাৰে কৈ দিলেহেতেন, ‘অলকাই নেনাচে—’ বচ্। তেওঁ যিদৰে ক’ব পাৰিলেহেতেন, অলকাই পূৰ্ববীহতৰ সেইদৰে কব নোৱাৰে। জে'বু-মিচাততে টানি ধৰিলে ছব্বাই কিছানি অলকাক নাচিবলৈ দিবলৈ মান্তি কলেইহেতেন! হয়তো ছব্বাই উপলব্ধি কৰিলেহেতেন যে বিয়া হৈ গল যদিও, শিল্পী হিচাবে অলকাৰ মূল্য এতিয়াও নোহোৱা হৈ যোৱা নাই। অলকা এজনী সাধাৰণ বোৱাণী নহ'ব, অলকাৰ এটা নিজস্ব বৈশিষ্ট আছে। হয়তো এনে এজনী শিল্পী পক্ষী হোৱাৰ গৰ্বেতে ছব্বাই অলকাক ফাংচনত যোগদান কৰিবলৈ দিবলৈ কুণ্ঠিত নহ'লহেতেন।

অলকা বিমোহিত পৰিল। নিজমুখে পূৰ্ববীহতৰ মৰমৰ দাবী উপেক্ষা কৰিবলৈ অলকাই মনৰ মাজত সাহস বিচাৰি নেপালে।

ভাতপানী খাট উঠাৰ পিছত তেওঁলোকে অনান্য বস্তুত কিবা-কিবি কথা পাতিলে, কিন্তু পূৰ্ববীহতৰ অনুষ্ঠানৰ বিষয়ে আক কোনো কথা মুলিয়ালে। সেই বিষয়ে কিবা কথা ওলায় বুলিয়ে যেন অলকাই মাজনীতিৰ পৰা আৰম্ভ কৰি কাথোবাৰ কেলেঙ্কাৰীলৈকে অন্য বস্তুত কথা পাতিলে, আৰু এতিয়াও বেছি ৰাতি হোৱা নাছিল যদিও, “ওহতৰ জানো ভাগৰ লগা নাই, ৰাতি বস্তুত হ'ব পায়,” বুলি পূৰ্ববীহতৰ শোৱাৰ বাবস্থা কৰি দিলে।

সুৰলৈ লৈ জে'বুমিচাই ক'লে “আমি ৰাতিপূৰাই যামগৈ। ছব্বা আহিলে আমাৰ কথা কৰি। আৰ্টিষ্ট বুলিহে তেওঁ তোক বিয়া কৰিছিল। নাচগান সকলো বাদ দি ঘৰতে সোমাই থাকিলে, কেনেকৈ আৰ্টিষ্ট হৈ থাকিব? বিয়াৰ পিছত যদি আজিলৈকে নাই নচা, ভাল হৈছে। আমাৰ ফাংচনতে নতুনকৈ আৰম্ভ কৰ। দেখিবি এতিয়াও তোৰ কিমান ডিমাণ্ড আছে।”

অলকাই কোনো উত্তৰ নিদিলে। ●

গৌতম ছুৱাৰা ঘৰলৈ ঘূৰি অহাৰ পিছদিনা।

বতৰাটো ফৰকাল আছিল। উজ্জল ব'দৰে চউদিশ জিলিকি পৰিছিল। এখন নীলা, উদাস আকাশৰ বুকুত কেইডোখৰমান চিগা-ভগা ডাৰবৰ টুকুৰা আপোনমনে ওপঙি ফুৰিছিল। কেইবাদিনো নথকাৰ কাৰণে বহুত কাম জমা হৈছিল যদিও, আজি আক কেনিও ওলাই নেযাবৰ কাৰণেই ছুৱাই মনে-মনে ধিৰ কৰিছিল আৰু অলকায়ে এক প্ৰকাৰ জোৰ দিয়ে কৈছিল, “আজি আৰু কলৈকো যাব নেলাগে। অতদিনৰ মূৰত আহি আকৌ টলৌ-টলৌকৈ ঘূৰি ফুৰিব নেলাগে।”

মুখেৰে একো নকৈ মৌন সন্মতি জনাইছিল—অলকাৰ কথাত। বাতৰি কাকত, আলোচনী, চিঠি, ব্যৱসায়ৰ কাগজ-পত্ৰ—বহুত কিবা কিবি কাগজ দ'ম হৈ মেজখনৰ ওপৰত পৰি আছিল। বাবান্দাত বহি লৈ গৌতম ছুৱাই চিঠি পত্ৰবোৰ এখন এখনকৈ পঢ়ি এফালে থৈ গৈছিল। অলপ নিলগত বহি অলকায়ে চিনেমাৰ আলোচনী এখনৰ ছবি চাই আছিল। কাৰো মুখত কথা নাছিল। শান্তি আৰু পূৰ্ণতাৰ এটা পৰিবেশ বিয়পি পৰিছিল চাৰিওফালে।

ওকনি থকা খাম এটা খুলি লৈ হঠাৎ ছুৱাৰা বৈ গ'ল। এখন চমু চিঠি আৰু দুখন ছাপাকৰা ডাঙৰ বিজ্ঞাপন!

চিঠিত মাত্ৰ দুশাৰী কথা :—

“অলকা,

আয়োজন সম্পূৰ্ণ। ছুৱাও আহিব লাগিব। তোৰ ওপৰতে সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভৰ কৰিছো। নিৰাশ নকৰিবি।

তোৰ
পূবৰী, জে'বু'ন।

ভাৰ শিহুত চিঠিখনৰ লগত পঠোৱা ছপা বিজ্ঞাপন :—

“অসমৰ অশ্ৰুতিৰঙ্গী নৃত্যশিল্পী শ্ৰীমতী অলকা ছৱৰাৰ কৃত্যৰ জগতলৈ প্ৰত্যাহ্বান, ………”

বিজ্ঞাপনখন ছৱৰাৰমান পঢ়ি ছৱৰাই জাপি খামত শুবালে আৰু এটা শুকান মাতেৰে ক’লে, “এইখন তোমাৰ চিঠি।”

ছৱৰাৰ মাতটোত অলকা উচপ খাই উঠিল। তেওঁ ছৱৰালৈ চকু তুলি চালে। একো নকৈ ছৱৰাই এটা চিগাৰেট জ্বলালে আৰু উঠি ভিতৰলৈ গ’ল আৰু গাড়ীখনৰ চাবিটো লৈ, গাড়ীখন লৈ ওলাই গ’ল।

ছৱৰাই আৰু কোনো কথা নকলে। অলকাই কিবা এটা ক’ব খুজিও ক’ব নোৱাৰিলে। অলকাৰ ডিঙিটো আৰু ওঠুটো শুকাই যোৱা যেন লাগিল।

আকাশখনে তেতিয়াও হাঁহি আছিল।

কাগজৰ জাপৰ মাজত এই চিঠিখন অলকাৰ চকুত নপৰাকৈ কেনেকৈ সোমাই থাকিল, তেওঁ বুজিব নোৱাৰিলে। লাহে লাহে তেওঁ খামৰ ভিতৰৰ কাগজ খিনি উলিয়াই চকুৰ আগত মেলি ল’লে। বিজ্ঞাপনৰ কথাখিনি পঢ়ি অলকাৰ গাৰ নোম শিৱৰি উঠিল। এইয়া কি কৰিলে জে’বুন আৰু পুৰীয়ে। মইটো কথা দিয়া নাছিলো। এনেকৈ বিজ্ঞাপন ছাপা কৰি বিলাই দিলে কিয়? ভাৰ মানে মই সিহঁতৰ অহুষ্ঠানত যোগ দিব লাগিব। নহলে সিহঁত অপদস্থ হ’ব। সিহঁতে টকা পইছা খবহ কৰি কৰা আয়োজন নষ্ট হ’ব। মই বাম বুলি আগতীয়া টিকেট বেচি সংগ্ৰহ কৰা টকা ওভোডাই দিব লাগিব। মোৰ যোগেদি টকা সংগ্ৰহ কৰি যি সঙ্গীত বিনয়ালৰ পাতি পুৰীহতে বিজয় ভৰণ-পোষণৰ ব্যৱস্থা কৰিব খুজিছে, সেই সকলো পণ্ড হ’ব।

কিন্তু ছুৰুৱাই মোক নাচিবলৈ নিদিয় — নতলে এই চিঠি আৰু বিজ্ঞাপন দেখি নিশ্চয় মোক কিবা এটা জ্বলিব পাবিলেহেতেন, কিবা এটা ক'ৰ পাবিলেহেতেন। পুৰবীৰো কোন, জে'বুৰিচানো কোন মোৰ পৰা জানিবলৈ বিচাৰিলেহেতেন।

অলকাৰ চিঠি আৰু বিজ্ঞাপনখন ফালি পেলাবৰ মন গ'ল। কিন্তু একো নকৰি হাতত চিঠিখন লৈয়ে তেওঁ ভিতৰলৈ উঠি গ'ল।

পিছফালৰ বাৰান্দালৈ যাব খোজোতে হঠাৎ অলকাৰ চকু পৰিল জেটিংকমুৱা লাইফ-চাইজ আইনাখনৰ ওপৰত। অলকা বৈ গ'ল।

মূৰৰ চুলিবোৰ এতিয়াও শুকোৱা নাই। পাওল-গুলপীয়া বঙা শাৰীখনে আৰু তাতকৈ কিছু বেছি বঙা ব্ৰাউজটোৱে অলকাৰ মুখখন হাঁহুৰ কৰি তুলিছে। অলপ পৰ চাই থাকি অলকা লাহে লাহে গৈ আইনাখনৰ সন্মুখত বলগৈ।

মই অকণো পূৰণি হৈ যোৱা নাই।

মই অকণো বোৱাৰী হৈ যোৱা নাই।

মোৰ চকুত মোহনীয় জলমলনি আছে।

মোৰ ওঁঠত এটা ভীৰ, নম্ৰ, কোমল আবেদন আছে।

মোৰ গোটেই গাত এখন জোৱাৰ উঠা সাজৰৰ ঢৌৰ উৎস-মাখল আছে। .....

অলকা যেন স্তম্ভিত হৈ গ'ল।

ইমানখিনি ঐৰ্থ্য থাকিও মই কিয় ল'কলোকে? পৰামৰ্শনিক ছুৰুৱাই আঁতৰাট বাৰিষ লাগে? কিয় মই এজন, কেৱল এজন হুঁহুৰ আঁতুৰীয়া ল'কলোকে হৈ থাকিব লাগে?

অলকা আইমাৰ কাবৰ পৰা আভৰি আছিল। আকাখৰ বুকুৰ পৰা চৌ চৌ কৰে বগা ব'দৰোৰ নামি আহিছে গৃবিৰীটল—
অবাধ, মুক্ত—বিস্তৃত। তাত আছে সীমাৰ দেওনা পাৰ হৈ মুক্ত
হোৱাৰ, দিগন্তগামী হোৱাৰ মিঠা নিমন্ত্ৰণ। এই নিমন্ত্ৰণৰ ভাষা বুদ্ধি-
পায় অকুণ্ঠিত গৌৱনে, বুদ্ধি পায় মানুহৰ প্ৰাণৰ অকণ্ঠিত বেদনাই।

এই নিমন্ত্ৰণক মই ঠপেক্ষা কৰিব নোৱাৰো, প্ৰত্যাখ্যান কৰিব
নোৱাৰো। এই নিমন্ত্ৰণৰ চিঠিৰ উত্তৰ মই দিম। মই ওলাই যাম,
মই ঘৰৰ পৰা বাহিৰ ওলাই যাম।

মই কেৱল গৃহিনী হৈ নেথাকো, কেৱল পত্নী হৈ নেথাকো,
মই শিল্পী হ'ম, শিল্পী হৈ থাকিম।

মোকতো শিল্পী বুলিয়েই ছৱৰাই ভাল পাইছিল। মোতকৈ
বহুত ধুনীয়া ছোৱালী আছিল। মোক তেওঁ নিজৰ কবি ললে কিয়?
কাৰণ মই আৰ্টিষ্ট, শিল্পী। মই কেৱল এজন মানুহৰ পত্নী হ'ব
কাৰণেই শিল্পী হোৱা নাছিলো। এটা ঘৰৰ ভিতৰত, এজন মানুহৰ
বাহু-বন্ধনৰ মাজত সোমাই থাকি মই নিজকে ভিল ভিলকৈ শেৰ
কৰি দিব নোৱাৰো। মই জীয়াই থাকিম,— নৃত্যশিল্পী অলকা হৈ
জীয়াই থাকিম।

যুৰি চাই অলকাই দেখিলে— গৌতম সোমাই আহিছে গাড়ীখন
লৈ। চোতালতে গাড়ীখন বৈ ছৱা বাৰান্দালৈ উঠি আহিল। 'কই
কবি ওঠত এটা হাঁহি ফুটাই তুলিব যত্ন কৰি গৌতম ছৱৰাই ক'লে,
'ক'তা দেখোন, নাচিবলৈ বাবলৈ কাপোৰ-কানি পিন্ধি ওলোৱাই নাই?'

অলকাই স্পষ্ট অসুভৱ কৰিলে, ছৱাৰ হাঁহিটো হাঁহি নহয়।
তেওঁৰ মাতটো দুৰ্বল আৰু বিয়ৰ। অলকা যেন ক'বৰ বহুত দুৰ্বল,
বহুত দিনৰ কাৰণে বাবলৈ ওলাইহে আৰু ছৱা যেন ছৱা-সুখত
বিয়ৰ দিছে বিলাস দিবৰ কাৰণে।

যেহা লাগিল অলকাই। কিছুপৰ আগৰ মনৰ উল্কা আৰু আনন্দ নোহোৱা হৈ যোৱা যেন লাগিল। তেওঁ কিবা এটা ক'ব খুজিলে, কিন্তু কি ক'ব খুজিছে নিজেই বুজিব নোৱাৰিলে। একো নকৈ অলকা বান্ধনীশাললৈ গৈমাই গ'ল আৰু দুয়োৰে কাৰণে হুপিয়ল গৰম অ'ভেলটিন তৈয়াৰ কৰি হাতত লৈ আহিল আৰু এণ্ডয়ল গৌতমলৈ আগ-বঢ়াই ক'লে, “খোৱা, আৰু কিবা খাবা?”

পিছকালৰ বাৰান্দাত থকা বেডৰ চকী দুখনতে দুয়ো বহিল। এশোহা দোশোহাকৈ অভেলটিনবিহি খাই খাই গৌতমে লাহে লাহে ক'লে, “নাচিম হুপি তেওঁলোকক কেতিয়া ক'লা?”

“মই নাই কোৱা। তেওঁলোক আহিছিল, মোক তেওঁলোকৰ ফাচনত নাচিবলৈ মান্তি হ'বলৈ টানি ধৰিছিল। তুমি নাছিল, মই হা-মা একো কোৱা নাছিলো।” কৈকিয়ত দিয়াৰ ধৰণে অলকাই ক'লে।

“মান্তি নহ'লা কিয়?”

অলকাই কোনো উত্তৰ নিদিলে।

“মই গৈ ট্ৰাফ কল কৰি থব কৰিলো তেওঁলোকৰ সকলো ব্যৱস্থা কৰা হৈ গৈছে। তুমিয়ে তাত নাচিবা সেইটো সকলোতে এচাব কৰা হৈছে—”

“তুমি কোন কৰিবলৈ গৈছিলি?” গৌতমৰ মুখলৈ চাই অলকাই সুধিলে।

গৌতমে একো নেমাতিলে।

কিছুপৰ মনে মনে থকাৰ পিছত অলকাই সুধিলে, “মই কি কৰিম?”

বাক্যত যেন ঠাট্টাৰ স্মৰ মিলাই গৌতমে ক'লে, সেইটো জানো মোক সুধিব লগীয়া কৰা!”

হঠাৎ কিছু উত্তেজিতভাবে অলকাই চেপা মাতেবে কৈ
উঠিল—“তুমি মোক বিচাৰা। আনেও বিচাবে।”

কিছু কঠিন মাতেবে গৌতমে ক’লে, “মই তোমাক বিচাৰো,
কিন্তু তুমি মোক নিবিচাৰা। তুমি বিচাৰা বাহিৰৰ পৃথিৱীখন। মই
জানো বাহিৰৰ সেই মানুহবোৰৰ মাজত মোক যদি নোপোৱা তুমি
অসন্তুষ্ট নোহোৱা।”

চকুৰ আগতে, সমুখৰ চকীখনত ছুৱা বহি আছে। তথাপি
অলকাৰ মনত লাগিল যেন এই নাটকীয় কথাবোৰ গৌতমে কোৱা
নাই; অন্য কোনোবা এজন অচিনাকি মানুহে কৈছে। তেওঁ সেই
মানুহজনকো চিনি নেপায়, সেই মাতটোও বুজি নেপায়।

অলকা বহাৰ পৰা উঠিল, আৰু কিছু অসহিষ্ণু ভাবেই ক’লে,
“পুৰবীক ফোন বা টেলিগ্ৰাম কৰি জনাই দিয়া যে মোৰ গা অস্ত্ৰ,
মই নাচিব নোৱাৰিম।”

“মই বিছা কথা ক’ব নোৱাৰো। আৰু কথা দি তুমি কথা
নবখাৰ কোনো যুক্তি মই দেখা নাই। আইভাৰটো আছে। তুমি
গাড়ীখন লৈ যাবা। ফাংচন পৰহিলৈ নহয় জানো?”

হঠাৎ পৰাশৰ ছুৱাৰ কথাবোৰ মনত পৰিল অলকাৰ—“তুমি
নেনাচিবা। গৌতমে কলেও নেনাচিবা।”

কিন্তু গৌতমে জানো এইয়া মোক নাচিবলৈ যাবলৈ কৈছে?
তেওঁ নিজে নেযায়। তেওঁ মোক লৈ নেযায়। মই আইভাৰৰ লগত
গৈ কথা ৰাখি নাচিগৈ আহিব লাগিব। যিবোৰ দৰ্শকে মোৰ নাচ
চাবলৈ আহিব, তাৰ মাজত গৌতম ছুৱা নামৰ মানুহজন নেথাকে,
মোৰ নাচে গৌতমক আমুহাইছে। আৰু নাচে আমুহাইছে, কালিলৈ
যয়ো আমুহায়।

ভাব পিছত ?

ভাব পিছত ?

নম্বা পৰ্য্যন্ত যাত্ৰিকভাবে এজনী সু-গৃহিনীৰ জীৱন কটাব লাগিব। নাচি নাচি মই মৰণৰ ছুৱাৰ মুখলৈকে যাব নোৱাৰিম, ননচাকৈ মৰণৰ ছুৱাৰ মুখলৈ গৈ থাকিব লাগিব।

কাবোৰৰ ওপৰত—ঠিক কাৰ ওপৰত অলকাই বুজিব নোৱাৰিলে—অলকাৰ জীৱণ খং উঠা যেন লাগিল।

কি বিচাৰি—জীৱনৰ কি পূৰ্ণতা বিচাৰি মই গৌতম ছুৱাৰ লগত বিয়া হৈছিলো ? বিয়া কৰাট মই আজিলৈকে কি পাইছো ? আগলৈ কি পাম ? গৌতমৰ নিচিনাকৈ, গৌতমৰ সমান মৰম মোক আন কোনোৱে কৰিব নোৱাৰে—মই জানো। কিন্তু হাজাৰ হাজাৰ অচিনাকি, অনাখ্যীয়, নিঃস্বার্থ মানুহেও মোক ভাল পায়—কাৰণ ? কাৰণ মোৰ এই দেহাটো। স্বামীৰ অধিকাৰ পোৱা এজন পুৰুষৰ ভোগভূক্তিতে লগাই নেবাৰি, এই দেহাটোকে মই সুন্দৰ সৃষ্টিৰ কামত, সৌন্দৰ্য্য সৃষ্টিৰ অৱলম্বন হিচাপে কপাস্তবিত কৰিব পাবো, এটা ডেজ-মজহৰ কুল শৰীৰক মই এটা স্বপ্ন কৰি তুলিব পাবো, এটা কবিতা কৰি তুলিব পাবো, মূৰ্ত্তক মই বিমূৰ্ত্ত কৰি তুলিব পাবো। মই সহস্ৰজনৰ স্বপ্ন হ'ব পাবো, মই আহিমৰ উৰণীয়া মেঘ হ'ব পাবো, শাওণৰ ঢল-বৰষুণ হ'ব পাবো, ফাগুনৰ ককন,, উদাসী নিবাসৰ উদ্‌যাদনা হ'ব পাবো। মই এটা গীত হ'ব পাবো, এটা সুৰ হ'ব পাবো, এটা প্ৰাৰ্থনা হ'ব পাবো। অৱলম্বন মোৰ এই দেহাটো, শৰীৰটো, ঘিটো। শৰীৰক স্বামী গৌতম ছুৱাই ডেঙ'ব একান্ত, অবিভক্ত এক ভোগৰ সামগ্ৰী কৰি ৰখি ৰাখিবলৈ বিচাৰে।

একো ঠিক কৰিব নোৱাৰিলে অলকাই। বিয়া হোৱাৰ পৰা আজি পৰ্য্যন্ত কোনো কথাতে গৌতমে অলকাক বাধা দিয়া নাই।

কিন্তু মোৰ যে শিল্পী সন্ধ্যাটোতকৈ অল্প কোনো পৰিচয় ডাঙৰ নহয়, এট কথাত গৌতমে গুৰুত্ব বুজিলে নিবিচাৰে!

আক ময়ো নিবিচাৰো যে মোৰ কোনো কথা বা কামে গৌতমৰ মনত আঘাত দিয়ক। গৌতমক মই সুখী কৰিবলৈ বিচাৰো— সমগ্ৰ হৃদয় দি, সমগ্ৰ শৰীৰ দি।

কিন্তু পৰাশৰ চহৰৰ পুত্ৰ গৌতম হুৰৰাৰ পত্নী এজনী নাচনী, এজনী সহস্ৰজনক দেহাৰ সৌন্দৰ্য্য স্তবমাৰে অভিভূত, মুগ্ধ কথা নটী— এই কথা—হুৰৰাই সহ্য কৰিব নোৱাৰে। অলকাৰ কোনো বৰ্তমান আৰু ভবিষ্যত থাকিব নোৱাৰিব—এসময়ত অলকা নৃত্যশিল্পী আছিল, নাচনী আছিল—এই পৰিচয় লৈয়েই এটা জীবন্ত অতীত হৈ অলকা এগৰাকী সন্ধ্যান্ত ভঙ্গ মহিলা হৈ জীয়াই থাকিব লাগিব!

মই কি কৰিম?

মই কাক সন্তুষ্ট কৰিম?

গৌতম হুৰৰাক নে সৃষ্টিৰ উদ্ভাদনাৰে আশ্বহাৰা হবলৈ উদ্ভাটল হৈ থকা শিল্পী অলকাৰ অন্তৰ-দেৱতাক?

ঘৰৰ ভিতৰ বাহিৰ নিবৰতাৰে ভৰি পৰিছে। ব'দবোৰ আৰু মুকলি আৰু উজ্জল হৈছে। নীলা, উন্নত আকাশখনে যেন কাবোৰাক আঘাত কৰিবৰ কাৰণে নিজকে প্ৰস্তুত কৰিছে। বহল চোতালখনৰ সেউজীয়া বাঁহবোৰত যেন কাবোৰাৰ এক অৱান্ত কান্দোনৰ শব্দহীন উচুপনি।

অলকাক একো নোকোৱাকৈ গৌতম ওলাই গ'ল আৰু গাড়ীখন লৈ খৰ গতিৰে নগৰৰ ফালে আগবাঢ়িল। অলকাই চাই থাকিল। একো ক'ব বা কৰিব নোৱাৰিলে।

অলকাৰ মনটো বৰ গধুৰ লাগিল। কেউদিনে চাই অলকাই দেখিলে হুৰৰটো যেন কিছুমান নীলা বেদনাৰ নিখালেৰে ভৰি উঠিছে।

অলকা যেন এটা বিঘাট নাট্যমঞ্চৰ গ্ৰীণহাউচ অকলেই সোমাই আছে আৰু এটা নাচ নাচিবৰ কাৰণে নিজকে শ্ৰান্ত কৰিছে। মঞ্চৰ বাহিৰত, মঞ্চৰ বাহিৰত যেন হাজাৰ হাজাৰ মানুহে হাত চাপৰি বজাইছে শিল্পী সোনকালে ওলাব লাগে। কিন্তু নৃত্যৰ লগত বাদ্য সঙ্গীত পৰিবেশন কৰা সঙ্গীতজ্ঞ সকল আহি পোৱা নাই। জুজুক জুজুক অলকাৰ ওৰিৰ নুপুৰ বাজিছে।

মানুহ বোৰে হাত চাপৰি মাৰিছে।

মঞ্চৰ নানা বৰণীয়া লাইটবোৰ উজ্জল হৈ জ্বলি উঠিছে। .....

কেউপিনে চালে অলকাই। কোনো নাই। কোনোৱে হাত চাপৰি বজোৱা নাই। কাৰো ওৰিৰ নুপুৰ বজা নাই। এজাক বগা, টান ব'দে চোতালৰ সেউজীয়া ঘাহনিখন পুৰি নিবলৈ ওলাইছে। চকু ছটা ডাঙৰকৈ মেলি অলকা চকীতে বহি পৰিল। ●

শলাগৰ খবাই আগ বঢ়াবলৈ লৈ প্ৰাক্তন এম, এল, এ পাণ্ডৱ
অধিকাৰীয়ে মন্তব্য কৰিলে :—

“আজি আমি আমাৰ সকলোৰে অতি মৰমৰ আৰু প্ৰজ্ঞাৰ
নৃত্যশিল্পী শ্ৰীমতী অলকা চুৱৰাৰ অপূৰ্ণ নৃত্য দেখিলো। তেওঁ এগৰাকী
জাত-শিল্পী— সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ জীয়াবী, সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালৰ বোৱাবী।
অপোনালোকৰ বচতেই হয়তো সন্দেহ কৰিছিল যে প্ৰখ্যাত পৰাশৰ
চুৱৰাৰ বোৱাবীয়েক শ্ৰীমতী অলকা চুৱৰাই কিজানি আৰু নেনাচিব।
কিন্তু আমি জানো নৈৰ বোৱতী সৃতীক যেনেকৈ একোৰে ভেটা দি
বাখিব নোৱাৰে, তেনেকৈ এগৰাকী প্ৰকৃত কলাকাৰ বা শিল্পীকো
একোৰে বাধা দি বাখিব নোৱাৰে। নিজৰ বিশেষ কাম থকাৰ কাৰণে
গৌতম চুৱৰা আহিব নোৱাৰিলে যদিও, তেওঁ নিজৰ গাড়ী দি শ্ৰীমতী
অলকাক অভূতানত যোগ দিবলৈ পঠিয়াই দিয়াৰ উপৰিও আমাৰ
মিউজিক স্কুলৰ পুঁজিলৈ তিনিশ টকাৰ এটা শত বৰঙণিও দি পঠি-
বাইছে। লক্ষ্য বাইজৰ হৈ মই অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ তৰফৰ পৰা শ্ৰীমতী
চুৱৰা আৰু শ্ৰীচুৱৰালৈ আমাৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা
জ্ঞাইছো। আমি আশা কৰিছো শ্ৰীমতী অলকা চুৱৰাই নিজৰ প্ৰতিভাৰে
অসমৰ নাম পৃথিৱীৰ সমুখত উজ্জল কৰি দাঙি ধৰিব।।”

অলকাক এবাৰ মকলৈ আহি বাইজক দেখা দিবৰ কাৰণে
হাত চাপৰি মাখি অজ্ঞবোধ জন্মোৱা হ’ল। অলকা আহি মূৰ দোঁৱাই
হাতজোৰে কৰি বাইজক প্ৰণাম জনালে। আকৌ হাত চাপৰি
জাউবীৰ পৰিবেশ শব্দৰূপ হৈ উঠিল। সিহঁতালৈ থকা দেৱীয়া

ল'বাবোবে চিৰ'বিল — “আকৌ আভিৰ লাগিব, আকৌ নাচিব লাগিব ...”

অলকাৰ চকু মুখ আৰু উজ্জ্বল হৈ উঠিল।

অলকাই মাজৰ দুখছৰীয়া বিৰতিৰ পিছত মঞ্চত নামি সচাকৈয়ে মনৰ মাজত নতুন প্ৰেৰণা পালে। অচিনাকী দৰ্শকৰ সম্মুখ আদৰ্শ আৰু প্ৰশংসাই অলকাক নতুনকৈ অভিভূত কৰিলে। অৱশ্যে মনে মনে কিছু ক্ষণ হ'ল যে অলকাক খবৰলৈ বা নিবলৈ গৌতম নাছিল। অহা হলে নিশ্চয় অলকাৰ জনপ্ৰিয়তা দেখি তেওঁও আনন্দিত হ'বহেহেন। লগে লগে অলকাৰ বিচ্ছিন্ন আশঙ্কাও হ'ল—গৌতমৰ পোনপটীয়া অনুমতি নোপোৱাকৈ আৰু নোলোৱাকৈ বুঢ়া প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ গছাৰ কাৰণে তেওঁ অলকাক কি দৰে গ্ৰহণ কৰিব? থং কৰিবনেকি? অভিনয় কৰিবনেকি? তেওঁ বাক মোৰ মনৰ অৱস্থাটো বুজিবৰ সঁজু কৰিবন? তেওঁ বাক এজনী শিল্পীৰ অনুৰূপ আক'ছাক উপলব্ধি কৰিবৰ যত্ন কৰিবনে?

যদি নকৰে?

যদি নকৰে মই কি কৰিম? স্বামী হিচাপে তেওঁৰ সেৱা কৰিও, শিল্পী হিচাবে মই জানো কলা জগতৰ লগত সম্পৰ্ক বন্ধা কৰি চলি থাকিব নোৱাৰিম?

এটা সন্দেহ, চকু চকু মন লৈ অলকা যেতিয়া ঘৰ পালেহি ভেটিয়া তেওঁ দেখিলে দুখৰা ঘৰত নাই। চাকৰ-বাকৰ কেটোহে আছে।

“ভেখত নাটনেকি?

“নাই। চাবৰ দেউতাকৰ অনুৰূপ বেছি ছোৱাৰ ঘৰৰ পাই, কালি বাতিয়ে বহুতল প'ল।” ল'বাবোৰে বলে।

“কিহেবে গ’ল?”

“খবৰ দিলৈ গাড়ী আহিছিল—জাতে গ’ল।”

“মোৰ কথা কিবা কৈ গৈছে?”

“মোৰ হাতত টকা এশ দি গৈছে, আৰু একো কৈ বোঝা নাই।”

অলকা চুচিছোৱা পৰিল।

কি কথা ঘাৱ। ইতিমধ্যে পৰাশৰ ছৰাবাৰ অৱস্থা বা কেমেৰুয়া হৈছে! কিজানিবা— ইতিমধ্যে তেওঁৰ মৃত্যুৱেই হৈছে। আৰু শত্ৰুৰ এই খবৰ পোৱাৰ পিছত মই ইয়াতে সোমাই থকাটো ভাল-হ’ব জানো? আৰু কিবা হ’লে গোতমে জানো মোলৈ খবৰ পঠিয়াব?

জৈ’বুছিচা পূৰবীহতে অমৃতানৰ পিছত ৰাতিয়ে অলকাৰ ঘৰলৈ ঘূৰি আহিবলৈ নিদিলে, এও প্ৰকাৰ জোৰ কৰিয়ে ৰাতিটোৰ কাণে ৰাখিলে। অলকাৰো বহুত দিনৰ মূৰত, দীঘলীয়া অমৃতান কৰি ভাগৰ লাগিছিল, আৰু আগৰ দৰে ঘূৰি যোৱাৰ লগ হিচাবে গোতমো নাই। সেই দেখি ৰাতি থকাটোতে সন্মতি জনালে।

সচাকৈয়ে বহুত দিনৰ মূৰত আকৌ নিজৰ প্ৰতিভা প্ৰদৰ্শনৰ যোগেদি এচাম নতুন শিল্পানুৰাগীৰ শ্ৰদ্ধা অভিনন্দন পাই অলকাৰ আৰু আনন্দ লাগিল। ভাল গৃহিনী হলে স্বামী বা পৰিয়ালে বা পৰিচিতি চুই চাৰিজন সান্নাধ্য গুণগান কৰি স্বীকৃতি দিব পাৰে, এই দৰ্শক সকলৰ নিচিনাকৈ সম্পূৰ্ণ নিঃস্বার্থ ভাৱে নিষ্চয়-আদৰ অভিনন্দন নজনায়। এইটো সুকিয়া জীৱন, এই জীৱনৰ মাদকতা যি পোৱা নাই, সি ইয়াৰ মূল্য বুজিব নোৱাৰে।

অলকাই খবৰখন নকৰি, কিন্তু এটা চিন্তাত আক্ৰান্ত মন লৈয়েই ৰাখি থুলে, ভাক-পানী খালে, আৰু চিঠি-পত্ৰবোৰৰ মাজত নিজৰ

চিঠি আছেনেকি চালে, ছখন অলকাৰ নিজৰ নামত অহা চিঠি আছিল। খুলি পঢ়িলে—হুমোখনতে বেলেগ বেলেগ ঠাইত নৃত্যস্থলীত প্ৰদৰ্শন কৰিবৰ কাৰণে আহ্বান আৰু নিমন্ত্ৰণ।

চিঠিকেইখনৰ লিখক লিখিকা তেওঁৰ পৰিচিত নহয়। চিঠি-কেখন পাই তেওঁৰ ভাল লাগিল নে বেয়া লাগিল অলকাই ঠিক বুজিব নোৱাৰিলে। তেওঁ চিঠিখন নিজৰ আলমাবিত হুমুৱাই থৈ দিলে।

অলপ ভাগৰ মাৰিবৰ কাৰণে বিচনাত পৰি থাকোতে অলকাই মনতে ঠিক কৰিলে যে তেওঁ আজিয়েই শহুৰেকৰ অনুৰণ খবৰ কৰিবলৈ যাব। জাইভাৰকো সেই কথা কৈ থলে, যাতে পিছবেলা পৰাশৰ ছবৰাৰ দৰলৈ যাবৰ কাৰণে গাড়ীখন সাজু ৰাখে।

“মই কালি নাচি থাকোঁতেই যদি দেউতাৰ মৃত্যু হৈছে!” ভয়ে-ভয়ে বিচনাত পাৰ চকু মুদি তেওঁ ভাবিলে।

অকাৰণতে অলকাৰ কিবা কাৰণত নিজকে অপৰাধী যেন লাগিল। গৌতমে স্পষ্টভাবে সন্মতি জনোৱা নাছিল। মই নিজেহে গলো। গৌতম নিশ্চয় স্কন্ধ হৈছে! দেউতা অনুৰ হৈ পৰিছে—যদিও সেই বতেবি মই এতিয়াহে পাইছো—অৰুচ মই নাচিবলৈ গৈছো। যদি কথা ক’ব পৰা হৈ আছে, যদি চেতনা আছে, দেউতাই নিশ্চয় গৌতমক জ্বৰিহে মোক লৈ নগ’ল কিয়? গৌতমে পিতাকৰ আগত কেতিয়াও দিহা কথা নকয়—তেওঁ চাগৈ কৈছে—। .....

কথাবোৰ চিন্তা কৰি অলকাৰ ভিত্তিটো শুকাই বোৱা যেন লাগিল। আগবাতিৰ আধকৰা টোপনিৰ কাৰণে খোৱাৰ শিহুত টোপনিৰে অলকাৰ চকু চুটা মূৰাই আনিছিল। কিন্তু এতিয়া অলকাই হ’ল—এই সময়ত আৰু শুভ মোৱাৰি। আৰু কিবা বেছি অনুৰণ বঢ়িলে অলকাইলৈ

নিশ্চয় বাতৰি নিদিয়াই নোথাকে। কিন্তু গাড়ী পঠিয়াই নিয়াইছে যেতিয়া ছৰৰাৰ অস্থি নিশ্চয় টান হৈছে।

কথাবোৰ চিন্তা কৰি কৰি অলকা বিচিন্তাত কাটি হোৱাতে টোপনি গ'ল। ছবছবতকৈও বেছি দিনৰ মূণ্ড প্ৰায় ছবটো সময় নাটি, তেতিয়াই যদিও অলকাৰ বৰ ভাগৰ লগা নাছিল, এতিয়া কিন্তু টোপনি আৰু ভাগৰে অলকাক ছেচি ধৰিলে। অলপ পৰৰ আগতে মনৰ মাজত উদয় হোৱা শব্দা, সন্দেহ আৰু ভয়ৰ ঠাইত, নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰি পোৱা নতুন আনন্দ আৰু উদ্ভাসনাই অলকাৰ অৱসৰ মনটো ভৰাই তুলিলে। অস্পষ্ট ভাবে অলকাই সঙ্কল্প কৰিলেঃ গৌতমে বেয়া পালেও, ছৰৰা পৰিয়ালে বেয়া পালেও, সমাজে বেয়া সমালোচনা কৰিলেও, শিল্পীৰ জীৱন বিসৰ্জন দি মই গৃহিনীৰ সৰু জীৱনটোৰ মাজত নিজক আৱদ্ধ কৰি নেবাখো। মই নাচিম—যেতিয়ালৈকে মই নাচিব পাৰো, যেতিয়ালৈকে মানুহে মোৰ নাচ চাবলৈ বিচাৰে—মই নাচিম। ●

বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা আহ্বান আহিব ধৰিলে। বাতৰি কাকত, আলোচনীৰ পাতত ছবি, বৰ্ণনা, সমালোচনা ওলাব ধৰিলে। মানুহে ক্ৰমে পাহৰিবলৈ আৰম্ভ কৰা অলকাৰ নাম আকৌ মানুহৰ মুখে মুখে হব ধৰিলে—ক'ৰবাত ক'ৰবাত অলকাৰ শিল্পী জীৱনৰ বিৱৰণ ওলাল, ক'ৰবাত ক'ৰবাত আকৰ্ষণীয় ফটো ওলাল, অলকাৰ লগত হোৱা সাক্ষাৎকাৰ "ওলাল।

এই সকলোবোৰ দেখি অলকাট নহয়, অন্য মানুহে কিছূ চমৎকৃত হ'ল। মানুহৰ মুখে-মুখেও এই শিল্পী গৰাকীৰ প্ৰতিভা আৰু গুণাক্ষকীৰ্ত্তনৰ গুণগুণনি উঠিল।

এটা নতুন জীৱন পোৱা যেন লাগিল অলকাৰ।

কিন্তু একান্ত নিৰ্বিকাৰ হৈ থাকিল গৌতম ছবৰ। অলকাৰ লগত বহি অন্যান্য ঘৰুৱা আৰু ব্যবসায়ী কথা পাতিলেও নাচৰ কথা গৌতমে কোনোদিন ছুলিয়ায়। অলকাৰো নাচৰ প্ৰসঙ্গ উলিয়াবৰ মন নেযায়। সেই বিষয়টো যেন ছয়ো জনেই এৰাই চলিবৰ যত্ন কৰে।

ছয়ো বহি অন্তৰঙ্গভাৱেই পৰামৰ্শ ছবৰ মূৰত কথা পাতে, বাগিচা আৰু অন্যান্য সা-সম্পত্তিৰ কথা পাতে, বিলাতত থকা যামিনী ছবৰ কথা পাতে, কাৰোবাৰ বিয়াৰ কথা, কাৰোবাৰ পাৰিবাৰিক দুৰ্য্যোগৰ কথা পাতে, মাত্ৰ—আচৰিত কথা—অলকাৰ নাচৰ কথা এজনেও ছুলিয়ায়। সেইটোৱেই যেন একেবাৰে অলাপতিহাল আৰু অপ্ৰয়োজনীয় কথা।

তুৰুৱাবো জীৱনৰ গতি যান্ত্ৰিক, গতানুগতিক আৰু ভূৰ্বিসহ হৈ
আছিল ধৰিলে।

ইয়াৰ পৰা অব্যাহতি পাবৰ কাৰণেই যেন গোঁতমে পৰাশৰ
তুৰুৱাৰ বাগিচা চলোৱাৰ দায়িত্ব নিজে মূৰ পাতি ললে। আৰু ঘৰত
থাকিলে ব্যৱসায়ত চকু দিয়াত বেছি সুবিধা হয় বুলি প্ৰায়ে পৈত্ৰিক
ঘৰত থাকিবলৈ ললে।

আৰু অলকায়ে যেন আত্মবক্ষা কৰিবৰ কাৰণেই, য'তে ত'তে,
যাবে তাৰে নিমন্ত্ৰণ বক্ষা কৰি নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰি ফাঁপ ধৰিলে।
দৰৰ পৰা আঁতৰে-আঁতৰে, চিনাকী অচিনাকী মানুহৰ মাজে মাজে
ঘূৰি ফুৰিব পাৰিলেই যেন অলকা নিজৰ পৰা বক্ষা পাব।

গোঁতমে দেউতাকৰ গাড়ীখনকে চলাইছে। নিজৰ গাড়ীখন
সাইভাৰ সহ অলকাৰ তত্ত্বাবধানতে আছে। গোঁতমে কৈয়েই দিছে,
“এইখন গাড়ী তোমাৰ ওচৰতে থাকক, যলৈ দৰকাৰ হয় নিৰা, মই
দেউতাকখনকে চলাম।”

অলকাই বুজিলে যে গোটেই কথাখিনিৰ অৰ্থ হ'ল : তুমি
তোমাৰ মতে চলা, মই মোৰ মতে চলো। মই টি প্লাণ্টাৰ পৰাশৰ
হৰণৰ পুত্ৰ—তেওঁৰ ঘৰেই মোৰ ঘৰ। তুমি নাচনী অলকা চৌধুৰী—
এইটে। ঘৰেই তোমাৰ ঘৰ। যদিও তুমি আজি অলকা চৌধুৰী
নহয়, অলকা তুৰুৱা।

এদিন কথাছবিৰ ডাইৰেক্টৰ মকবুল আহমদ আহিছিল। পুৰণি
চিনাকী মানুহ। মকবুল ভাল অভিনেতা। এখন কথাছবি ডাইৰেক্টৰ
দিয়াৰ পিছত দ্বিতীয় খনৰ চিত্ৰ-নাট্য বচন কৰি আছে। ইটো-সিটো
কথাৰ পিছত ছয়ো শিল্পজগতৰ সমস্যাৰ আলোচনাৰ বাস্তৱ নোমাই
পৰিল। কোমল আৰু অভ্যন্তৰীণ ভাৱ মাতেৰে অলকাই কৈছিল, “কোমো
এজন মানুহক বা কোমোবা এটা বিশেষ পৰিস্থিতিত লোৱাৰোপ কৰি

লাভ নাই। যদি কোনোবা দোষী, সমাজখনেই দোষী, সমাজৰ দৃষ্টি-
ভঙ্গী আৰু মনোভাৱ দোষী, নৃত্যগীত বালা অভিনয়ক নাম দিয়া
হৈছে সংস্কৃতি, কালচাৰ। এইবোৰৰ মাধ্যমেৰে মানুহৰ জীৱন দৰ্শনে,
মানুহৰ সৌন্দৰ্য সাধনাই প্ৰকাশ লাভ কৰে, এইবোৰে জীৱনক সুন্দৰ
কৰে, সমাজক সুন্দৰ কৰে কিন্তু সমাজে এই শিল্পী আৰ্টিষ্টক কি
চকুৰে চায়? আমি যেন এবিধ অধঃপতিত প্ৰাণী। নাচ ভাল,
কিন্তু নাচনী ভাল নহয়। একোটা সুন্দৰ নাচে মানুহক আকাশমুখী
কৰিব পাৰে, ঈশ্বৰমুখী কৰিব পাৰে, কিন্তু যি সেউ নচটে। নাচি
লেখালে, সি আপোনাৰ নৰ্কৰ পথলৈ টনি নিয়ে, ধ্বংসৰ পথলৈ
টানি নিয়ে! শিল্পীক গ্ৰহণ নকৰিলে, শিল্পক গ্ৰহণ কৰিব কেনেকৈ?
শিল্পীক প্ৰজ্ঞা নকৰিলে, শিল্পক প্ৰজ্ঞা কৰা বুলি কোৱাৰ কিবা অৰ্থ,
কিবা সাৰ্থকতা আছে জানো?

মকবুলে বুলিলে গৃহিনী বা পত্নী হিচাপে সকলো মন চেনেহ
পাৰে, অলকাই গৌতমৰ পৰা কোনো প্ৰজ্ঞা বা স্বীকৃতি শিল্পী হিচাপে
পোৱা নাট। সেয়ে অলকাৰ অসন্তুষ্টিৰ কাৰণ।

মকবুলে ওঠৰ হাত লোৱা, ছবিখনত অলকাক নমোৱাৰ কথা
চিন্তা কৰিছিল। কিন্তু কথা উত্থাপন কৰিবলৈ সাহস নকৰিলে।

মাজে মাজে গৌতম আহে। অলকাৰ খবৰ কৰি যায়, টকা
পইচা দি বাথ, ছই চাৰদিন থাকিও যায়। কেতিয়াবা অলকা পাতিবলৈ
নেথাকিলে, ক'ৰবাত হোৱা এটা নৃত্যানুষ্ঠানত অলকাই কেনেকুৱা পালে
সাধাৰণভাৱে সোধে।

কিন্তু অলকাই বুলিব পাবিলে গৌতম ছবৰাই এইবোৰ কৃত্ৰিম
সম্পৰ্ক বন্ধা কৰি চলিছে কেৱল ছবৰা পৰিৱালৰ খ্যাতি আৰু মৰ্যাদাক
সমালোচনাৰ উৰ্ধত বাধিবৰ কাৰণেহে। মানুহে গৌতমজক অলকাক
বেছি জানে। গৌতমৰ নিচিনা ধনী, সম্পত্তিবান, চাহ বাগিচাৰ মালিক

আক বস্তু আছে। সেই অল্পশীতে অলকাৰ নিচিনা নৃত্যশিল্পী আক
অভিনেত্রী আছে কেইজনী? পাৰিবাৰিক সম্পৰ্কত ফাট ধৰা বুলি
বাহিৰৰ মানুহে জানিব পাৰিলে মানুহে অপযশ বতিৰ গৌতমবধে,
অলকাৰ নহয়।

কিন্তু গৌতমে অলপ অন্য ধৰণে অলকাক মানসিক কষ্ট দিয়াৰ
পৰিকল্পনা কৰিলে মনে মনে। অলকাক মই এজনী বিবাহিতা, সাধাৰণ
ছোৱালীতকৈ একো বেছি বুলি নেভাবো— অলকাৰ কোনো কথাতে
বাধা নিদি, তেওঁৰ শিল্পী জীৱনৰ প্ৰতি কোনো কৌতুহল বা আস্থা
প্ৰকাশ নকৰি, সেই বিংগত সম্পূৰ্ণ উদাসীনতা প্ৰকাশ কৰি; অন্য
ভাষাত, শিল্পী হিচাপে অলকাক সম্পূৰ্ণ অৱজ্ঞা আক অৱহেলা কৰি,
অলকাৰ শিল্পী সত্তাটোক অস্বীকাৰ অপমান কৰি এটা আনন্দ লাভ
কৰিবৰ যত্ন কৰিলে। অলকাই মনত আঘাত পালে। কিন্তু অলকাৰো
আত্মাভিমান আছিল: অল্প মহজনী ছোৱালীৰ নিচিনা এজনী ধুনীয়া
যুৱতী বুলিয়ে গৌতম ছৱৰাই অলকাৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ অকুণ্ঠ কৰি
পৰিয়ালৰ ভ্ৰমতেও অলকাক বিয়া কৰোৱা নাছিল। গৌতমে অলকাৰ
দেহৰ সৌষ্ঠৱ আক প্ৰতিভাৰ ওচৰত এক প্ৰকাৰ আত্মসমৰ্পনেই
কৰিছিল। আজিও গৌতমে অলকাৰ আকৰ্ষণৰ পৰা নিজক মুক্ত
কৰিব পৰা নাই। মতৰ অমিলৰ কাৰণে মনৰ মিল দুৰ্বল হৈ আহিছে।
বৰ-টকা-গাড়ীৰ কাৰণে গৌতমৰ ওচৰত নিৰ্ভৰশীল হৈ থাকিবলৈ অলকা
প্ৰস্তুত নহয়। শিল্পী হিচাপেই নহয়, পত্নী হিচাপেই নহয়, নাৰী হিচা-
পেও অলকাই নিজৰক অকুণ্ঠ থাকিবলৈ বিচাৰে—মই শিল্পী, মই পত্নী,
কিন্তু মই নাৰীও। এই স্বীকৃতি গৌতমেও মোক দিব লাগিব।

কিন্তু গৌতমে যে অলকাক জানকি পত্নী হিচাপেও প্ৰাণ্য
স্বীকৃতি আক সন্মান দিদি, ভাত-কাপোৰ দি এটা পোহনীয়া
কুৰু, মেকুৰী বা বইনা চৰাই, পুহি খাদ্য পুহি থাকিবলৈ বন্দ

কবিছে সেইটো, দিন বা'ড় গোণাব লগে লগে অলকাই বেছি উপলব্ধি কৰিব ধৰিলে।

বাৰ্হিবত স্বীকৃতি, ভিতৰত অস্বীকৃতি, বাৰ্হিবত সন্মান, ঘৰত অসন্মান, বাৰ্হিবত মুক্তি, ভিতৰত বন্দীত্ব— এনে এটা পৰিস্থিতিত অলকাৰ হাসকান্দ হোৱা যেন লাগিল! গৌতমৰ লগত বিয়া হোৱাৰ পিছত অলকায়ে বুজিছে যে ঘৰ আৰু নাট্যমঞ্চৰ মাজত এটা পাৰ্থক্য আছে। মঞ্চক ঘৰ আৰু ঘৰক মঞ্চ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে কল ভাল নহ'ব। ঘৰৰ ভিতৰত মই নেনাচো, কিন্তু ঘৰৰ ভিতৰতো যদি মই শিল্পী হৈ থাকিবলৈ বিচৰো তাৰ পৰা গৌতমৰ কি ক্ষতি হ'ব?

আৰু মই কপাছবিও অভিনয় কৰো। মোৰ অভিনয়েৰে মই সচা বা কলিত অন্য নানীৰ সুখ দুখ, হাঁহি-অশ্রু, আশা-নৈবাশাৰ কপ মাছুৱৰ চকুৰ আগত দাঙি ধৰো। এগৰা দৰেই নাট্যাভিনয়তো মই একেটা জীৱনতে বহু জীৱনৰ আশ্বাস উপলব্ধি কৰিবলৈ বিচাৰো - কেতিয়াবা মহিমাময়ী মাতৃৰূপে, কেতিয়াবা প্ৰেমিকা ৰূপে, কেতিয়াবা বিৰতীয়া ৰূপে, কেতিয়াবা নিপ্লনী ৰূপে মই নিজক অভিব্যক্ত কৰো।

গৌতমে এতিয়াৰ বেয়া পায়। গৌতমে মোক বহু খালৰ পানী কৰি বাৰ্হিবলৈ বিচাৰে, মোক বোঁৱতী নৈ হ'বলৈ দিব নোখোজে। মোক সৰু, ক্ষুদ্ৰ কৰি বাৰ্হিবলৈ বিচাৰে, ডাঙৰ হ'বলৈ দিব নোখোজে।

যিমানেক অলকাই কথাবোৰ এনেকৈ চিন্তা কৰে, সিমানেকৈ তেওঁৰ মনত লাগে যেন তেওঁ গৌতমৰ পৰা ক্ৰমে দূৰলৈ আঁতৰি গৈ আছে। আৰু গৌতমো তেওঁৰ পৰা দূৰলৈ আঁতৰি গৈ আছে। লাহে লাহে অলকাই অনুভৱ কৰিব ধৰিলে যেন গৌতম এজন বাহিৰা মাছুহ, অলকাৰ জীৱনৰ বাহিৰত আছে, একেখন বেলেতে গৈ থকা হ'জন দূৰণীয়া সহযাত্ৰী—গন্তব্যস্থান 'ছন্নোবে সুকীয়া। ●

এদিন পিচবেলা অলকাৰ ঘৰৰ আগত গিগন গাড়ী ব'লহি, সেই গাড়ীখন অলকাৰ চিনাকী নহ'য়। তাৰ পৰা যিজন মানুহ সহজ ভাবে নামি আহিল, সেই মানুহজনো অলকাৰ চিনাকী নহ'য়। মানুহজন অহা সময়ত তুজন ডেকা লৰাই অলকাৰ হুয়িং-কমত বহি তেওঁ লোকে কবিলে লোৱা কথা-ভবিষ্যত অলকাৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে কথা পাতি আছিল। ছয়ো প্ৰায় সমান বয়সীয়া—১৭/২৮ বছৰীয়া। এজন অভিনেতা, আনজন সহকাৰী প্ৰযোজক।

গাড়ীৰ পৰা নামি অহা মানুহজন কিছু চুটি-চাপৰ, মূৰটোৰ পিছফালে কিছু চুলি আছে, আগফালে টপা, মুখখন চৌপোকা, শকত আৰু দীঘলকৈ গোফ বাৰিছে, দাঁটি নিমজকৈ থুকা। চকুত এজোৰ শকত ফ্ৰেমৰ চশ্মা। মানুহজনে পাতল ধোঁৱাবৰণীয়া এজোৰ পাতল চুট পিন্ধিছে, বং মিলাই এডাল টায়ো মাৰিছে।

গাড়ীৰ পৰা তেওঁক নমা দেখিয়ে অলকা ভিতৰবৰণা ওলাই আহিল। ওচৰ পালত মানুহজনে মূৰ দাঁড়ি অলকালৈ চালে আৰু ছয়োহাত কপাললৈ তুলি সমুখমুখে অলকাক প্ৰান জনালে। অলকায়ো একেই বিনয় আৰু নম্ৰতাৰে অভ্যাগতক নমস্কাৰ জনালে। আৰু সকলৈ ক'লে, “আহক—”

খটখটিত ভৰি দি মানুহজনে ক'লে, “মেক আপুনি তিনি নেপায়, আগেয়ে দেখা নাই নহয়। মই কিয় আপোনাক বহুত বাৰ বহুত ঠাইত দেখিছো।” অৱশ্যে বকৰা সাক্ষত আছিলেই দেখা পাইছো আপোনাক।”

ইতিমধ্যে ডিক্কন পৰা ডেকা হজনে উঠি আহিল। ডেও
হঠাৎবে মূৰলৈ চালে।

“হেবা, তুমি পল্লব নোহোৱানে? আপোনাক অসুখে — ”
অলকাই মাতি নি মাহুহজনক অক্লিকমত বহুৱালে।

“মোক আপুনি চিনি নেলাব—মোৰ নাম দীপক ফুকন—”

এইধাৰ মাহুহজনে অলপ ইঁহাৰ নিচিনা কৰি ক'লে, “মোক
আপোনালোকে কোনোৱেই চিনি নেপায়। পল্লবে জানো পাইছেনে
নাই। মই উৎপল চৌধুৰী—আট' কালচ'ৰ একো বৃদ্ধি নেপাও,
সক-জ্বা, খুচুৰা-ব্যৱসায় কৰা মাহুহ। আহিছো কিছু দূৰ পৰাই।
গৌতমে আপোনাক বিয়া কৰোৱাৰ আগতে ছই এবাৰ ইয়ালৈ
আহিছিলো—।”

কৈ কৈ উৎপল চৌধুৰী সহজভাৱে চ'ফাখনত বহিল।

“আমি এতিয়া বাওঁ বাইনেউ— লিহত আহিম—” ডেকা
হজনে প্ৰাৰ একে সুৰতে ক'লে।

“বাক, আজিলৈ যোৱাইক তেনেহলে। মই আছোৱেই।
বেতিয়াই হয় আহিবাইক।”

অলকাই দীপক আৰু পল্লবক ছথোজমান আগুৱাই দিলে।

উৎপল চৌধুৰীয়ে বহি লৈ এটা চিনাৰেট অলালে আৰু
অক্লিকমটোৰ ওপৰত এবাৰ চফু ফুৰালে।

“দৌতম এই কেইদিন অহা নাইনেকি?” ডেও জ্বিলিলে।

“আজি দহদিন মানেই হ'ল, হুৰা কলিকতাৰ প'ৰা। চাহন
কিবা সম্পৰ্কত—মই ভালকৈ বুজি নেপাওঁ। আপুনি হুৰাক চিনি?”

চিনাৰেটৰ ছাইবিনি টুকৰিয়াই মেজৰ ওপৰত থকা কাগজখনৰ ওপৰত পেলাই উৎপল চৌধুৰীয়ে ক'লে, “গৌতমক তিনি মেলালে মোৰ নচলে— ময়ো ব্যবসায়ী মানুহ।”

অলকাই কণপাইক অলপ চিয়ৰি মাতিলে।

“চাহ খাব নহয় ? নে কফি-চফি অম্ল কিবা খাবেনেকি ?”

“এপিয়লা চাহ— বচ্—”

“অলপমান বহকটোন। ল'ৰাটো কেনিবা গ'লনেকি জানো—”

“আপুনি কষ্ট কৰিব নেলাগে। চাহ নহলেও হ'ব, মই যামেই !”

অলকা উঠি ভিতৰলৈ গ'ল আৰু কণপাইক চাহ বনাবলৈ কলে।

“আপুনি এতিয়া ক'বপৰা আহিলনো ?” অলকাই সুধিলে।

“কেইবাটাও কাম লৈ, কেইবা ঠাই পাক মাৰি আহিলো !
গৌতম কলিকতালৈ কলেই গৈছে ত'ৰ পৰা ?”

“বাগিচাৰ কিবা কামতে গৈছে বোধ কৰো। তেওঁৰ সেট-
বোৰ কথাৰ মট বৰকৈ খবৰ নেবাখো, আৰু মই বৃজিও নেপাওঁ—”

“আপুনি অৱশ্যে অম্ল জগতৰ মানুহ। আমি আপোনাক
আটাই হিচাবেহে জানো। পল্লৱহঁতে কিবা চিনেমা-টিনেমা কৰিব
খুজিছেনেকি ?”

“হয় মোক দিব খোজা ব'লটোৰ বিষয়েই আমি অলপ
আলোচনা কৰিছিলো।”

“কাহিনীটো কাৰ ? মানে কোনে লিখিছে মূল ঠ'ৰীটো ?”

“তেওঁলোকে কোৱা মতে এজন কলেক্টৰ ল'ৰাই লিখিছে।
নিৰাক্ষৰ নহ'লেও মোক এতিয়াও কোৱা নাই।”

“সেই কলেজীয়া ল'বাটো কোন জানে?”

অলকাট যুব ছুপিয়ালে,— নেজানে।

“বাক পিছত জানিব। ময়ো সঠিককৈ নেজানো। অল্প-মানহে কৰিছো। অগমত চিনেয়াৰ কাঠিনী লিখাটোকে আটাইতকৈ সহজ আৰু সাধাৰণ কথা বুলি ভাবে বহুতে।”

কণপায়ে ট্ৰে এখনত কিছু আশানীয় আৰু এপিয়লা চাহ আনিলে আৰু সক টিপিয়খনতে থলে।

“আপুনি নেখায়?”

“অলপ আগতে খাটোছো— আপুনি খাওক।”

চাহত শোহা মাৰি উৎপল চৌদুৰীয়ে ক'লে, “আপুনি ইয়াত অকলে অকলে কিয় থাকে? গৌতমৰ লগতোহো থাকিবগৈ পাৰে। ইয়াত অকলে অসুবিধা নৈপায়?”

“তাত থাকিলেও মই অকলশৰীয়া হৈয়ে থাকিব লাগিব। তেওঁ সদায় নিজৰ কাম লৈয়ে বাস্ত থাকে।”

“অবশ্যে—” কিছু চিন্তা কৰাৰ পৰণে উৎপলে ক'লে।

মানুহজন কিয় আহিছে অলকাট এৰা আন্দাজ কৰিব নোৱাৰিলে। সোধাটোও বৰ শোভনীয় নহব। হয়তো তেওঁ অলকাৰ লগত সহজ হ'বৰ চেষ্টা কৰিছে, পিছত নিজেই ক'ব।

মিঠাই এডোখৰ যুখত ভৰাই উৎপলে ক'লে, “মোন ছোৱালী ছফনী—” অলপ ব'ল। তাৰ পিছত ক'লে, “আপোনাৰ মিচিনা ধুনীয়া নহয় অৱশ্যে—”

অলকাই সামান্যভাৱে উত্তেজিত হোৱা বেন অইতকৈ কবিলে। কিন্তু শান্ত হৈ থাকিবৰ যত্ন কবিলে। আৰু তাৰ পিছত কি কৰ

তুমিৰ কাৰণে উৎপল চৌধুৰীৰ মুখলৈ চালে। তেওঁৰ হৃদয়নী ছোৱালী থকাটো কোনো বিশেষ কথা নহয়। তিনিজনীও থাকিব পাৰে। মানুহজনৰ বয়স যথেষ্ট হৈছে যেন দেখি।

উৎপলে গাকৌ আৰম্ভ কৰিলে, “সিহঁতৰ মাক নাই। কেইবা-বছৰো হ’ল—টুকাল।”

কথাৰাৰ উৎপল চৌধুৰীয়ে সহজভাৱে কৈছিল যদিও, অলকাই সিমান সহজভাৱে লব নোৱাৰিলে।

পোনপটীয়াভাবে অলকাই উৎপল চৌধুৰীৰ মুখলৈ চালে। তেওঁ নিকৰ্বেগভাবে চাহ খাই আছে। যেন পত্নীৰ মৃত্যুটো কালি বৰষুণ-দিয়াৰ নিচিনা কথা এটা।

“মৰত আক কোন থাকে?” একো কবলৈ নেপাই অলকাই স্তম্ভিলে, আক কথাৰাৰ যেন সমবেদনা জনাবৰ কাৰণেহে কৈছে এনেভাবে মাতটো কোমল কৰি অলকাই ক’লে।

“আমাৰ মৰত মানুহ ভালেখিনি। আমি ভাই-ককাই তিনিটা একে লগেই থাকো—জুই-ট ফেমিলি তেনেকৈ থাকি থাকি মানুহ যে অকলে কেনেকৈ থাকে বুজিবই নোৱাৰা হৈছে। ৰাতি, যেতিয়া এই ফালৰ মানুহবোৰ চব শুই যায়, আক আপুনি অকলে বিচিনাত পৰি থাকে, আপোনাৰ বৰ বেয়া নেলাগেনে?”

উৎপল চৌধুৰীৰ প্ৰশ্নৰ পোনপটীয়া উত্তৰ নিদি অলকাই স্তম্ভিলে, “আপোনাৰ ছোৱালী দুজনী কিমান ডাঙৰ হৈছে? পঢ়ি আছে?”

“ডাঙৰজনীয়ে পঢ়ি আছে।”

“সক জনীয়ে?”

“সেই কাৰণেই আপোনাৰ ওচৰ ওলাইছোহি। মেট্ৰিক পাছ কৰি তাই লঢ়া এৰি দিলে।”

কথাৰাৰে অলকাৰ মনত বিশেষ কোনো কোঁজুলৰ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰিলে। মেট্ৰিক পাছ কৰাৰ পিছত পঢ়া এৰি দিয়া ছোৱালী দে'চাৰ আছে।

উৎপল চৌধুৰীয়ে কৈ গ'ল, “তাই অলপ গাব পাৰে, অলপ নাচিবও পাৰে, থিয়েটাৰতো সৰু সুঁহা পাৰ্ট কৰে।”

এইবাৰ অলকাই উৎপলৰ কথাও কিছু ইণ্টাৰেষ্ট পালে। তেওঁ সুধিলে, “কিমান বয়স হৈছে তেওঁৰ?”

“ডাঙৰ ছোৱালীজনী দেখাই-মেলাত ভাল, বৰণটোও বগা। নাম কৃষ্ণা। সৰুজনী সিমানে বগা নহয়, পিছে গঢ়িত। ওখ-পাখ, নিয়মীয়া, মাতটোও মিঠা বুলিব পাৰি।”

“তেওঁৰ নাম?”

উৎপল চৌধুৰীয়ে সামান্য ঠাঁহিলে। “তাইৰ নাম শুভ্ৰা। পিছে তাই বগী নহয়।”

ক্ৰমে আন্ধাৰ নামি আহিছিল। অলপ ঠাণ্ডাও পৰিছিল। এতিয়ালৈকে অলকাই ইমানকৈ বুজিছে যে কৃষ্ণা আৰু শুভ্ৰা নামে দুজনী ছোৱালী আছে। সিহঁতৰ বাপেকৰ নাম উৎপল চৌধুৰী। তেওঁ অলকাৰ সম্বন্ধত বহি আছে। শুভ্ৰাই নাচে আৰু গান গায়।

কি কবলৈ আহিছে কৈ শেষ কৰি মাহুহজন সোনকালে গলে-গৈয়ে অলকাই ভাল পাব। এনেকুৱা কোমল, শান্ত সজ্জিয়াৰ নিঃসঙ্গতা অলকাৰ বৰ ভাল লাগে কেতিয়াবা। কিন্তু মাহুহজনৰ যেন কবলৈ সুবি বোকাৰ চিন্তা মনতে নাই।

বিবিকীখনেদি বাহিৰৰ কালে চাই থাকি উৎপল চৌধুৰীয়ে ক'লে, “শুভ্ৰা আপোনাৰ দুৰ্বোৰ ভক্তি। আপুনি তাইৰ আদৰ্শ।

তাই হেনো আপোনার নিচিনা আর্টিষ্ট হ'ব—পড়া শুনা চম্ব বাদ।”

উৎপল চৌধুরী মাহুজনে অসহায় ভাবে কথা কৈছেনকি বাক্য ?
নে জনাব খুজিছে যে তেওঁর হোৱালীজনীও অলকাৰে নিচিনা এজনী
আর্টিষ্ট, শিল্পী ?

“ওজাই ক'ববাত নাচগান শিকিছেনকি ?”

উৎপল চৌধুরী বহাব পৰা উঠিল। লগে লগে অলকাও
ঠিয় হ'ল।

“মই যাওঁ—আপোনাক আমনি কৰিলো, বেয়া নাপাব।”
উৎপল যাবলৈকে ওলাল।

“হঠাৎ যে যাব খুজিছে ! কিয় আহিছিল নকলেট দেখোন।
কিব' বেয়া পালেনকি ?”

‘ভাল পোৱা বেয়া পোৱাৰ কথা নাই। আপোনাৰ নিচিনা
এজনী আর্টিষ্ট চোৱালীক কোনোৱে বেয়া পাব নোৱাৰে। মইতো
নোৱাৰোৱেই।”

“বাতি ভাত খাই যাব—খাকক।” কিছু ভয়ভাৱ খাতিবত
কিছু কৃত্ৰিম সৌজন্য প্ৰকাশ নকৰাকৈ অলকাই ক'লে।

বাতি ভাত খাবলৈ থাকিলে আক বোৱাই নহব। অ' মই
আপোনাৰ ওচৰলৈ কিয় আহিছিলো কোৱাই নাই নহয়। ওজাই
পঠিয়াইছিল—সেয়ে আহিছিলো। তাইৰ খুব ইচ্ছা তাই আপোনাৰ
লগত থাকি নাচ আৰু অভিনয় শিকিব। গিছে নহ'ব—”

“কিয়, ভেনেকৈ ভাবি ললে ? আপুনিভো মোক সেই বিষয়ে
কোৱাই নাই—”

“মই বুজিছো নোৱাৰিব। আপোনাৰ এটা অল্পত বোহ
আছে। এটা কিবা বেলেগ আকৰ্ষণ আছে— আপোনাক বন্ধিত দূৰৰ
পৰ্য্যন্তলৈকে দেখিছিলো তাৰকৈ বৰত বেলেগ। আপুনি
কিবা বেলেগ খুনীয়া। আক ..... ”

“কিন্তু শুভাট নাচগান শিকিব নোৱাৰিব কুলি ভাবিছে কিয়।”

“পাৰিব বুলিয়ে ভাবিছিলো। কিন্তু আপোনাক লগ পাই বুজিছে।
তাঁই নোৱাৰিব। তাঁই আপোনা নিচিনা খুনীয়া নহয়। তাঁই আপো-
না নিচিনা নহয়। আপুনি বেলেগ—”

থোপোকা মুখৰ এই টপা মানুহজন বৰ ভাবপ্ৰৱণনেকি ? নে
কিছু খেলালী— কটমজিকেল ?

“শুভাৰ যদি ইচ্ছা আগ্ৰহ আছে, আৰ্টিষ্ট হ’ব নোৱাৰিব
কাৰণতো নাই ”

“ইচ্ছা আগ্ৰহ থাকিলে এজনী ছোৱালীয়ে এম, এ, পাছ কৰিব
পাৰে, ডক্টৰেট হ’ব পাৰে, এম, এল, এ, মিনিষ্টাৰ হ’ব পাৰে, আৰ্টিষ্ট
হ’ব নোৱাৰে। শিল্পী— মানে আপোনাৰ নিচিনা হ’ব নোৱাৰে। মই
যাওঁ— আপোনাক বৰ আমনি কৰিছো।”

“ময়ো শিকিছে আচো। আপোনাৰ ছোৱালীজনীক দেখোন
গোনোণ নৃত্য-গীতৰ শিকাহুঁৱানলৈ পঠিয়াই দিব পাৰে— আগ্ৰহ
বৈভিমা আছে—”

“ক’লোৱেই নহয়, শিল্পী হোৱাৰ সম্ভাৱনা আৰু প্ৰতিভা দেখাকিলে
শিকাহুঁৱানৰ নৈ ভিগ্ৰী ভিগ্ৰী মা ল’ৰ পাৰিব— অলপকৈ চৌখুৰী হ’ব
নোৱাৰিব—”

খুনীয়া এটা হাঁহি মাৰি উৎপলৰ চকুলৈ ‘বৰমেয়ে ছোৱালি
জাই অলকাই ক’লে, “মোৰ নাম অলকা ছুৱাছে।”

“মিহা, কল্প। অলকা জৌধুরী, সদায় অলকা জৌধুরী। আপুনি অলকা অলকা ছরবা হ'ব কি ছরত? চোঁটা কবিলেই, কোঁচনা। অলকা জৌধুরী অলকা ছরবা হ'ব নোৱাৰে। কোনো এছক্স আৰ্জিট মিহল কাকি দিব নোৱাৰে। আপুনি কাহানিও অলকা নাছিল। কেঁচুৰ হ'ল বিয়া হোৱাব? সঁচাকৈ কওকচোন এদিনৰ কাৰণেও আপুনি অলকা ছরবা হ'ব পাৰিছে?”

উৎপল জৌধুরী ভিতৰৰ পৰা বাহিৰ ওলাই আহিল। লগে লগে অলকাও ওলাই আহিল।

“ছরবাক আপুনি কিমান জানে মই ক'ব নোৱাৰো। মই কিন্তু সচাকৈয়ে অলকা ছরবায়েই। এনেকৈ আমি ছরো ছঠাইত থকাৰ কাৰণেই আমাৰ সম্বন্ধ সলনি হোৱা নাই।”

উৎপল খটখটিয়েদি উললৈ নামিল।

“মুঠ গৌতমৰ লগত কেইবাবিধো কথা পাতিছো। ডেউ মোক সকলো কৈছে। বাগিচাত আছে, বাগিচা চলাইছে। কিন্তু এখন ভালকৈ চলি থকা বাগিচা ‘চক্’ হৈ গৈছে কিয়? অহুহু হৈ গৈছে কিয়? বাগিচা চলাওঁতজন অহুহু হ'লে বাগিচাখন অহুহু নহব?”

“আকৌ এইফালে কেতিয়ামানে আহিব?”

“ক'ব পৰা নাই। অ' আপোনাক কোৱাই নাই। ময়ো থিয়েটাৰে - চিয়েটাৰে কেতিয়াবা অভিনয় কৰো। পিছে মোক সদায় ভিলেইনৰ পাৰ্টৰ কাৰণেহে উপযুক্ত বুলি ভাবে। সমাজত ভিলেইন ভবি আছে, কিন্তু থিয়েটাৰ চিনেমাত ভিলেইনৰ পাৰ্ট কৰা মানুহ পাবলৈ নাই। সমাজততো ভিলেইনবোৰেই হিব’— আহো দেই মিচ জৌধুরী।”

ডেউৰ লম্বোখনটোত অলকাই আৰোদ পালে। কিছু বহস্যও অহুহুত কৰিলে। এগৰ মিচেছ ছাৰা হোৱাৰ পিছত আৰু মিচ জৌধুরী হোৱাৰ বাট নেথাকে। উৎপল জৌধুরী সচাকৈয়ে এটা ভিলেইন নে কি?

ভজতাবে নমস্কাৰ জনাই লাহে লাহে উৎপল চৌধুৰী বুলি
পৰিচয় দিয়া মাহুহঁজন গোটৰ বাহিৰত থকা গাড়ীখনৰ ফালে আগবাঢ়িল।
কেই বাক প্ৰকৃততে মোৰ ওচৰলৈ কি উদ্দেশ্যে আহিছিল? অলকাই
চিন্তা কৰিলে। ●

পল্লবহতৰ ছবিখনৰ কিছু ছবি আউটড'বত লোৱা হ'ব, কিছু হ'ব কলিকতাৰ ষ্টুডিঅ'ত। প্ৰধান ভূমিকাত থাকিব অলকা ছৰবা —। কাহিনীটো গতানুগতিক, বৰ বিশেষত্ব নাই। বোম্বাই মাৰ্কী কম্ব'লামডে কাহিনীটো ধাড়া কৰা নহ'ব বুলি যিটো কম্ব'লা চলিছে সেই কম্ব'লা-মতেই কাহিনীটো ৰচনা কৰা হৈছে।

অলকাৰ কাৰণে একটিকৈ স্ব'প থাকিব লাগিব। আৰু চেঞ্জ এণীলতকৈ কিছু বৌদ্ধিক অৰ্থাৎ ইনটেলেকচুৱেল আৰু ইম'চনেল এণীল থাকিব লাগিব। নাচো যেতিয়া আছে, চেঞ্জ এণীল এনেয়ে হ'ব।

কন্ট্ৰেইক্সন চহী কৰাৰ আগতে অলকাই কথাটো সাধাৰণভাৱে হলেও গৌতমৰ লগত এবাৰ আলোচনা কৰাটো দৰকাৰী বুলি ভাবিলে। কিয়নো এখন পূৰ্ণদৈৰ্ঘ্য কথাছবিৰ অভিনয় কৰা আৰু ক'ববালৈ গৈ এবাৰি নৃত্যপ্ৰদৰ্শন কৰা একে কথা নহয়। মাজে মাজে একে লেঠাবিয়ে কেইবাবাৰিনো আঁতৰি থাকিবলগীয়া হ'ব। কথাটো গৌতমক জনোৱা দৰকাৰ।

কলিকতাৰ পৰা হুবি আহি গৌতম এবাৰ ঘৰলৈ আহিব বুলি অলকাই আশা কৰিছিল। আগে তেনেকৈ অ'হে। কিন্তু, ছদিন গ'ল, তেতিয়াও গৌতম নাহিল দেখি, অলকাই নিজে ঘোৰাকে ঠিক ক'লে। তেওঁ ভাবিলে এই বিবৰূত গৌতমে কোনো বাধা নিষেধ আৰোপ নকৰিব যদিও, আৰু কৰিলেও তেওঁ সেই বাধা নেমানিব যদিও, এবাৰ গৌতমক কথাটো জনাই যোৱাটো বেয়া নহ'ব।

লগতে অলকাই ঠিক কৰিলে যে কেইদিনমান তেওঁ জাতে গৌতমৰ লগতে থাকিও আহিব।

অলকা গৈ হেতিয়া গৌতমৰ বাগিচাৰ বঙলা পালেগৈ, হেতিয়া সন্ধিয়া লাগি ভাগিছিল। কপপাই ঘৰত থাকিব—আইভাৰক লৈ অলকা অকলেই আহি ওলালহি।

সহজভাবে অলকা গাড়ীৰ পৰা নামি ভিতৰ সোমাই গ'ল। ত্ৰিকৈমসৰ হুঁহাৰ খোলা আছিল, লাইট জ্বলি আছিল, কিন্তু তাত হেতিয়া কোনো নাছিল।

অলকাৰ অলপ জাগৰ লগা যেন লাগিছিল। তেওঁ চ'কা একমতে বহিল। ত্ৰিকৈমটো কিছু বিশৃঙ্খল হৈ আছে। তালেমান দিন যেম কোনোৱে চাক-চিকুণ কৰা নাই, আক সজোৱাও নাই। অলপ পৰ বহি থকাৰ পিচত অভ্যাসবশতঃ তেওঁ উঠিল, মেজৰ কাপোৰ, এয়েই ফুলদানী আদি অলপ চিজিল লগাই থলে। কিছুমান খবৰ কাগজ, আলোচনী, চিঠি পত্ৰ আদি কাৰ্পেটৰ ওপৰতে পৰি আছিল। সেইবোৰ তুলি লৈ জাপি কাষৰ কিতাপৰ বেঞ্চডালত থলে।

এনেতে ভিতৰৰ পৰা এজনী ছোৱালী ওলাই আহিল। অলকাই সেইবোৰ কৰি থকা অলপ সময় চাই থাকিল। তাৰ পিছত উদ্বেজনা-মিহলি এটা চেপা মাতেৰে কৈ উঠিল, “বাইদেউ! কেতিয়া আহিল? সেইবোৰ থক, মই ঠিক কৰিম।”

অলকাই ছোৱালী জনীৰ মুখলৈ সাধাৰণ ভাবে চালে।

“তুমি?”

“মোৰ নাম শুভ্ৰা চৌধুৰী। আপুনি বহুক বাইদেউ— নহয়, আপুনি ভিতৰলৈকে আহক। চাহ খাবনে অন্য কিবা দিম?”

অলকা চ'ফাখনতে আকৌ বহিল।

“দাদা আগবেলাতে ক'ববালৈ গল। আহোতে ঘেৰী হ'ব বুলি মোক কৈ থৈ গৈছে।”

“তুমি ইয়াতে থাকানেকি?”

শুভ্রাই অলপ খতমত খালে।

“নেথাকো, দাদা দেউতাৰ পুৰণি বন্ধু। দেউতাৰ লগতহে মই আহিছো। দাদাৰ লগতে দেউতাও গৈছে। মই চাহকে কৰো?”

“গাড়ীত কিবা-কিবি বস্তু আছে, ব্রাইভাৰক কোৱা উলিয়াই ভিতৰলৈ আনক।”

শুভ্ৰা গাড়ীৰ ওচৰলৈ গ'ল। ইতিমধ্যে ব্রাইভাৰে বস্তুবোৰ উলিয়াই দিলেই। ছয়ো সেইবোৰ ভিতৰলৈ আনিলে।

ইতিমধ্যে শুভ্ৰাই দিহা দিয়া মতে বাক্সনী লৰাটোৱে চাহ উলিয়াইছিলেই। অলকা ভিতৰলৈ গ'ল—খোৱা কোঠালৈ। অলকাই শুভ্ৰাকো চাহ খাবলৈ লগতে বজুৱাই কলে,—“আহা, তুমিও বহা। মই ওকলেই ইমানবোৰ কেনেকৈ খাম?”

শুভ্ৰা অলকাৰ মুখামুখীকৈ বহিল। গঢ়িত, মিঠা-বৰণীয়া, শান্ত যেন লগা হোৱালীজনী। চকু দুটা বৰ ভেজাল।

শুভ্ৰাই ক'লে, “মই বাউদেউক ছবিতো দেখিছো, টেক্সটো দেখিছো।”

“হয়নেকি?” সাধাৰণভাৱে অলকাই ক'লে।

“ইমান ডাঙৰ এগৰাকী আৰ্টিষ্টৰ লগত বহি মই চাহ খাইছো—মোৰ নিজৰ বিশ্বাস কৰিবলৈ টান লাগিছে।” হোৱালীজনীৰ মাজত এটা আনন্দ আৰু উত্তেজনাৰ স্তৰ।

“আপুনি এতিয়া থাক কি ছবি কৰি আছে বাইদেউ?”

“মাই কৰা। কৰাৰ কৰাহে আছে। ছবিও আঁতা। নৱৰ আঁতৰ?”

“আপোনাক কোনে ক'লে?” শুভ্ৰাৰ গাল দুখ লাগিছে ব'টা পাইল।

“জিকিগৈ আছো—পুৰিষই নাই নহয়। তাতে অস্ত ঠাইত
গৈ জিকিগৈল আমৰ ঘৰৰ অৱস্থাও ভাল নহয়। দেউতাই ইটো সিটো
কৰি কোৱাৰতে চলাই আছে আৰু—”

চাহ খাই উঠি অলকই হুৰিলে; “হুৱণ বাক আজি হুৰি
আহিবনে নহে ক’ব পাৰানে?”

“আহিব কোথান লাগ। লগত দেউতাও গৈছে, ময়ো অকলে
আছো। বাইদেৱে কাপোৰ-কানি সলাওক, ময়ো ভাতপানীৰ জোগাড়
কৰো—।”

কাৰৰ শোৱা-কোঠাটোলৈ নিজৰ চুটকেচটো নি অলকই
কাপোৰ সলালে, আৰু ছুৱৰাৰ বিচনাখনতে দীঘল দিলে।

ঘেৰাওপৰত থকা ডাঙৰ বেডিঅ’টো বজালে গান তান কিবা
এটা ৰাজ্যিক, কিন্তু সি এই শাস্ত পৰিবেশটো নষ্ট কৰি পেলাব।
ভাতকৈ চকু মুদি মনে মনে পৰি থকাই ভাল। কোলাহল আৰু হল-
হুলে আমুৱাইছে আৰু। অৱশ্যে নিবৰতা আৰু নিজৰ্নতায়ো অলকাক
নাই আমুওৱা বুলিব নোৱাৰি। মাজে মাজে, অকলে অকলে ঘৰত
থাকিলে কেতিয়াবা অলকাৰ এটা নিজৰ্নতাৰ অংগে বন্দীশালত বন্দী হৈ
থকা যেনেই লাগে। কোলাহলৰ কাৰাগাৰ ভাল নে নিবৰতাৰ বন্দীশাল
ভাল?

হয়তো বান্ধনীশালত নাইবা কাৰবে কোঠা এটাত শুভ্ৰাই—হয়
তাৱে নিশ্চয়—কিবা এটা গুণগুণাই গাইছে। মাতটো মিঠা, হুৰটোও
ভাল। কথাখিনি অস্পষ্ট। কথাখিনি আৰু স্পষ্ট তোৱা হলে হুৱতো
অলকাৰ আৰু ভাল লাগিবহেতেন। অলকাই শুনক, কিন্তু আমনি
বেণাওক—এনে ধৰণে গুণগুণাইছে হোৱালীফনীয়ে। কাণ নিদিব
ভেঁটা কৰিও, কাণ দি পৰি থাকিল অলকা। ত্ৰমে যেন শুভ্ৰাৰ মাতটো
ডাঙৰ আৰু স্পষ্ট হৈ আহিছে। দুখৰ পৰা নহয়, যেন ওচৰৰ, কাৰৰ

কোঠাটোতে গাইছে শুভ্রাই। ঘৰটোৰ আৰু ঘৰটোৰ বাতিৰৰ নিব্বৰতাৰ
মাজত শুভ্ৰাৰ মাতটো অলকাৰ আৰু মিঠা আৰু গভীৰ যেন লাগিল।
এই গীতটো আগে অলকাই ক'বাত শুনা যেন মনত নেলাগিল।
লোকগীতৰ স্কত ভিত্তি কৰি কোনোবাই কথাখিনি বচনা কৰিছে;—

ফাগুনৰ পচোৱাই

কাণে কাণে মোক সুধি যায়,

অ' ফুল, অ' ফুল

মুফুল কিয় ?

বতাহক সুধিলো,

তই জানো কেতিয়াবা

মোৰ পাহীত ৰং সানি দিয় ?

পচোৱাক সুধিলো

মোৰ পাহীত তই

ৰং সানি নিদিয় কিয় ?

গোন্ধৰে সফুৰা

ক'তে লুকুৱালি

মোৰ পাপৰিত নেসান কিয় ?

অ' ফুল, অ' ফুল

ফুলিবৰ বতৰত

তইনো মুফুল কিয় ? .....

শুভ্ৰাৰ মাতটো কৰণ। এই মিঠা বৰণীয়া ছোৱালীজনীয়ে
নিজৰ কথা কেঁহেনেকি ? এইটো বা কোনে বচনা কৰা গীত !

শুভ্ৰা আঁতৰি গ'ল বান্ধনী ঘৰৰ কালে।

গীত বন্ধ হ'ল। অলকাৰ আৰু শুনিবৰ মন গৈছিল। কিন্তু
তাৰ বাবে শুভ্ৰাক মতাৰ কথা নেভাবিলে। গান ভাল লগাৰ একোটা

সময় আছে। কেউরাবা ভাল গান একোটাও শুনি বেয়া লাগে।
গান কাণে শুনিলেই নহয়, মনেও শুনিব লাগে।

অলকা চকু মুদি পৰি থাকিল।

কিছু সময়ৰ পিছত শুভ্ৰা কোঠাটোলৈ লোমাই আহিল। অলপ
সময় অলকাৰ ফালে চাই থাকিল, হয়তো তেওঁৰ টোপনি আহিছেনেকি
বুজিবৰ চেষ্টা কৰিলে। হয়তো তাইৰ আদৰ্শ-শিল্পী গৰাকী শুই থাকিলে
কেনেকুৱা দেখি থাকে। বুজিবৰ যত্ন কৰিলে। শুভ্ৰাই খোৱা এটা
মাৰ্বেলৰ মুৰ্তিৰ নিচিনাকৈ অলকা ওপৰলৈ মুকৈ বিচনাখনত পৰি
আছে। এই ধুনীয়া নিমজ বাহুটোৰ সিৰবোৰত, এই জোঙা, লাহী
আঙুলিবোৰত, এই সাগৰৰ চৌৰ টঠা-নমাৰ ছন্দ ভৰা শৰীৰটোত,
এই লাহী ভৰি চখনত—বহুত স্পন্দন শুই আছে, বহুত স্তব বিয়পি
আছে, বহুত সাধকধাৰ বেদনান্তৰা কান্দোন আছে, বহুত নোংগোৱা
গীতৰ মিঠা ক'পনি আছে। এই সকলোবোৰ অলকা নামে এজনী
বাইদেউ হৈ গৌতমৰ ঘৰৰ বিচনা এখনত আধা সাৰ—আধা-টোপনিত
পৰি আছে। তেনেটো সহজ হৈ, তেনেই চিনাকি হৈ।

অলকাই যেন এটা দীৰ্ঘশ্বাসৰ শব্দ শুনিলে গাৰ কাষতে।
তেওঁ চকু মেলিলে। তেওঁৰ কাললৈকে চাই থকা শুভ্ৰাৰ চকুৰে-
চকুৰে পৰিল।

“কি হ'ল শুভ্ৰা—?”

“আপোনাৰ টোপনি আহিছেনেকি?”

“গান কোনে গাইছিল?”

“গান নহয়, এনেদৰে”—শুভ্ৰাই যেন লাল পাইছে।

“তুমি গোৱা গানটো কোনে লিখা?”

“মিহিৰ দত্তই।”

“কোন মিহিৰ দত্ত? মই দেখোন নামেই শুনা নাই।”

অলকা বিচনাতে বহিল।

“আহাচোন বহা ইয়াতে।”

শুভা বিচনাখনতে বহিল—অলকাৰ পৰা কিছু আঁতৰি।

“তুমি গোৱা গানটো মই শুনি আছিলো। বৰ ভাল লাগিল
তোমাৰ মাতটো। গানটোৰ কথাখিনিও ভাল। এই মিহিৰ দস্ত
কোনহে?”

“ক’ৰ মাথুহ ময়ো নেজানো—। কি কৰে তাকো ক’ৰ
নোৱাৰো—। মাজে মাজে ছই এটা গান লিখে, নিজেই শুব দিয়ে,
পিছে অইনৰ আগত নেগায়, নিজে নিজেহে গায়।”

“এতিয়া ক’ত থাকে?”

“কেইদিন মানৰ আগতে আমাৰ ঘৰতে আছিল। তাৰ পৰা
ক’ৰবালৈ গ’ল। কলৈ যায় কৈ নেযায় নহয়। বাইদেউৰ ভোক
লাগিছেনেকি?”

“এতিয়াইনে? মোৰ খোৱাৰ কোনো ধৰাবন্ধা সময় নাই।
যেতিয়াই ভোক লাগে পালে তেতিয়াই খাওঁ। আৰু দাৰাবহঁতো
নাভিব জানো?”

“অহাৰ কথা আছে। তেনেহলে মই ভাত দেবীকৈ উলিয়ালে
হ’ব বুলি কৈ থৈ আহো।”

শুভা উঠি গ’ল।

অলকাই এমেই গুণ গুণাৰ বৰ কবিলে—

অ’ ফুল, অ’ ফুল,

ফুল কিয়?

কিন্তু ক’ৰবাত ফুল ফুলিছে। ইয়াতো গৌতমৰ ঘৰৰ আগৰ ফুলনি
খনতে। বতাহত ফুলৰ গন্ধ উঠি আহিছে। অলকাৰ কোঠাটো সেই

ফুলৰ গোন্ধেৰে ভৰি পৰিছে। পৰিবেশটো বৰ অভাৱনীয়ভাবে কাৰ্য্যক
যেন লাগিল অলকাৰ—ফুলৰ গোন্ধেৰে ভৰা বাসন্তী নিৰ্জনতা, গীতৰ
সুৰেৰে ভৰা বেদনাময় নিঃসঙ্গতা। গৌতম নাই, থকা হলেও হয়তো
এই নিৰৱতাৰ আবেদন স্বীকাৰ কৰিবলৈ আজৰি নেপালেহেতেন। তেওঁ
বৰ গতাহুতিক ভাবে সাংসাৰিকতাত ব্যস্ত। তেওঁ দুৱৰা পৰিয়ালৰ
মৰ্যাদাৰ দুৰ্গৰ জাগ্ৰত গ্ৰহণী। পৰাশৰ দুৱৰাৰ বংশ-গৌৰৱ জীয়াই
ৰাখিবৰ কাৰণে অলকা নামৰ জীয়া মানুহ এজনীৰ খবৰ বাখিবলৈকো
তেওঁৰ আজৰি নোহোৱা হৈছে।

অলকা আকৌ অগ্নি-কমলৈ ওলাই আহিল। মন গৈছিল
আন্ধাৰত লুকাই থকা সেউজীয়া বনে-চকা চোতাল খনলৈ ওলাই
যাব, আক একাৰে মনে মনে বহি থাকি সূত্ৰাৰ আগে হুশুনা এটা
গান শুনিব। কিন্তু একো নকৰি অলকা বহি থাকিল-গৌতমহঁত
সহালৈ অপেক্ষা কৰি।

অগ্ৰ গাড়ী মটৰ, অগ্ৰ মানুহ আলিবাটেদি অহা যোৱা কৰি
আছে। এইবোৰ সকলো দৰমুৱা।

সূত্ৰা আকৌ আহিল।

“দাদাহঁত দেখোন এতিয়াও ওলোৱাহি নাই। বাইদেউ আপুনিয়ৈ
ভাত খাওকহি—উলিয়ামনে?”

“এৰা, তোমাৰ চাগৈ আমনি লাগিছে। আক অলপ বঠ,
নহলে ভাত খাই শুই থাকিব লাগিব। লাগিলে তেতিয়া তোমাৰ
গানকে হুই এটা শুনিম। অধনি গোৱা গানটো মোৰ বেঁচ ভাল লাগিল।”

গাড়ীখন আহি ব'লহি। গৌতমহঁতেই হয়।

“দাদাহঁত আহিল।”—সূত্ৰাৰ মাতত কুঁড়ি।

অলকা যেন হঠাৎ অপ্রস্তুত হৈ পৰিল। অথচ গৌতমৰ ওচৰত কোনো সঙ্কোচৰ কাৰণ নাই অলকাৰ।

গৌতম সোমাই আহিল। এবাৰ অলকাৰ ফালে চালে।

“আছিল?”

“তুমি কেতিয়া আহিলা?”

উত্তৰৰ কাৰণে নৰৈ গৌতম ভিতৰলৈ সোমাই গ’ল।

অলকাও লগতে উঠি গৌতমৰ কোঠালৈকে সোমাই গ’ল।

অলপ পৰৰ পিছতে শুভ্ৰা আহি হুঁশিলে, “দেউতা নাছিলনেকি?”

“দেউতাৰ থাকি আছিল। কাইলৈ বা পৰহিলৈ আহিব পাৰিব কিজানি।”

“ভাত উলিয়াওঁগৈনে? হৈয়ে আছে।”

“উলিওৱাটৈ যোবা। ভোক লাগিছে।” অলকা কাষতে থিয় দি থকাটো যেন কোনো কথা নহয়, এনে ধৰণে গৌতমে কাপোৰ সলোৱাত লাগিল।

“মই অথনিয়ে আহিলো। কলিকতাৰ পৰা কেতিয়া আহিল?”

“যোৱা সপ্তাহতে আহিলো। এটা বিশেষ কামৰ কাৰণে ঘূৰা-ঘূৰি কবিলগীয়া হৈছে। তুমি যে আহিলা?”

“যাৰ যাৰ বুলি বাট চাই আহিলো। আপুনি নোযোৱা দেখি ময়ে আহিলো। শুভ্ৰাক ইয়াত লগ নোপোৱা হলে, অকলে অকলে বহি থাকিব লাগিলহেতেন।”

একাষে থকা চকীখনত বহি লৈ চুলিমোৰ হাতৰ ওলুৱাৰে সমান কৰি কৰি গৌতমে অন্তমনস্কভাৱে হুঁশিলে, “পল্লৱইউৰ ছবিখনৰ চুটিং কেতিয়াৰ পৰা আৰম্ভ হ’ব?”

“আপুনি কেনেকৈ জানিলে?”

“সিহঁত আহিছিল। ডোমাক একুটিং কৰিবলৈ দিবলৈ অনুমতি বিচাৰি।”

“আপুনি কি ক’লে?”

“আগে জানো কেতিয়াবা মোৰ অনুমতিৰ দৰকাৰ হৈছে?”

“ময়ো সেই কাৰণেই আহিলো। কাহিনীটো ভাল। অব্‌চিন বা ভাল্‌গাৰ নহয়। একুটিঙা ভাল স্বপ্ন আছে।”

“ভেন্বে আৰু মোক সুধিবলগীয়া কি আছে? এগ্ৰিমেন্ট চহী কৰা নাই জানো?”

“ভেনেহলে আপোনাৰ আপত্তি নাই?”

“আপত্তি কোনে মানিব?”

এনেতে শুভ্ৰাই আহি মাতিলে, “দাদা, ভাত উলিয়াইছো। আহক—বাইদেউ—।”

অলকাই মতা সবেও শুভ্ৰা ভাতৰ মেজত একেলগে খাবলৈ নবহিল।

“এওঁ ভাল গান গায়—” অলকাই ক’লে।

“নাচেও—”

“নাচ মই দেখা নাট।”

“নাচ দেখুৱাবৰ কাৰণে মোৰ ঘৰত কোনো উপায় নাই। ময়ো দেখা নাই, অইনে কোৱা শুনিছো।”

কথা শুনা কালে মিথৰ কাৰণেই অলকাই সুধিলে, “কম্বিকতাৰ কাম হ’ল?”

“তাত কাম ওলায়ে থাকে। পিছে ইয়াডহে এটা বেলেগ কাম ওলাইছে।” অলকাই পৌডমব কালে চালে।

“কি কাম ?”

“ক’ম বাক”

শুভা ভাত-ভবকাৰী অনাব চলেবে আভবি গ’ল।

“কি হৈছেনো ?”

“সেইবোৰ বহুত কথা। আমাৰ ছাৱৰ সম্পত্তি লৈ মোকৰ্দমা লাগিছে।”

“মোকৰ্দমা ? কাৰ ওপৰত কোনে কৰিছে ?”

“মই কৰিছো।”

“কি ?”

“তোমাক দেউতাৰ অমতে বিয়া কৰোনাৰ কাৰণে মোক সম্পত্তি নিদিওঁ বুলি দেউতাই উইল কৰি গৈছে—”

অলকা বৈ গ’ল।

“সচা ?”

“হু—”

অলপ চিন্তা কৰি অলকাই ক’লে, “সেইবোৰ মোকৰ্দমা চোক-ৰ্দমা কৰাৰ কি দৰকাৰ ? আমি সেইবোৰ সম্পত্তি নহলেও চলিব নোৱাৰিব জানো ?”

“পৈত্ৰিক সম্পত্তিৰ কাৰণে মই এই মোকৰ্দমা কৰা নাই।”

“ভেঙে ? আকনো কিছৰ কাৰণে কৰিছা ?”

‘আত্মমৰ্যাদা বন্ধাৰ কাৰণে। মোৰ নিজৰ সিদ্ধান্ত স্নিজে লোৱাৰ মোৰ অধিকাৰ আছে। সেই সিদ্ধান্ত এটা ভুল সিদ্ধান্ত। কিন্তু এটা ভুল সিদ্ধান্ত লোৱাবো অধিকাৰ মোৰ নেথাকিব, সেইটো হ’ব নোৱাৰে।”

“দেউতাই জানিবা তেনেকুৱা উঠল কৰিছিলেই, কোনোবাই জানো তাতে ধৰি আছে? কোনোবাই পৈত্ৰিক সম্পত্তিৰ ভাগ নিদিও বুলিছেনেকি?”

“দেউতাৰ অন্তিমত জমাৰ পিছত মই যদি সেই সম্পত্তি লবলৈ যাও, সেইয়া আনৰ অহুগ্ৰহ গ্ৰহন ক’বা হ’ব। সেইটো মই নকৰোঁ।”

হুৱো ভাতৰ মেজৰ পৰা উঠি আহিল।

“দেউতাৰ অসম্মতিত আপুনি মোক বিয়া কৰাব নেলগিছিল।” অলকাই ক’লে।

“মোৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ অধিকাৰৰ অমৰ্যাদা ক’বা হলে মই অমানুহ হ’লোহেভেন। অৱশ্যে দেউতাই সন্মতি জনোৱা হলেও এটা ভুল সিদ্ধান্তই থাকি গ’লহেভেন।”

ভামোলৰ বটাটো লৈ শুভ্ৰা আহি হুৱোৰে মাজত ঠিয় দিলেহি। অলকাই এখন ভামোল লৈ মুখত ভৰালে। গৌতমে চিগাৰেট এটা অলাই এটা দীঘলীয়া হোপা টানিলে।

“তুমি ভাত খালা জানো শুভ্ৰা—? বাতি বহুত হ’ল, যোৱা ভাত খোৱাটো।”

শুভ্ৰাই বটাটো মেজত থলে আৰু ভাত খাবৰ কাৰণে ভিতৰলৈ গ’ল।

ফুলনিৰ পৰা ওপঙি আহিছিল কিবা ফুলৰ এটা তীব্ৰ গন্ধ। গৌতমৰ চিগাৰেটৰ ধোঁৱাৰ গন্ধে তাক নোহোৱা কৰি দিব পৰা নাছিল।

নিব্বৰতাখিনি ভাল নলগাব কাৰণে অলকাই ক’লে, “শুভ্ৰাক কেনেকৈ চিনি পোৱা?”

“বাগেক উৎপল চৌধুরী আমার অলপ নূর সবকীয়ে কুকাই হয়। কেনেকৈ মই ভালকৈ নেজানো। নিজর একো আজ'ন-উল্লাজ'ন নাই। ভাই ককাই আটাই কেইটা লগ লাগি থাকে। মাজতে কাকতে চলি আছে। ডাঙৰ হোৱালীজনীয়ে কলেজত পঢ়ি আছে। শুভ্রাক নাচ গান শিকিবলৈ দিছে—ভাবে যে তাই তাকে কৰি বহুত ধন ঘটিব আৰু সেই ধনেৰেই সিহঁত চলিব।”

“হোৱালীজনীৰ মাতটো বৰ মিঠা। নাচিবও পাৰিব কিমানি—”

“শুভ্ৰা হেনো অলকা চৌধুরী হ'ব।”

“অলকা চৌধুরী নে অলকা ছুৱণা?”

“অলকা ছুৱণা হলে নাচ গানৰ ওস্তাদ হোৱাটো নহ'ব। মোক ধৰিছে তোমাৰ শিৰা কৰি দিব লাগে। তোমাৰ নামটোকো নমস্কাৰ কৰে শুভ্ৰাই।” লঘুভাবে গৌতমে ক'লে।

“নাচ গান কৰা মাহুহবোৰ যে বেয়া, অপদাৰ্থ নেই কথা বৃজাই দিয়া নাইনেকি?”

“বৃজাই নিদিলেও বুজিছে চাৰ্গৈ—। শুভ্ৰা—”

“গৈছো দাদা—”

“মিহিৰ দত্ত কোন?” অলকাই সুধিলে।

“ক'ও লগ পাল্লা—?”

“লগ পোৱা নাই। শুভ্ৰাই তেওঁ লিখা গান এটা গাইছিল, কথাখিনি মোৰ ভাল লাগিল।”

“কোনটো? গকৰে আগ ধোৱাটো?”

“নহয়, অ'বুল হুকুল কিয়টো—”

“অলকাই মাহুহে ফুলনি পাতে, কেওবা এখৰ নিদিয়ৈ। গকৰে আগ ধোৱাৰ কেইটো? আৰু আগটো মানে ধোপা কলিটো খাই দিলে ফুল ক'বপৰা ফুলিক?”

“তুজা আহি ব’লহি।

“ভাত খালা তুজা।”

“হয়।”

গৌতমে ক’লে, “হেবা তুজ, তোমাৰ কাংখে মই ওকালতি কৰিবই নেলাগিব যেন পাইছো। মিহিৰ দস্তৰ অ’ফুল গানটোবেই তুমি কিলাকতহ কৰি বহি আছে।”

তুজাই শাস্তভাবে হ’হিলে।

“ৰাতি বহুত হ’ল। ঘৰত থাকিলে ইমান সময়ত মোৰ এঘুমতি পাব হয়। টোপনিয়ে ধৰিছে আক। তুজা, তুমি খিৰটাৰত কেতিয়াবা একটি কৰিছ। জানো।”

“সক সক পাট কৰিছো।”

“চিনেমাত একটি নাই কৰা নহয় কৰিবা জানো।”

তুজাই গৌতমৰ মুখলৈ চালে।

“মোৰ ফ’লে চাবই নেলাগে। সোণালী সুযোগ তুজা, গণ্ডেন অপৰচুনিটি। একেবাৰে চিত্ৰ-ভাৰকা। টুইংকল টুইংকল লিটল ষ্টাৰ.....”

অলকাই শাস্তভাবে ক’লে, “পল্লবহতে এখন ছবি কৰিবলৈ লৈছে। মোকো তাত নামিবলৈ কৈছে। কাহিনীটো ভালৈই। তাত আৰু এজনী ছোৱালীৰ ব’ল এটা আছে -নাচ গান জনা আৰ্টিষ্ট হ’ব লাগিব। নাৰকজন দাদাৰৰ ঠিক বিপৰীত। নাচগান বুলিলে ঘৰবাৰী, ভাতপানী এৰি ঘৰিৰ পাৰে। ছোৱালী দুয়োজনীয়ে নাচগান কৰে—এজনী অলপ বয়সীয়া, আনজনী কম বয়সীয়া।”

‘ঐতিবোগীতা কিছৰ হয়। নাচ গানৰ, নে—?’

অলকাই হামি এটা মাৰি ক’লে, “টোপনিয়ে ছোট আৰিছে। মই শুমহে আক। বিচনা হ’ব নহয়।”

“মই সিটো কোঠাত শুম—” শুভাই ক’লে।

“তোমাৰ টোপনি নাই অহা যদি মিহিৰ দস্তৰ সেই প্লানটো
গোৱাচোন শুভা- সেইয়ে—জোনবাই এ’
এটি তৰা দিয়া—”

লগে লগে অলকাৰো ক’লে, “গোৱা, গাবানেকি ? তাত খাই
উঠি গান গাবলৈ ভাল নেলাগে অৱশ্যে।”

“তুমি গান শুনি আহিবা। মই তাৰ পৰাই শুনিম—”

কৈ গৌতম নিজৰ শোৱা কোঠালৈ গ’ল।

শুভা খিৰিকীখনৰ কাৰলৈ গ’ল, আৰু বাহিৰৰ আকাশখনৰ
ফালে চাই লাহে লাহে গালে—

“জোন বাই এ’ এটি তৰা দিয়া ;
এটি তৰা নেলাগে দুটি তৰা দিয়া।
এটি তৰা অকলহি উৰি ঘূৰি ফুৰে ;
ইটি তৰা অকলহি ফুৰে দূৰে দূৰে।
দুয়োটিকে বুকুলৈ কাষ চপাই নিয়া।
এটি তৰা নেলাগে, দুটি তৰা দিয়া।
এটিৰ চকুত চকুপানী,
ইটিৰ চকুত হাঁহি,
চকুৰ পানীত হাঁহিৰ পোহৰ
কোনে সানে আহি—
ফুলৰ পাহীত কোনে জানো
হাঁহিৰ সতে চকুপানীৰ
পাতি দিয়ে বিয়া।
এটি তৰা নেলাগে
দুটি তৰা দিয়া!...”

শুভ্রাই আপোনমনে গানটো গাইছিল। হয়তো
দুৰ্জনিত আকাশখনৰ বুকুত ক'ববাত হ'ই এটা তৰা আছিল।
বতাহত ফুলৰ গোন্ধ আছিল। সেই গোন্ধ কোঠাটোৰ ভিতৰলৈ
সোমাই আহিছিল। সেই গোন্ধ শুভ্ৰা আৰু অলকাৰ চুলিৰ মাজলৈকে
সোমাই গৈছিল।

অলকাৰ চকু মুদ খাই আহিছিল। মাথোন অস্পষ্টভাৱে
অলকাই ভাবিছিল, মাহুহে যদি আকাশৰ তৰাৰ লগত সম্পৰ্ক বচনা
কৰিব পাৰিলেহেঁতেন। মাহুহ যদি দূৰৰ তৰাৰ অকণমান গোহৰ
অধিকাৰী হ'ব পাৰিলেহেঁতেন। এটি সৰু তৰা হ'ব পাৰিলেহেঁতেন। ●

বয়স ২২/২৩ বছৰৰ বেছি ন'হ'ব। মুখখন লাটিয়ে চাকি ৰখাৰ কাৰণে বেছি যেন লাগে। চুলিবোৰা দীঘলকৈ ৰাখিছে। চুলিয়ে কেতিয়াবা ফণিৰ লগত দন-কাৰিয়া কৰিছে যেন ধাংগা নহয়। গাটো লাহী, ওখ হোৱাৰ কাৰণে ক্ষীণ যেন লাগে। নাকটো জোঙা, দাঁত হুপাৰীও সমান, কলডিলীয়া মুখখনক পুৰঠ ৰি ৰাখিছে।

ডেকাজন কোঠাটোৰ একোণে চকী এখনত বহি আছিল— চিগাৰেট ছপি-ছপি। পাউজামাটোৰ পাতলিটো কিছু ফটা, কুৰ্তাটো ভাল, কিন্তু মলিন, হুদিনমান পিন্ধা। চেণ্ডেলজোৰত হযতো কোনো কাহানিও ৰং দিয়া নাই।

হাৰ্মনিয়ামটো লৈ অখিল কাকতীয়ে গানৰ সুৰ ঠিক কৰিছিল। তবলা লৈছিল খাদিম ভেছেনে। ছবিখনত ৪টা গান আছে। তাৰে তিনিটা গায়িকাৰ মুখত, এটা কোনোবা বৈৰাগী নে সজ্জানীৰ মুখত। গীত গাই ভিক্ষা কৰি ফুৰা বৰাগী আজিকালি নোহোৱা হ'ল যদিও চিনেমাত আছে। নাচ আৰু গান ভাৰতীয় চিনেমাৰ অপৰিহাৰ্য অঙ্গ। কাহিনী নহলেও হয়, নাচ গান লাগিবই।

এক মজুৰ আখিৰাৰ স্ত্ৰী চৌধুৰী। কোনোৱে পৰামৰ্শ দিছিল— এটা 'চিনেমাৰ নাম বি লবৰ কাৰণে শুভা চৌধুৰী, অম্মা চৌধুৰী' বা 'ডেমেলুকা' কিবা নাম এটা। তেতিয়া 'আচল' নামটো 'ঢকা' পৰে। পিছে অলপলৈকে 'ক'লে, "শিল্পীয়ে নিজৰ 'আচল' নামটোৰেই নিজৰ চিনাকি" দি ভাল পাৰে। অম্মা নামটো কেলেই? 'শুভা' চৌধুৰী একো 'বেয়া' নাম নহয়।"

শুভ্রাট নাচিব আক পাব পাবে, অভিনয় কবিব নোরাবাব কাৰণ নাই। সুযোগ পালে শুভ্রা এজনী জাকত-জিলিকা অভিনেত্রী হৈ উঠিব পাবিব।

এইয়া অকল অলকাৰে নহয়, পল্লব, অখিল কাকতি আদি বক্তৃতবে অভিমত।

আজি অলকা আক শুভ্রা দুয়োবে অহাৰ কথা—চিহ্ননাট্য পাঠ তথা কিছু দৃশ্যৰ বিহার্চেলৰ কাৰণে। বিশেষকৈ শুভ্রা যেতিয়া চিনেমা অভিনয় জগতত নতুন, গতিকে কিছু শিকাৰ প্ৰয়োজন হ'ব। চৰিত্ৰাটোও বুদ্ধি-বাক্সি লব লাগিব।

কাহিনীটো এজন নতুন লিখকৰ — নাম তেওঁৰ মিহিৰ দত্ত। চিনেমা হৈছে বজাৰত বিক্ৰী যাবৰ কাৰণে প্ৰস্তুত কৰা এবিধ সামগ্ৰী। কাহিনী মনোগ্ৰাহী নহলে, যটোগ্ৰাহী নয়নবজ্জক নহলে, সংলাপ-বচন শ্ৰৱণম্পৰী বা বুদ্ধিদীপ্ত নহলে, অভিনয় সাবলীল আক স্বাভাৱিক নহলে, দৰ্শকক এখন ছবি চাবৰ কাৰণে কোনেও বাধ্য কৰিব নোৱাৰে। এখন ছবি ভাল হোৱা নোহোৱাৰ জোখকাঠি দৰ্শকৰ স্বাভাৱিক প্ৰতিক্ৰিয়া। দৰ্শকে ভাল বুলি গ্ৰহণ কৰিলে চলিব, দৰ্শকে ভাল নহয় বুলিলে, ভাল হলেও অচল। অৱশ্যে উপকৰা কচিব ব্যৱসায়-ভিত্তিক কথাছবিবোৰে প্ৰায়বোৰ কম বয়সীয়া দৰ্শকৰ কচিব ওপৰত এটা সাঁচ বহুৱাইছে, এক বিশেষ ধৰণৰ কাহিনী, বিশেষ ধৰণৰ অভিনয় দৰ্শকে ভাল পোৱা হৈছে। সহজে এই কচি সলনি কৰিব নোৱাৰি। কচি সলনি কৰিবৰ কাৰণে, প্ৰযোজক, পৰিচালক, অভিনেতা, অভিনেত্ৰী সকলোৰে এক শক্তিশালী আত্মবিশ্বাস আক বিশেষ প্ৰেৰিতা থকা দৰকাৰ। ডেনে প্ৰেৰিতা থকা বুলি অলকাই মনে মনে নিশ্চয় বিশ্বাসে ভাবিলেও অল্প কাৰোৱেই গতানুগতিকতাৰ বাহিৰ ওলাই যোৱাৰ সন্মত নাই। কিন্তু সংগ্ৰহ কৰোৱেই সততাৰে পৰিকল্পনা কৰিবলৈ অকণো স্বেচ্ছাৰ অভাৱ নাই। সং নহলেও সকল শিল্পী হ'ব নোৱাৰে।

মিহিব দস্তক অলকাৰ বাহিৰে তাত সেইদিনা থকা আন সকলোৱে চিনি পায়। শুভ্ৰায়ে চিনি পায়। এজন নতুন গীতিকাৰ, এজন সম্ভাৱনা থকা নতুন কাহিনীকাৰ হিচাপে, আৰু এজন নতুন ধ্যান-ধাৰণা থকা যুৱক হিচাপে।

কচিসম্ভাৱে সাজ-সজ্জা কৰি আৰু সাধাৰণ বেশভূষাবেই অলকা আহিছিল। উপস্থিত আটাইকেজনো সম্ভৱমেৰে তেওঁক নমস্কাৰ জনাইছিল। লগতে শুভ্ৰাকো জনাইছিল। বয়সত যথেষ্ট ডাঙৰ যদিও অলকাক শুভ্ৰাৰ সমনীয়া যেনেই দেখাইছিল।

অলকা সোমাই আহিলত মিহিব দস্তক বহাৰ পৰা উঠি ধৰি হৈছিল। কিছুপৰ অলকাৰ মুখৰ ফালে বিম্বিত হৈ চোৱাৰ দৰে চাই আহিল, অলকায়ে চাইছিল, অংশো অলকাৰ চকুত কোনো বিস্ময় বা কৌতূহল নাছিল। এজন নতুন ডেকা মালুহৰ লগত প্ৰথম চিনাকি হোৱাৰ সৌজন্যৰ বাহিৰে অন্য একো নাছিল।

“আপোনাৰ ৰচা গান মই শুভ্ৰাৰ মুখত শুনিছো— আপুনিৱে মিহিব দস্তক? মই আপোনাক বয়সস্থ মালুহ বুলিহে ভাবিছিলো।” অলকাই সহজভাৱে ক’লে।

“মোৰ বয়স একেৰাৰে নোহোৱা নহয়। তথাপি আপুনি মোক ভূমিয়ে বুলিব! বয়সত মই নিশ্চয় আপোনাতকৈ সৰু হ’ম—” মিহিবে ক’লে।

অলকাই সামান্যভাৱে হাঁহিলে, একো ন’কলে। মিহিবৰ কথা মিছা নহয়?

মিহিবে ক’লে, “শুভ্ৰা অৱশ্যে মোককৈ সৰু,—নহয় শুভ্ৰা?”

কথাৰবিত্ত খেন শুভ্ৰাই তৃপ্তি পালে। তাই সৰম লগাইছে হাঁহিলে মাত্ৰ।

প্রায় তিনিশটা পিছত, আলোচনা-বিলোচনা, ছুঁবার চাহ, কিছু ব্যঙ্গ বসিকৃত্যাব শেষত অলকাইত যাবলৈ উঠিল।

সম্বোধনত অভূতা নোহোৱাকৈ অলকাই মিহিবক ক'লে “কাহিনীটো ভালোই লাগিছে। অভিনয় কৰিব পৰাৰ ওপৰতহে কথা। তুমিও অভিনয় নকৰিবা জানো ছবিখনত?”

“মই লিখিছোহেঁ। অভিনয় কৰিব মই নেজানো। আপোনা-লোকেহে অভিনয় কৰিব লাগিব।”

শুভ্ৰাই ক'লে, “ময়ো অভিনয় কৰিব নেজানো। ছবিত অভিনয় কৰিব পাৰিম নে নোৱাৰিম জানো—”

মিহিবে ক'লে, “তোমাক যিটো ব'ল দিব খোজা হৈছে, সেইটোৰ কাৰণে মই তোমাৰ নিচিনা ছোৱালী এজনীৰ কথাই কল্পনা কৰিছিলো।”

“ছবিৰ কাহিনীটোৰ চৰিত্ৰটোৰ লগত কিন্তু মোৰ একো মিল নাই।” শুভ্ৰাই ক'লে।

“মিল থকাৰ কোনো দৰকাৰ নাই। কোৱা শুনিছো সচাসচি ডাঙৰে ডাঙৰৰ, সচাসচি পুলিচে পুলিচৰ, নাইবা সচাসচি ঐফেচাবে ঐফেচাৰৰ প'ট অভিনয় কৰিব নোৱাৰে।” মিহিবে ক'লে।

“পিছে ছোৱালীয়ে ছোৱালীৰ পাৰ্ট কৰিব পাৰিব লাগে—নহয় জানো?” পল্লৱে যোগ দিলে। সকলোৱে হাঁহিলে।

অলকাই ক'লে, “শুভ্ৰা কিছুদিন মোৰ লগতে থাকিব। বেতিয়া দৰকাৰ হয় মোৰ তাত থবৰ কবিলেই হ'ব। ময়ো স্বৰ্গতে থাকিম।”

তেওঁলোকে বিদায় ললে। ●

দিনবোৰ পাৰ হৈ যাব ধৰিলে ।

মাহবোৰ পাৰ হৈ যাব ধৰিলে ।

বছৰবোৰ বাগৰ সলাই বাগনি আগুৱাই যাব ধৰিলে

হাটটো মানুহ নিজৰ লৈ, নিজৰ সমস্যা লৈ বাস্তৱ।

আত্মনৈতিক আৰু অত্মতাত্ত্বিক, সামাজিক আৰু অসাধাৰণ সকলো ঘটনা
পূৰ্বণি হৈ যায়। কোনোটোৰে সঁচি বাখি যায়। কোনোটোৰ সঁচি মচ খাই
থায়, কোনো চিন নেথাকে।

অন্য প্ৰায় সমাজখনে নৃত্য আৰু অভিনয়ৰ জগতখনত
সোমাই পৰিল। গৌৰৱপূৰ্ণ সমালোচনা বা অভিমততকৈ, হেজাৰ-
বিজাৰ অন্য মানুহৰ প্ৰশংসা বা অভিমতত তেওঁ অধিক মূল্য দিলে।
এই চিনাকি অচিনাকি মানুহবোৰৰ প্ৰশংসাই তেওঁক নতুন প্ৰেৰণা
দিলে।

অসমত কোনো স্থায়ী চিনেমা কৰা সন্তা বা সংগঠন নাই।
একোটা হঠাৎ গঢ় উঠা সংগঠনে এখন বা দুখন ছবি কৰে, তাৰ
পিছত সামৰণি পৰে। একোখন ছবিৰ নায়ক নায়িকা, অভিনেতা
অভিনেত্ৰী হঠাৎ নেজাল তৰাৰ দৰে জ্বলি উঠি যাব পাৰে। অভিনয়ৰ
মঞ্চৰ পৰা তেওঁলোক জীৱনৰ মঞ্চলৈ ঘূৰি আহিবলৈ বাধ্য হয়।
জীৱনৰ মঞ্চ অতি নিষ্ঠুৰ, শত অভিনয় কৰাৰ ফল নাই। তেওঁলোক
মেক বিজিভৰ জগতখনৰ পৰা হাড় কেট অৱ লাইকৰ মুখামুখী
হয়। থিয়েটাৰ-জীৱনৰ কাহিনী তেওঁলোকৰ কাৰণে এক স্বপ্নীয় অভিজ্ঞতাৰ
ভিত্তি মধুৰ সোঁৱৰণী হয়। যাব জীৱন অভিনয়-সৰ্বস্ব, তেওঁলোক সৰু
জীৱনৰ মুখামুখী হৈ বিভ্রত হৈ পৰে, মোৰ নোপোৱা হয়। অকীৰ্ত্ত
জীৱাই থাকিবৰ বাৰ্ষ চোঁৱা কৰে তেওঁলোকে।

যিমানে দিন আগবাড়ি যায়, সিমানে সচা জীৱনৰ জটিলতাৰ অৰণ্যৰ মাজত সোমাই তেওঁলোকে বাহিৰ ওলোৱাৰ বাট বিচাৰে, সিমানে তেওঁলোক বিভ্রান্ত হয়। ক্ৰমে তেওঁলোক এক কৰুণ নিঃসঙ্গতাৰ জগতত অকানিতে সোমাই পৰে। অতীত বোম্বুদনৰ অস্থায়ী আনন্দ আৰু বৰ্তমান বাৰ্থাৰ নিঃশব্দ অস্তিত্ব লৈ জীয়াই থকাটো তেওঁলোকৰ ক'ৰণে চঃসহ হৈ পৰে।

সবহুভাগ শিল্পী শিল্পী হবলৈ এৰি সাধাৰণ মানুহ হৈ পৰে। দৈনন্দিন জীৱনৰ কড়াকড়িৰ চিচাপ নিকাচ লৈ বাস্তব হৈ পৰে। তাৰ মাজৰে হঠাৎ এজনে কেতিয়াবা আকস্মিক ভাবে ক'ৰবাৰ অচিনাকি কাৰোবাৰ সঙ্গৰ্জন পায়, অভিনন্দন পায়, মনপাব পায় শব্দ পিছৰ পুনৰ সচা জীৱনৰ নিঃশব্দ গতাভ্যগতিকতাত সোমাই পৰে।

অলকাই যোৱা কেইবা বছৰ ভিতৰত চাৰি পাচখন বেলেগ বেলেগ ছবিত অভিনয় কৰিলে। কোনোখন চৰিয়ে সাফল্য অৰ্জন কৰিলে, কোনোখন অকৃতকাৰী হ'ল—যাক কোণা হয় কপ। অলকাৰ দোৰত নহয়, চৰ্চন কাহিনী, অনভিজ্ঞ ডাইবেক্সন, বেয়া ফটোগ্ৰাফী, ইত্যাদি নানা কাৰণত। দুখনমান সম্পূৰ্ণ নহল। সেইবোৰৰ কাৰণে কনট্ৰেক্ট অনুমতি পাবলগীয়া টকাও অধিকাই সম্পূৰ্ণকৈ নপালে।

মুঠ পদৰ্শনীৰ ক্ষেত্ৰত অলকাৰ মূল্য হ্ৰাস পোৱা নাছিল। কিন্তু কিছু বছৰৰ আগতে সদৌ অসম জুৰি সাংস্কৃতিক কাৰ্য্য-কলাপৰ যি ১৫ টি আৰু উত্থাপন-মাথল চলিছিল, ক্ৰমে সি নোহোৱা হৈ আছিল। সকলো যেন ভাগৰি পৰিছে। মানুহবোৰৰ সৌন্দৰ্য্যগ্ৰাহী বহুমুখীতা হ্ৰাস পাই আহিছে। এক নিৰস অস্থিমুখীতা হৈ পৰিছে আশ্ৰয়স্থল। অৰ্থনৈতিক সংক্ৰামণ আগুও আহিল, তথাপি সৌন্দৰ্য্যৰ লগত, সৃষ্টিৰ লগত এক আত্মজুতিক সম্পৰ্ক বচনাৰ কালৈ মানুহবোৰ উদগ্ৰীৱ আছিল। এতিয়া যেন সেই সম্পৰ্ক আৰু উদগ্ৰীৱতা মানুহবোৰে হেৰুৱাই পেলাইছে।

গতানুগতিক বাস্তবিকতাৰ ঠেক গলিব পৰা ওলাই আহিবৰ কাৰণেই, এক মনোমগ্ন শিল্পী জীৱনৰ মাজত নিজৰ অস্তিত্ব আৰু সম্ভাৱনাক উপলব্ধি কৰিবৰ বাবেই অসমত এই সংজ্ঞা দাম্পত্য জীৱনৰ মাজৰ পৰা নিজক বাহিৰ কৰি আনিছিল। নিজৰ জলাঞ্জলি দি গৌতম ছৰাৰ মনোমগ্ন, বাস্তৱ অৱশ্যাহীন হৈ থকাৰ অপমান মূৰ পাতি লবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল। প্ৰতিবাদ আৰু চেলেক্সৰ মাৰ্কেডি আত্ম-উপলব্ধিৰ সত্ত্ব কৰিছিল। আত্মপ্ৰত্যয় আৰু দৃঢ়তাই অলকাৰক এই ক্ষেত্ৰত সাফল্যৰ পথত আগুওৱাৰ প্ৰেৰণাও দিছিল।

গৌতম ছৰাৰ আঁতৰি গৈছিল অলকাৰ পৰা, অলকা আঁতৰি পৰিছিল গৌতম ছৰাৰ পৰা। ক্ৰমে দুয়োৰে মাজৰ সম্পৰ্ক ক্ষীণৰ পৰা ক্ষীণতৰ হৈ গৈছিল। আনুষ্ঠানিকভাৱে বিবাহ-বিচ্ছেদ, নহলেও, দুয়ো নিজ নিজ বাটত, ইটোনে সিজনৰ পৰা সচেতন ভাবে আঁতৰি থাকি, ছাঁত। স্বতন্ত্ৰ জীৱন বাপন কৰিছিল।

গৌতমৰ বিষয়ে অলকাই বহুত কথা শুনিছিল। সেইবোৰ তেওঁৰ নিজৰ কথা, তাৰ লগত মোৰ কোনো সম্পৰ্ক নাই—অলকাই কৈছিল।

অলকাৰ বিষয়েও গৌতমে বহুত কাহিনী শুনিছিল। কোনো প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰকাশ নকৰি গৌতমে সাধাৰণ ভাবে মন্তব্য কৰিছিল, “সেই ভদ্ৰমহিলাৰ বিষয়ে মোৰ কোনো কথা জনাৰ ইচ্ছা নাই। তেওঁৰ লগত মোৰ কোনো সম্পৰ্ক নাই। মোৰ সম্পৰ্ক মোৰ বাৱসায়ৰ লগত।”

কিন্তু গৌতমৰ চাহৰ বাৱসায়তো অভাৱনীয় মম্মা পৰি আছিল। আন্তৰ্জাতিক বজাৰত অসমৰ চাহৰ মূল্য হ্ৰাস, বহুৱাৰ বেতন বানচ বৃদ্ধি, কল কাৰখান, মেচিন, বয়লা, ডিছেল, পেট্ৰলৰ দম বৃদ্ধি আদিয়ে অসমৰ চাহৰ বজাৰখনক লাভজনক কৰি নেৰাখিছিল। অসমৰ

বাহিৰৰ পৰা আহি চাহ বাগিচা কিনি চাহ ব্যৱসায় কৰিবলৈ লোৱা কিছুমান নতুন ব্যৱসায়ীৰ অতিৰিক্ত লাভৰ কাৰণে সংসং সকলো ধৰণৰ উপায় অবলম্বন কৰাৰ ফলতো ব্যৱসায়টোৰ অৱনতি ঘটিবলৈ ধৰিছিল। বৰ্ত্ত থলুৱা ব্যৱসায়ীৰ কাৰণে ব্যৱসায়টো জীয়াই ৰখাটো টান হৈ পৰিছিল। চৰকাৰৰ কাষ চাপিব লগীয়া হৈছিল। চৰকানেও উদ্যোগটোক উৰ্দ্ধ যোৱাৰ পৰা ৰক্ষা কৰিবৰ কাৰণে চৰ্চিদি হিচাপে লাখ লাখ টকাৰ সাহায্য আগবঢ়াব লগীয়া হৈছিল।

এনে এটা পৰিস্থিতিতে ছৱৰা পৰিয়ালত আঁক এটা দুৰ্যোগে দেখা দিছিল। পৰাশৰ ছৱৰাৰ সম্পত্তি লৈ পুত্ৰেকষ্টনৰ মাজত মনোমালিন্য হৈছিল। অৱশেষত মীমাংসাৰ কাৰণে তেওঁলোক কাষ চাপিছিল আদালতৰ। তেতিয়াহে এই কথা ওলাই পৰিছিল যে পৰাশৰ ছৱৰাই তেওঁৰ উইলত, তেওঁৰ ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে গৌতমে অলকাক বিয়া কৰোৱাৰ কাৰণে গৌতমক তাজা পুত্ৰ ঘোষণা কৰি থৈ গৈছে আৰু পৈত্ৰিক সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হোৱাৰ পৰাও বঞ্চিত কৰি থৈ গৈছে।

এই অন্যায্যক স্বীকাৰ কৰি নলৈ গৌতমেও ন্যায় বিচাৰ পাবৰ কাৰণে আদালতৰ কাষ চাপিছিল।

পৰাশৰ ছৱৰাৰ নিচিনা এটা সম্ভ্ৰান্ত পৰিয়ালত এনে ধৰণৰ মামলা মোকদ্দমা লাভ-বিজয়ৰ কথা। কিন্তু ঐশ্বৰ্য্যক নহলেও পৰোক্ষে পৰাশৰ ছৱৰাৰ সিদ্ধান্ত যে মূলতঃ অলকাৰ বিৰুদ্ধেহে আছিল, সেই কথা বুজিবলৈ কাৰো টান নেলাগিছিল। অলকা আঁতৰি থকাৰ কাৰণে, নিজৰ মৰ্যাদাৰ ঐশ্বৰ্য্য হিচাপে, অলকাৰ নামত নহলেও, তেওঁৰ স্বার্থতে গৌতমে মোকদ্দমা কৰিবলগীয়া হৈছিল যুত দেউতাকৰ সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে।

পোনপটীয়াভাৱে সমস্যাটোৱে অলকাক চোৱা নাছিল। অলকাৰ ভূমিকা আছিল দৰ্শক বা সাক্ষীৰহে। অৱশ্যে গৌতমৰ জয় হলে তাৰপৰা লাভ হ'ব অলকাৰেই বেছি, যদিও এনে লাভ-ক্ষতিক অলকাই বৰ মূল্যবান

বুলি ধৰা নাছিল। গৌতম তথা ছবৰা পৰিয়ালৰ সম্পত্তিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ নকৰাকৈও চলিব পৰাৰ জোখাৰে অলকাই আৰ্জন নকৰাকৈ থকা নাই। আৰু আৰ্জন কৰিছে শিল্পীৰ জীৱন আৰু মৰ্যাদা ক্ষুণ্ণ নকৰাকৈ। শিল্পীৰ জীৱনৰ বিনিময়ত ছবৰা পৰিয়ালৰ সম্পত্তিৰ ওচৰত নিজক সমৰ্পন কৰি জীয়াই থকাত কোনো মহৰ নাই বুলিয়ে ধাৰণা কৰিছিল অলকাই। আৰু এতিয়া অলকাই গৌতম ছবৰাৰ পত্নী হিচাপে চিনাকী দিয়াতকৈ নৃত্যশিল্পী আৰু অভিনেত্ৰী বুলি নিজৰ চিনাকি দিহে অধিক গৰ্ব্ব আৰু আনন্দ অনুভৱ কৰে— মানুহেও অলকাক সেইটো ৰূপতে চাবলৈ আৰু পাবলৈ বিচাৰে।

এনে এটা পৰিস্থিতি চলি থকাৰ মাজতে, এটা একেধাৰে আকস্মিক আৰু অভাৱনীয় দুৰ্ঘটনা ঘটিছিল। গিটোৰ কাৰণে কোনোবোৰেই প্ৰস্তুত নাছিল। ঘটনাটো ভয়াবহ আৰু বৰ শোকাবহো আছিল।

গৌতম ছবৰা ঘাতি আছিল চিলঙৰ পাঁচ অকলে। হাঁহভাৰে গাড়ী চলাইছিল—গাঃ। সেইদিনাৰ ভিতৰতে তেওঁ নিজৰ বাগিচা পাব লাগে। অৱশ্যে চিলং যাত্ৰাৰ লগত পাৰিবাৰিক মেল মোকদ্দমাৰ কোনো সম্পৰ্ক নাছিল। এজন ব্যৱসায়ী বন্ধুৰ জীয়েকৰ বিয়াত যোগ দিবলৈ তেওঁ গৈছিল। আনন্দ কৃষ্টিৰ মাজেৰে চাৰিদিন চিলঙত থাকি তেওঁ ঘূৰি আহিছিল।

সন্ধ্যা-সন্ধ্যাটোক এখন ট্ৰাকৰ লগত সংঘৰ্ষ হৈ গৌতমৰ গাড়ীখন চেপেতা হ'ল। আইছাৰটো কেনেবাকৈ বাঢ়িল। কম গৌতমে ভয়ঙ্কৰ আঘাত পালে। হাস্পতাললৈ অনাৰ বাটতে তেওঁৰ মৃত্যু হ'ল, কোনো চিকিৎসা পোৱাৰ পূৰ্বেই।

এই মৰ্মাস্তিক দুৰ্ঘটনাৰ সন্বাদ পাই অলকা গৈছিল, কিন্তু তেওঁ একো নেপালেগৈ। তেতিয়া অলকা ঘৰত নাছিল। ধবৰ

পাই প্ৰায় ২০০ মাইল দূৰৰ পৰা আহিছিল যদিও, তেওঁ যেতিয়া পৰাশৰ জ্বৰাৰ ঘৰ পায়হি তেতিয়া মাতুহ আশানৰ পৰা ঘূৰি আহিছিল।

অলকাৰ বেজাৰ লাগিছিল। অলকাই কান্দিছিল—কিন্তু অলকাক সাহসনা দিওতা তেনে কোনো নাছিল। কাৰো চকুতেই অলকাই শ্ৰদ্ধা বা সমবেদনা দেখা পোৱা নাছিল। গৌতমৰ মৃত্যুৰ কাৰণে যেন অলকায়ে জগৰীয়া - বহুতৰে আচৰণ আৰু কথাবতৰাৰ পৰা তেনে এটা ধাংগা হৈছিল অলকাৰ। দুখৰ লগতে অপমানো পালে অলকাই। গৌতমে মোৰ শিল্পী মনটোক এদিনৰ কাৰণেও সহানুভূতিৰে বুজিবৰ চেষ্টা নকৰিলে। শিল্পীৰ জীৱন আৰু পত্নীৰ জীৱন এক কৰি জীৱনক পূৰ্ণ কৰি তোলাৰ যি স্বপ্ন মোৰ আছিল, সেই স্বপ্নক গৌতমে স্বীকাৰ নকৰিলে, সন্মান নকৰালে। মই সমাজৰ পুৰণি ৰীতিৰ ওচৰত অস্ব-সমৰ্পণ কৰিবলৈ প্ৰস্তুত নাছিলো। সমাজে মোক বুজিবলৈ যত্ন নকৰিলে। আজি মই নিঃসঙ্গ, সমাজ মোৰ নাই।

গৌতমৰ মৃত্যুৰ কাৰণে বহুতেই আহি অলকাক সমবেদনা জনালেহি। বহুতেই টেলিগ্ৰাম কৰিলে, বহুতেই চিঠিৰে সমবেদনা জনালে। অসমতাই সকলোকে কৃতজ্ঞতা জনালে। কিন্তু এই আকস্মিক দুৰ্ঘটনাতোৰে অলকাৰ সামাজিক জীৱনৰ স্থিতিত যি পৰিবৰ্তন আনি দিলে, তাত অকাৰণ গুৰুত্ব দিয়াৰ বিশেষ প্ৰয়োজন অলকাত অমুভৱ নকৰিলে। এই নৈমধ্য এটা সামাজিক সংস্কাৰ, আঁক একো নহয়। গৌতমৰ লগত মোৰ জীৱনক সামাজিক স্বীকৃতিৰ মাজেদি এক কৰি দিয়া হৈছিল, কিন্তু গৌতম আনু মই—আমি দুজন পৃথক মানুহ হৈয়ে থাকিলো। আমাৰ মনৰ মিল নাছিল।

গৌতমৰ মৃত্যুৰ পিছত ছবৰা পৰিয়ালতো কিছু পৰিবৰ্তন আহিল। সম্পত্তি লৈ চলি থকা মোকদ্দমাখনৰ সামৰণি পেলোৱা হ'ল। অৱশ্যে পৈত্ৰিক সম্পত্তিৰ যি অংশ গৌতমে পালেহেতেন, সেই সকলোখিনি অলকাক দিবলৈ বাকীকেজনে অসম্মতি প্ৰকাশ কৰিলে। সকলোৱে আলোচনা কৰি অলকাক বহুদিন ব্যৱহাৰ নোহোৱাকৈ পৰি থকা ডাঙৰ পুৰণি ঘৰটো দি দিয়াৰ সিদ্ধান্ত কৰিলে। সেইটো অলকাৰ নিজৰ সম্পত্তি হ'ব, দান বিক্ৰী ইত্যাদিৰ যি মন যায় অলকাই কৰিব পাৰিব। অৰ্থাৎ গৌতমৰ মৃত্যুৰ পিছত ছবৰা পৰিয়ালৰ বোৱাৰী বুলি অলকাই স্বীকৃতি পালে। গৌতমৰ লগত প্ৰথমে বসবাস কৰি থকা ঘৰটো এৰি অহাৰ পিছত অলকা ভালেমান দিন এটা ভাড়াঘৰত আছিল। এতিয়া ছবৰা পৰিয়ালৰ এই পুৰণি, ডাঙৰ, পকী ঘৰটো সম্পূৰ্ণ নিজৰ বৰীয়াকৈ পোৱাৰ পিছত ভালেমান মানুহৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি অলকা এদিন নিজৰ সকলো বস্তু-বাহানি, বাকচ-পত্ৰ লৈ এই ঘৰটোলৈ গুচি

আছিল। স্বামীৰ ঘৰখনৰা ভাড়া ঘৰলৈ অহাৰ যি অস্বস্তি আৰু বেদনা, ভাড়াঘৰৰ পৰা শহুৰৰ সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হৈ নিজৰ হৈ পৰা পুৰণি ঘৰটোলৈ গুচি আহি সেই অস্বস্তিৰ পৰা কিছু বন্ধা পৰিল অলকা।

অকলহি থকাৰ অভ্যাস অলকাৰ হৈ গৈছে। মাজতে আহি শুভ্ৰা কিছুদিন আছিলহি। অলকাৰ ভাল লাগিছিল। শুভ্ৰাই শিল্পী হিচাপে আৰু বয়সস্থ হিচাপে অলকাক বৰ শ্ৰদ্ধা আৰু সম্মান কৰে। অলকায়ে শুভ্ৰাক বৰ মৰম কৰে। কিন্তু লাহে-লাহে অলকাই লক্ষ্য কৰিলে যে তেওঁৰ ঘৰলৈ অহা বছৰেই প্ৰকৃততে শুভ্ৰাৰ লগত মিলামিলা কৰি আত্মীয়তা গঢ়ি তুলিবৰ কাৰণেহে আহে, শিল্পী হিচাপে সমাদৰ জনাবৰ কাৰণে নহয়।

এইদৰে অলকাৰ মানানভাৱে অপদস্থ হোৱা যেন লাগিছিল যদিও শুভ্ৰাক বেয়া পোৱাৰ কোনো কাৰণ তেওঁ বিচাৰি নাপালে। মাত্ৰ এটা চুটি কথাই সোঁতক কিছু স্ক্ৰল কৰিলে—মোৰ আকৰ্ষণ কমি যাব ধৰিছেনেকি? মোৰ দেহাৰ সৌন্দৰ্য্যৰ আগৰ তীব্ৰতা নোহোৱা হৈছেনেকি? এই চাম মাংসে, এই চাম ডেক-গাভৰুৱে মোৰ বিশেষত্বক অবহেলা কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছেনেকি?

কিন্তু তেনে দুৰ্ভাগ্যমাত্ৰ অলকা বৰ বেছি থাকিবলগীয়া মনল। গৌতম চুকুৱাৰ পাঁচ মাহৰ শিহুতে এটা মডুল কথাছবি নিৰ্মাতা দলে যথেষ্ট খাটনি-লোটনি ধৰি, অলকাক এখন নতুন চলিত অভিনয় কৰাৰ কাৰণে চুক্তিবদ্ধ কৰালে। টকাও সবহ দিব, আগধনো যথেষ্ট দিব আৰু সগৃহতে নাম কৰা এটা গল্পৰ অৱশ্যস্বনত কৰিবলৈ লোৱা হুঁশিখনৰ প্ৰধান চৰিত্ৰটোও অলকায়ে অভিনয় কৰিব।

এতিয়া আৰু অলকাই কোনো ছবিত অভিনয় কৰিবৰ কাৰণে কোনো গৌণ অল্পমতি পোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই। এতিয়া আৰু অলকা কাৰো পত্নী নহয়, অলকা শিল্পী, কেৱল আৰ্টিষ্ট।

কথাপি এই নৃত্তিৰ উপলব্ধিৰে তেওঁক এটা নাম-নোহোৱা বেদনাৰ লগতো পৰিচিত কৰি দিলে। স্বামীহাৰা হোৱা পৰ্ব্বাৰ নিঃসঙ্গতা উপলব্ধিৰে বেদনা বেদ তেনেই স্বাভাৱিক, আৰু তাৎপৰ্য্য বহু। পোৱাৰ কোনো উপায় নাই। এটাই উপায় দেখা পালে অলকাই: নিজৰ শিল্পকৰ্মত নিজক ব্যস্ত কৰি ৰখা। পৰিৱৰ্ত্তিত পৰিস্থিতিয়ে অনা অৱস্থাৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পণ নকৰা, নিজৰ সীমাক নিজে অতিক্ৰম কৰিবৰ যত্ন কৰা।

কিন্তু সমাজত সামাজিক কাৰ্য্যকলাপৰ গতি মন্থৰ হলে, শিল্পীৰ কাৰ্য্যকলাপৰ গতিও মন্থৰ হবলৈ বাধ্য। দেশ স্বাধীন হোৱাৰ দহ বাৰ বছৰৰ পিছলৈকে অসমৰ সাংস্কৃতিক পৰিবেশলৈ যি তৎপৰতা আৰু সজীৱতা আহিছিল, সি ক্ৰমে যেন গতি হেৰুৱাই পেলাইছে। নতুন নতুন শিল্পী ওলাত গাছে, কিন্তু তেওঁলোকে কোনো নতুনধৰৰ জোৱান আনিব পৰা নাই। নাট্যধৰত নাটক, নৃত্য-শিল্প সম্পৰ্কে আলোচনা চক্ৰ বহে। কিন্তু নাট্যাভিনয় নহয়। ঠেংজৰোণত মকৰাআল জমা হৈছে, পাদপ্ৰদীপৰ কাষত জাবৰ আৰু ধূলিৰ দ'ম।

এই স্থবিৰতা অলকাৰ জীৱনলৈও নামি আহিব ধৰা যেন অল্পভৱ হওঁতে-নহওঁতেই, আহ্বান আহিল নতুন ছবিত নতুন অভিনয়ৰ কাৰণে, কোনো কোনো ৰাজহুৱা অহুষ্ঠানত নৃত্য প্ৰদৰ্শনৰ কাৰণে। অলকাই যেন হেৰাব-ধৰা জীৱন এটা বুকাই পালে। এইয়া ব্যস্ত হোৱাৰ সুযোগ, এইয়া লোক-মানসত এক নতুন তৰা হৈ জ্বলিকাৰ অৱকাশ, এইয়া পুনৰ নিজৰ প্ৰতিভা বিকাশৰ যোগেদি আত্মপ্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ শুভ মুহূৰ্ত্ত।

অলকা ব্যস্ত হৈ পৰিল।

কিন্তু যিখন নতুন ছবিত অভিনয় কৰিবৰ কাৰণে অলকা চুক্তিৰুদ্ধ হ'ল, কাহিনীৰ লিখক আৰু প্ৰযোজকৰ মতে সেইটো এটা নতুন ধৰণৰ কাহিনী—অতি-বাস্তৱ কাহিনী, তাত গভীৰগভীৰ নায়ক-নায়িকা নাই, প্ৰেম ৰোমাঞ্চ নাই, তাত আছে আধুনিক মহাকাব্য সংবাদ

সংস্কৃত কাহিনী, কল আৰু বিবোধৰ কাহিনী আছে সংস্কৃত, ধৰ্ম্মানুষ্ঠান
বিকল্পে মূল বিজ্ঞান। সমাজৰ অবিচাৰত লাক্ষিত এজনী আদৰ্শসীয়া
মধ্যস্থিত পৰিয়ালৰ মহিলাৰ ভূমিকাত অতিনয় কৰিব লাগিব অলকাই।
অলকা কিছু হতাশ হ'ল।

এইয়া বেম স্বৰ্গৰ জগতৰ পৰা কঠিন যান্ত্ৰিকতাৰ জগতলৈ
নামি অহা। নান্ধিকা, প্ৰেমিকাৰ ভূমিকাৰপৰা এক বয়স্কা মাৰীষ,
এক ক্ৰৌড়াৰ ভূমিকালৈ নামি অহা। কিন্তু চৰিত্ৰটোত বৈচিত্ৰ আছে।
আজিৰ বিশ্ব-সমাজৰ পটভূমিত নানীৰ ৰূপৰ এটা নতুন অভিযান্ত্ৰিক
আছে। সেইবাবে বোমাটিক নান্ধিকাৰ ভাৱ নহয় যদিও, অতিনয়
কৌশলৰ পাবৰ্ণিতা দৈখুৱাব পাৰিব বুলি অলকাই আগ্ৰহেৰেই নিজক
প্ৰস্তুত কৰিলে ছবিখনত অংশ গ্ৰহণ কৰিবৰ কাৰণে।

অন্য এজনী ছোৱালীৰ ভূমিকাত নামিল গুণা চৌদৰী।
সেইটোও বোমাটিক চৰিত্ৰ নহয়, কিন্তু আজিৰ যুগত সহজ সৰল
জীৱন যাপন কৰিবৰ চেষ্টা কৰাটো যে কি ভয়ানক বিড়ম্বনা
তাকে ফুটাই তুলিব লাগিব শুভ্ৰাই। ভাগ্যটো শুভ্ৰাই বেয়া নেপালে।
নিজৰ জীৱনৰ লগত কিছু মিল থকা যেনেই লাগিল শুভ্ৰাৰ। গান
গাব লাগিব—কেৱল এটা—এটা লোকগীত—সুৰীয়া গান। অৱশ্যে
গানটো অন্য এজনী প্ৰতিষ্ঠিত প্লে'বেক চিফাৰে গাব, শুভ্ৰাই ওঠ
মিলাব লাগিব। সুযোগ দিয়া হলে হয়তো শুভ্ৰাই নিজেই গাব পাৰিলে-
হেতেন। ইতিমধ্যে হুটামান সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত—য'ত অলকাই
নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰিছে, তাত শুভ্ৰায়ে গীত পৰিবেশন কৰিছে। গান্ধিকা
ছিচাপে শুভ্ৰাক বাইছে গ্ৰহণ কৰিছে।

আগৰ সাংস্কৃতিক পৰিবেশ নাই। সৃষ্টি কৰাৰ দৰকাৰ।
এনেকৈ অলকাৰ নৃত্য-অতিনয়, শুভ্ৰাৰ গান, কোনোবা নতুন শিল্পীৰ
কিবা নতুন কলাকৃষ্টি—এইবোৰৰ সৰণ পৰিবেশনৰ যোগেদি এটা সাংস্ক্ৰ-
তিক পুনৰ-জাগৰণৰ আৰম্ভণী হ'ব পাৰে। অলকাৰ আনন্দ লাগিল বাইছে
ডেওঁক মঞ্চ আৰু ছবিৰ পৰ্দাত আগ্ৰহেৰে বিচাৰাৰ কাৰণে। ●

আজি, এৰা, আজিয়ে তেওঁ আহিব, তেওঁ অহাৰ কথা। কেতিয়া পাবহি ক'ন নোৱাৰি — আগবেলাও পাবহি পাবে, শিহবেলাও আহিব পাবে। চিঠিখন আবেগ-অনুভূতি ভৰা হ'লও, সহজ সৰল। কোনো কৃত্ৰিমতা নাই। চমুতো অনুভূতিৰ কিছু আভিষয়াৰ কাৰণেই প্ৰকাশৰ সংযম কিছু কম হৈছে— বয়সৰ কাৰণেও হ'ব পাবে।

চিঠিৰ লিখকে নামটো নাই দিয়া। তাৰ ঠাইত লিখিছে—
“আপোনাৰ ৰূপ আৰু গুণৰ একান্ত অনুৰক্ত এজন বসামোদী”।

‘অলকাই তেওঁৰ নৃত্য- অভিনয় ভাল পাই প্ৰশংসা কৰি লিখা চিঠি নোপোৱা নহয়। সেইবোৰত উল্লাসৰ অভাৱ নেথাকে। কিন্তু সেইবোৰ প্ৰায় নৈৰ্ব্যক্তিক। অন্যান্য শিল্পীটোলৈ যেনে ধ্বংস চিঠি এনেবোৰ লিখকে লিখে তেনেকুৱা চিঠি। কিন্তু এইখন চিঠি বৰ ব্যক্তিগত। লিখকজন নিশ্চয় এজন ভাৱপ্ৰৱণ ডেকা, ভাষা বে'চ আত্মীয়তাপূৰ্ণ আৰু মাৰ্জিত। কিন্তু অনুভূতিত কোনো কৃত্ৰিমালি নাই— মনৰ ভাৱ খোলাখুলি লিখিছে। তাৰ মাজত আছে অলকাৰ দাম্পত্য জীৱনৰ ব্যৰ্থতা আৰু বৰ্ত্তমানৰ অকলশৰীয়া জীৱনৰ প্ৰতি এক গভীৰ সহানুভূতি! অলকাৰ প্ৰতি শিল্পী হিচাপে অনুভৱ কৰা স্নেহ-প্ৰজ্ঞাৰ আকৰ্ষণ-ভৰ্তি, জীৱনৰ ব্যৰ্থতাৰ লগত অকলে অকলে যুদ্ধিও জীৱনৰ লক্ষ্য-পথৰ পৰা আঁতৰি নোযোৱাৰ কাৰণে প্ৰকাশ কৰিছে এক গভীৰ স্নেহসিক্ত প্ৰজ্ঞা।

নাম নিদিয়ক, এই গুণস্বৰূপ ডেকাজনক লগ পাবৰ কাৰণে অলকাৰ এটা প্ৰেৰণ হেপাহ জন্মিল। যেন এজনী ম'পান্তকক চাবলৈ

কোনোবা প্রার্থীহে আহিব। চিঠিখন পোৱাৰ পিছৰ পৰা অলকাই নিজৰ ভিতৰতে এটা পৰিৱৰ্ত্তন অনুভৱ কৰিলে- যেন তেওঁৰ বয়স আধাখিনি কমি গৈছে। যেন কোনো কাহানিও তেওঁৰ কাৰো লগত বিন্ধা হোৱা নাছিল, যেন চিঠিত নাম নিদিয়া এই গুণগ্ৰাহী আৰু গুণমুহুৰ ডেকাজনেই তেওঁৰ জীৱনৰ মাজলৈ অহা প্ৰথম অতিথি।

মুহূৰ্ত্তবোৰ বে'চ এটা মনোৰম উদ্ভেজনাৰ মাজেদি কটালে অলকাই- যোৱা তিনিটা দিন। আজি তেওঁৰ অহাৰ কথা।

এবা, আজিয়ে। আজি সন্ধিয়াই আহিব।

কণপায়ে ডালেমান কিবাকিবি বজাব কৰি আনিলে। যেন এজন বিশিষ্ট অতিথিক অভ্যর্থনা জনোৱাৰহে আয়োজন কৰা হৈছে। কণপায়ে আজি বহুত দিন অলকাক এনেকুৱা প্ৰফুল্লমনা দেখা পোৱা নাছিল। সিও এনেয়ে এটা কৃষ্টি অনুভৱ কৰিলে।

“কোননো আহিব জেঠাইদেউ?” এনেয়ে সি স্মৃধিলে।

বিৰক্তিয়ে অলকাই ধমক দিয়াৰ সুৰত ক'লে, “আহিব কোনোবা। কিমাননো জেঠাইদেউ, পেহীদেউ গাই থাক?”

কণপাই মনে মনে থাকিল। জেঠাইদেউ বোলাৰ কাৰণে ‘বেয়া পাইছেনেকি?’ অতদিনতো সেই বুলিয়ে মাতি আহিছোঁ।

আগবেলা কোনো নোলালহি। কেইবাবাৰো অলকাই বাহিৰ ওলাই চালে। আজি অন্য মাজুহো অহা নাই। বৰ বিভা-বিভা লাগিল। নাহিবনে কি? সময়বোৰ বৰ দীঘলীয়া যেন লাগিল।

এখন আলোচনী মেলি লৈ অলকা আগকাঁৰ বননিখনতে চকী এখনত বহি আছিল। বতৰটো কৰকাল আছিল। জুমে সন্ধিয়া বাৰি আহিছিল।

গে'টৰ মুখত এখন বিয়া ব'লহি। অলকাৰ বুকুখন চিপ-চিপাই উঠিল। তেওঁ বহি থকাতে থাকিল—মাত্ৰ সেই কালে চালে—মাছহজন কোন।

অ', এইজন দেখোন আগে ক'ৰবাত দেখা চিনাকি মাছহ ! মিহিৰ দত্ত নহয়নে ?

মাছহজন ওচৰ পালেহি।

অলকা বহাৰ পৰা উঠিল, নমস্কাৰৰ প্ৰতি-নমস্কাৰ জনালে কপাললৈ হাত তুলি।

একো কথা নোকোৱাকৈ ছয়ো ভিতৰ সোমাই গ'ল। দত্ত বহল কোঠাটোৰ একাষে থকা চ'ফাখনতে বহিল। কাষৰে আনখন চ'ফাত অলকাও বহিল।

“তুমি ক'ৰ পৰা আহিলা ?” অলকাই সুধিলে।

“মোৰ চিঠি পোৱা নাই জানো ?”

“তোমাৰ চিঠি ?” অলকাই মিহিৰৰ মুখলৈ চালে।

“মই অৱশ্যে চিঠিত মোৰ নাম নিদিলো। চিঠিখন কোনে দিছে। বুজিব পাবেনে নোৱাৰে—চাওঁচোন—এইবুলি। চিঠিখন নিশ্চয় পাইছা ?”

অলকা হঠাৎ দমি গ'ল। সেই উদ্ভেজনা সৃষ্টি কৰা চিঠিখন তেওঁৰ এই মিহিৰ দত্তয়েই লিখিছিল। হঠাৎ সন্বোধন সলনি হৈ গ'ল যে। চিঠিতো মোক আপুনি বুলিয়ে সন্বোধন কৰিছে।

কপায়ে কোঠাৰ লাইট জ্বলাই দিলে। কোঠাটো পোহৰ হ'ল। মেজৰ ওপৰৰ ফুলদানীবোৰত খোৱা ফুলবোৰৰ বংবোৰ উজল হৈ উঠিল। তাৰ পৰা এটা কোমল গন্ধ উঠি আহিল।

গহীন, শান্তভাবে নিজকে কোৱানি অলকাই ক'লে, “চিঠিখন

পাইছো! কিন্তু সেই চিঠিখন তুমিইে দিয়া বুলি মই ভাবিবই পৰা নাছিলো। অন্য কোনোবাই দিয়া বুলিহে ভাবিছিলো।”

“আক অন্য কোনে তোমালৈ তেনেকুৱা চিঠি দিব? মোৰ দৰে অন্য কোনোবাই দিনে ৰাতিয়ে তোমাৰ কথা ভাবি থাকেনেকি?”

মিহিৰে এটা চিগাৰেট জ্বলালে।

অলকাই কণপাইক মাতি ক’লে, “এ’ৱেই আমাৰ আলহী। সেই যে আমাৰ ঘৰলৈ আন্তিম বুলি চিঠি দিছিল। চাহ কৰগৈ যা।”

মিহিৰে ক’লে, “ভোক লাগি আহিছে। খাবলৈকো কিবা দিবলৈ ক’বা।”

“দিব, খাবলৈকো দিব।” অলকাই ক’লে।

“মই ঠিক ভাবিছিলো মোৰ চিঠি পাই তুমি মোলৈ ৰাট চাই এনেকৈ অকলে অকলে বহি থাকিবা। মাত্ৰ মোৰ ভয় তৈছিল কিজানিবা চিঠিখন তুমি সময়মতে নোপোবা।”

অলকাই একো নকলে, মাথোন মিহিৰৰ মুখলৈ চালে।

একোটা অবিদ্যাস্ত দীঘল চুলি, মুখত দাড়ি গোফ, পিঙ্গি অহা চোলা কাপোৰো বৰ পৰিষ্কাৰ নহয়, পুৰণিও। চেণ্ডেলজোৰত আক ভৰিত ৰাটৰ ধূলি। বাকচ, চুটকে’চ একো নাই, এটা কাকত ওলোমাই অনা মোনা। তাত বা কি কাপোৰ-কানি আছে।

“মই তোমালৈ চাহ উলিয়াও, তুমি হাত-মুখৰোৰ ধোৱা, আহা, বাথকম এই ফালে আছে।”

অলকাৰ পিছে পিছে মিহিৰ দস্ত বাথকমৰ ফালে আগবাঢ়িল।

অলকা হতঃশ হ’ল। এতিয়াও বিশ্বাস কৰিবলৈ টান পালে যে সেই চিঠিখনৰ লিখকজন এই মিহিৰ দস্ত, আন কোনোবা

ডেকা নহয়। অৱশ্যে মিহিৰো এটা ডেকা ল'ৰা, আৰু বৰলত নিশ্চয় অলকাউকৈ কেইবা বছৰো সৰু। কিন্তু হৃদয়ৰ সকলো অৱতুষ্টি উজাৰ কৰি চিঠি লিখা ডেকাজন যে এৱেঁই, তাৰি অলকাৰ বৰ ভাল নেলাগিল। তেওঁ অচিনাকি কোনোবা অশু ডেকা বুলি আশা কৰি আছিল।

হুৱা চাহ খাবলৈ বহিল। মেজখনৰ হুৱা কালে মুখামুখীকৈ।

“তোমাক মনে মনে মই তুমি বুলি মাতি আহিছো। আপুনি - চাপুনিবোৰে আঁতৰ কৰিহে নিয়ে, ওচৰ চপাই নানে। সেই যে সেই কেইদিন তোমাৰ লগত চিনাক্ত হৈ ছবিখনত একেলগে কাম কৰিলো, তেতিয়াই মোৰ কিবা এটা হৈ গ'ল। ছবিখন ভাল নহ'ল, নহ'ল। তুমিতো মোৰ কল্পনাক বাস্তৱত ৰূপ দিবৰ কাৰণে কম কষ্ট নকৰিল। তেতিয়াই মোৰ তোমাক মৰমতে সাৰটি লম যেন লাগিছিল। অভিনয়ত ইমান চিন্টিয়েৰ যে কেনেকৈ ত'ৰ পাৰে। মই ভাবিবই নোবাৰিছিলো—”

উল্লাসেৰেই কথাবোৰ কৈছিল মিহিৰ দত্তই। অলকাই অমুগ্ধ কৰিলে যে দত্তই কথা সাজি কোৱা নাই। তেওঁ মিহিৰৰ স্নেহত ইটো-সিটো বস্তু দিলে—“খোৱা, তোমাৰ ভোক লাগি আহিছে।”

“হৈছে, হৈছে, আৰু নিদিবা। ভাত নেখামনে কিবা? তুমি ভাত দেবীকৈ খোৱা চাগৈ—নহয়?”

“অকলে থাকো। ৰূপপায়ে যেতিয়াই দিয়ে তেতিয়াই ৰাওঁ। তুমি?”

“মোৰ আকৌ কি সোনকাল, দেৱী আছে? খোৱাবেই ঠিকানা নাই। কেতিয়াবা একো নোখোৱাকৈয়ে যায়।”

“কিয়?” নোসোধো বুলিও অলকাই হুধিলে।

“যাৰ স্বৰ আছে, নিগাজী থকা ঠাই আছে, তাৰ খোৱা লোৱাৰ নীতি-নিয়ম, সময়-অসময় থাকে। মোৰ সেইবোৰ নাই—”

অলকাই তীব্রভাৱে মিহিৰৰ মুখলৈ চালে। এইবোৰ কথা কবলৈকে মিহিৰ ইয়ালৈ আহিছেনেকি? এইবোৰ কিবা কল্পিত কাহিনী কোৱা নাইতো? মিহিৰ যে লিখক, সাহিত্যিক।

চাহৰ মেজৰ পৰা ছয়ো উঠি আহিল।

“ক’ত বহিবা? চোতালত বহিবা জানো?” অলকাই শুধিলে।

“মোৰ কাৰণে তোমাৰ ঠাই সলনি কৰিব নোলাগে। অজ্ঞ দিনা এই সময়ত তুমি য’ত বহা তালৈকে ব’লা।”

ছয়ো ওচৰী-উচৰিকৈ বহিল।

আকৌ এটা চিগাৰেট জ্বলাই লৈ, চকীখনত ভালকৈ বহিলে মিহিৰে ক’লে, “ইমান ডাঙৰ ঘৰটোত তুমি অকলে থাকা, ভয় নোলাগেনে?”

“কিহলৈ ভয় লাগিব?”

“মানুহে আক কিহলৈ ভয় কৰে? নানুহলৈ!”

“মোক মানুহে ছবশা পৰিয়ালৰ বোবাৰী বুলি জানে।”

“সেই বাবেই তুমি নিজক নিৰ্ভয় বুলি ভাবা?”

“অকলে থাকিলেও ছবৰাৰ মৃত্যুৰ আগলৈকে মই অকলশৰীয়া নাছিলো।”

“তাৰ পিছত?”

“তাৰ পিছতো। . আজি তুমি কোৱাৰ আগলৈকে ইয়াত যে মই কাৰোবালৈ ভয় কৰিব লাগে চিন্তাই কৰা নাছিলো।”

“মানুহহেতো জানে এতিয়া ছবৰা নাই।—”

“জানে বোধকৰো.”

অলকাই। দার্শনিকতা অলকাই ভাল নেপায়। যি মাহুছে 'শবীৰ'ৰ
অল প্ৰত্যেকদৈবে মনৰ কথা কয়, ইন্দ্ৰিয়ৰ অভিযান্ত্ৰিকৰে ইন্দ্ৰিয়াতীতৰ
আশ্বাদ দিয়ে, তাৰ কাৰণে মূল অভিজ্ঞতাৰ তাৎপৰ্য্য হুকীয়া। অভিনয়ৰ
মঞ্চ আৰু জীৱনৰ মঞ্চ একে বস্তু নহয়।

কিছুপৰ অৰ্থহীন নিবৰতাৰ মাজেদি কাটি গ'ল। 'হুয়ো থেম
কবলৈ কিবা কথা বিচাৰিছিল, কিন্তু বিচাৰি পোৱা নাছিল। বহুত
নোকোৱা কথাৰ গুণগুণনিৰে নিবৰতাখিনি ভৰি পৰিছিল।

কণপায়ে বটা এটাত তামোল দি গ'ল। অলকাই ক'লে,
“কণপাই, মোৰ সিকালৰ কোঠালিটোত থকা পালেংখনতে এওঁৰ কাৰণে
বিচনা কৰগৈ যা।”

“নতুনকৈ কৰোৱা তুলি গাকবোৰকে পাবিম নেকি?”

“ওঁ—সেইবোৰ নো আৰু কেলেই কৰাইছো?”

কণপাই গুচি গ'ল।

“মোৰ যে নিজৰ বুলি বিচনা এখনো নাই। নতুন বিচনা
মোৰ কাৰণে কৰালা?”

“ঠিক তোমাৰ কাৰণেই নহয়, আলহীৰ কাৰণে।”

“মই নহৈ অশ্ৰু কোনোবা আলহী অহা হলেও সেইখন
বিচনাকে দিলাহেতেন?”

অলকাই উত্তৰ নিদিলে।

ঘৰটোৰ ভিতৰৰ কোঠাবোৰত অলা লাইটৰ পোহৰবোৰ হুহা-
খিৰিকীৰ মাজেদি আহি বসনিখনত পৰিছিলহি। পোনপটীয়াকৈ অলকাৰ
গাত পোহৰ পৰা দেখি অলকাই চকীখন আঁতৰাই ললে।

“পোহৰ বেয়া পোহা ?” মিহিৰে শুধিলে।

“আজ্ঞাৰ ভাল লাগে—বিশেষকৈ এনেকুৱা সময়ত।”

“অ’জ্ঞাতকৈ পোহৰ বেছি ভয় ?” যেন নেলাগে ?”

“মই সদায় পোহৰতহে নাটো।” চমুটক অলকাই ক’লে।

“মকৰ পোহৰে তোমাক অস্ত্র এজনী অলকা কৰি তোলে, তুমি বুজানে বাক ?”

“ভুবুজা হলে মই নাচিবই নোৱাৰিলোহেভেন।” অলকাই ক’লে।

“যি পোহৰে তোমাক অলকা গুচাই অস্ত্র এজনী চোৱালী কৰি পেলায়, সেই পোহৰক তুমি শত্ৰু বুলি নেভাবানে ?”

এইবোৰ অমৰ্কীৰী দাৰ্শনিকতা। আক এনেবোৰ অকোৰাপকোৰা কথাৰ উত্তৰে অলকাই দিব নেজানে। অলপ হাঁহিবৰ যত্ন কৰি অলকাই ক’লে, “আজ্ঞাৰত ভূত-ভুতুনীয়ে নাচে। মই পোহৰ নহলে নাচিব নোৱাৰো। পোহৰ নোহোৱা হলে তুমিয়ে বা মোৰ নাচ কেনেকৈ দেখা পোৱাহেভেন ?”

“তোমাক মই ভালেমান দিন দেখাই নাছিলো। ক’ব পাৰা তোমাৰ মাজত আছিল দূৰত্বৰ আন্ধাৰৰ আৱৰণ। কিন্তু তথাপি মই তোমাক সদায় দেখি থাকো। মোৰ মনৰ চকুৰ আগত।”

কিবা ৰোমান্টিক নাটকৰ নায়কৰ বচন মতা নাইনে মিহিৰ দৰ্ভই ? যিমানে তুমি মোৰ চকুৰ পৰা আঁতৰত থাকিবা, সিমানে তুমি মোৰ মনৰ আকৰ্ষণলৈ চাপি আহিবা। কোনোবা এখন কথাছবিৰ নায়িকা হিচাপে বচন মাতিছিল অলকাই। এতিয়া মনত পৰি গ’ল।

কথাৰ বিষয়বস্তু সলাবৰ কাৰণে অলকাই শুধিলে, “এতিয়া নতুন কি লিখিছা ?”

“বিশ্বাস কৰিবা জানো ?” এখন উপভ্ৰাস লিখিছো, যাৰ নায়িকা এজনী বিখ্যাত হিন্দী নৃত্যশিল্পী।”

“লিখি শেষ কবিলানেকি?”

“লিখি আছে। কেতিয়া শেষ হ'ব কব পৰা নাই।”

“মোক লৈ লিখা নাই নিশ্চয়?”

“কি যে কোৱা! আক নো কাক লৈ লিখিম? মোৰ উপভাসৰ নায়িকা হ'ব পৰা আক কোন আছে? সেই প্ৰথম দেখাৰ দিনাই, মই স্তম্ভিত হৈ গ'লো—ইমান সুন্দৰী তুমি। তুমি এজনী নাচনী মহয়, তুমি এটা জীৱন্ত নৃত্য, এটা চন্দ, এটা কবিতা।”

শাস্তভাৱে অলকাই ক'লে, “সেই আমাৰ প্ৰথম চিনাকী হোৱাৰ পৰাতো কেইবাবছৰো হৈ গ'ল। মোৰ জীৱনৰো নানা পৰিবৰ্ত্তন ঘটিল।”

“মোৰ কাৰণে তোমাৰ জীৱনৰ পৰিবৰ্ত্তনবোৰ কোনো কথা নহয়। মোৰ মানসত তুমি অপৰিবৰ্ত্তনীয়, তুমি কালজয়ী—”

“তোমাৰ এইবোৰ সাহিত্যিক ভাৱা মই বুজি নেপাওঁ, আক এইবোৰ যে সচা কথা মই কেনেকৈ বিশ্বাস কৰিম?”

“বিশ্বাস কৰাবৰ কাৰণে মই চেষ্টাও নকৰো। মুখোৰেও মই একো নকওঁ—”

“বাক বাক দিয়া, তুমি ডেকা মানুহ, তাতে সাহিত্যিক। মোক লৈ যি কল্পনা-চল্পনা কৰিবৰ মন যায় কৰি থাক। যদি পাৰ। মনত ৰাখিবা যে তোমাৰ লিখি থকা উপভাসখনৰ নায়িকাজনীৰ আচল নাম অলকা ছৰৰা, এজনী বিধৱা।”

“এনেকুৱা নিষ্ঠুৰ কথা কৈ মোৰ অন্তৰৰ অমূল্যভূতিক অপমান নকৰিলেই মই সুখী হ'ম অলকা। তুমি বিশ্বাস নকৰিলেও মই ক'ম মই তোমাক ভাল পাওঁ— তুমি মিচেক ছৰৰা, নে এজনী বিধৱা, নে অস্ত কৰা সেইবোৰ মোৰ কাৰণে অদৰ্কাৰী কথা।”

কথাখিনি গভীৰ অল্পকৃতি দিয়ে কৈছিল মিহিৰ দস্তই। অলকাই মনে-মনে এটা অজানিত ভয় আৰু এটা নাম নোহোৱা মিঠা বেদনা অনুভৱ কৰিছিল। মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰিবৰ ভাৱা বিচাৰি নাপাতি অলকাই কলে, “কিন্তু আজি মোৰ কি আছে যে তুমি মোক ভাল পাবা, বা কোনোবাই মোক ভাল পাব?”

“তোমাৰ কি নাষ্ট মোক কোৱা।”

অলকা চুপ হৈ গ’ল। এই কম বয়সীয়া ডেকা ল’ৰাটোৱে জানো অন্য কোনো ছোৱালীৰ মৰম পোৱা নাই? মৰেট তাৰ প্ৰেমৰ জগতৰ প্ৰথমজনী ছোৱালী নেকি? কল্পনাশ্ৰৱণ সাহিত্যিকৰ এইয়া কাল্পনিক ভাবোচ্চাসনেকি?

নিজৰ কথাতে নিজে বস পোৱাৰ দৰে মিহিৰ দস্তই ক’লে, “তোমাৰ যশ-খ্যাতি-যশস্যা সেইবোৰ তোমাৰ বস্তু। তোমাৰ ঘৰবাৰী সা-সম্পত্তি সেইবোৰ তোমাৰ বস্তু। তোমাৰ অতীতটো তোমাৰ, বৰ্তমান-টোও তোমাৰ নিজৰ। তোমাৰ ভৱিষ্যতৰ বাটৰ দাঁতিতো মই থিয় দি থকাৰ ঠাই বিচৰা নাই।”

“তোমাৰ কথাবোৰ মোৰ ভাল লাগিছে।”

অলকাই ক’লে।

“মাকুহটোক ভাল লগা নাই?”

কণপাই আহিল।

“ভাত উলিয়াম নেকি” সি সুধিলে।

এইবাৰ মিহিৰেই ক’লে, “মোৰ এডিন্দ্ৰা ভোক লগা নাই অলপ সিঁচত খালে নহ’ব জানো?”

অলকাই সন্মতি জনালে।

কণপাই ডিঙবলৈ ওচি গ’ল।

কিছু সময় নিব্বতার মাঝেবে পাব হৈ গ'ল।

এনেকুরা বহুত বাতিৰ সাকী এই পুৰণি ঘৰটোবে যেন এটা নতুন কাহিনী শুনিবৰ কাৰণে নিজক প্রস্তুত কৰিছে। নিব্বৰে পৰি আছে এই প্রকাণ্ড প্রাচীন ঘৰটো। ফুলৰ গোক মিহলি শীতল বতাহ জাকত এটা প্রাচীন আত্মীয়তাৰ স্পৰ্শ।

সকলৈ নিজকে কোৱাৰ দৰে; মিহিৰ দহুই লাহে লাহে ক'লে, “তোমাৰ অক্ষুন্ন, অক্ষত ৰূপ আছে, যৌৱন আছে, দেহজী আছে, এটা কমনীষতা আছে, লাৰণা আছে—যিটো কেৱল তোমাৰ নিচিনা শিল্পীৰহে থাকে। আৰু তোমাৰ আছে মৰম পোৱাৰ সোৱাদলগা অভিজ্ঞতা—”

“তোমাৰ নাই?” বাধা দিয়া ধৰণে অলকাই মাজতে স্তম্ভিলে।

‘মোৰ? মোৰ মৰম দিয়াৰেই অভিজ্ঞতা নাই, পোৱাৰ অভিজ্ঞতা ত'ৰ ক'বপৰা?’ মিহিৰ দহুই ক'লে।

‘মোৰ বিশ্বাস হোৱা নাই। কিমান হ'ল তোমাৰ বয়স?’

“বয়সৰ জোখেৰে লুচুখি অভিজ্ঞতাৰ জোখেৰে যদি জুগিৰৰ যত্ন কৰিলাহেতেন!”

“তোমাৰ ভাল পোৱা, দিয়া-পোৱাৰ অভিজ্ঞতাৰ কথা মই কেনেকৈ জানিম? তোমাক আজিহে মঠ ইমান ওচৰত পাইছো।”

“বাৰ ইমান ৰূপ যৌৱন আছে, তাৰ হৃদয়ো আছে বুলি মই জাবিছিলো।”

“এতিয়া মোৰ জন্ম নাই-বুলি বুজিলানেকি? ব'লা, ভাঙপানী তেঁটা হ'ল। খাই লওঁমৈ। তুমিতো কেইদিনমান ইয়াতে থাকিবা” তোমাৰ কথাতোৰ কৈ থাকিবা—মই জুনি থাকিম। বৰ্ত্তমানতো মোৰ জন্ম কৰা নাই।”

অলকা বহাৰ পৰা উঠিল

“মোৰ কথা শুনি আমনি পাইছা। তোমাৰ ঘৰৰ মাজত ঠাই নিদিলেও চুখ নকৰো, তোমাৰ মনৰ মাজত মোৰ কাৰণে অকণমান ঠাই নহব জানো?”

“ইমানটো ডাঙৰ ঘৰ, এনেই পৰি আছে। তোমাৰ কাৰণে ঠাই নহব কিয়? বহুত ঠাই আছে।”

জুয়ো ভাত খাবলৈ উঠি গ’ল।

ঘৰৰ ভিতৰৰ লাইটৰ উজ্জল পোহৰত বাহিৰৰ গোটেই কথাবোৰ অবিখ্যাস্য আৰু অবাস্তৱ যেন লাগিল। ভাত খাই থাকোতে অলকাই মিহিৰৰ মুখলৈ চালে—হলেও ১৪ বছৰ—মিহিৰ এটা সৰু লৰা। হয়তো অলকাৰ প্ৰতি তাৰ আকৰ্ষণ আৰু আসক্তি কৃত্ৰিম নহয়, সত্য। কেইবাবাৰো অলকাৰ উচ্ছা হৈছিল যে তেওঁৰ বয়স ৩৪ বছৰ হ’ল সেই কথা মিহিৰক সোঁববাই দিব। কিন্তু কিছু স্বার্থ-পৰতাবেই সেই কথাৰ উল্লেখ অলকাই নকৰিলে। মিহিৰৰ স্বপ্নৰ জগতখনক আঘাত কৰিবলৈ অলকাৰ ভাল নেলাগিল। মিহিৰে যদি ভাবিছে আৰু বিশ্বাস কৰিছে যে মোৰ যৌৱন অকৃত, অক্লৰ আছে, মোৰ ৰূপৰ এতিয়াও আকৰ্ষণ কৰিবপৰা সন্মোহনী শক্তি আছে, মিহিৰ তাকে লৈ থাকক। সাজ-সজ্জা আৰু প্ৰসাধনৰ আনটো কালে বি-জনী অলকা আছে, সেইজনী অলকাক কেৱল মই নিজেহে চিনি পাওঁ, আন কোনোৱে সেইজনী অলকাক দেখা নাই। আৰু কোনো-বাই যদি সচাকৈয়ে মোক ভাল পায়, তাক প্ৰত্যাখান কৰো কিয়? হেজাৰ হেজাৰ দৰ্শকৰ মনোৰঞ্জনৰ কাৰণে মই নাচোঁ, অভিনয় কৰো ডেওঁলোকৰ তৃপ্তিৰ কাৰণে মই নৃত্যত দেহ-ঙক্সিমাৰে, অভিনয়েৰে নিজক বিভিন্ন ৰূপত প্ৰদৰ্শন কৰো। এজন বৃদ্ধক যদি মোৰ মৰম পাবলৈ মোৰ হৃদয়ৰ কাষ চাপিবলৈ চেষ্টা কৰে, তাক নিৰাশ কৰি মোৰ কি.

লাভ হ'ব? আক ময়ো জানো। কাৰোবাক দেহমনে ভাল পাবলৈ নিবিচাৰো? ভাল পোৱাৰ এটা বিশেষ বয়স থাকেনেকি? অন্য এজন মানুহৰ যুতুৱে—হওক তেওঁ আমায়েই, মানুহৰ স্বকীয়-স্বস্তিৰ যুতু, ঘটাব পাৰেনেকি? সমাজক অপমান ঘটমাননা কৰা বেয়া কথা, কিন্তু সমাজে জীয়া মানুহৰ দেহমনৰ দাবী বা প্ৰয়োজনক বীতি-নীতিৰ টোকোনেৰে খাসন কৰাটো জানো উচিত?

ভাত খাই উঠাৰ পিছত অলকাই কলে, “বাতি ভালমান হ'ল। এতিয়া আক শুই থকাই ভাল হ'ব। তুমিতো থাকিবাঁই। কাইলৈ, পৰহিলৈ, আমি বহুত কথা পাতিম। আঁহা, তোমাৰ বিচনা-দেখুৱাই দিও, শুই থাকাহি।”

কাপোৰৰ মোনাটো বিচাৰি হাতত লৈ মিহিৰ অলকাৰ লগে লগে ভিতৰৰ কোঠা এটালৈ সোমাই গ'ল। কণপায়ে ভালকৈ চিনাখন পাৰি থৈছিল। বে'চ শকত ডোষক এখনৰ ওপৰত বগা ঢক্‌ঢকীয়া বিচনা চাদৰ এখন পাৰি দিছে। গাৰ গিলাপ কেটাও ধোৰাই ধোৱা, পৰিষ্কাৰ।

“তুমি এইখন বিচনাতে শুবা”। অলকাই ক'লে।

“আক তুমি?”

“কাৰবটোৱেই মোৰ শোৱা কোঠা। মই তাতে শুম।”

“মই তেনেহলে তোমাৰ কাৰব কোঠাতহে শুব লাগিব, তোমাৰ কোঠাত নহয়?” বিচনাখনত বহি, মোনাটো একাৰবীয়াকৈ থৈ মিহিৰে ক'লে।

কিছু সন্দেহেৰে, কিছু কোঁতুহলেৰে অলকাই মিহিৰৰ মুখৰ কালে চালে। আজিহে চিনাকি হোৱা অজিনাকী ডেকা এটাক নিজৰ শোৱাকোঠাত শুবলৈ দিব পাৰিনেকি?

অলকাই কলে, “আজি বহুত দিন যোৰ শোৱা কোঠাত অস্ত কোনো মানুহ শোৱা নাই।”

“এইটো কোঠাত?”

“আলহী অতিথি শোৱে। শুভ্ৰা বেতিয়া মোৰ লগত আছিল, তেতিয়া তেওঁ এইখন বিচনাতে শুইছিল।”

“শুভ্ৰা ইয়াত শুইছিল?”

“কোনো জ্ঞান নকৰিবা। মইতো তোমাৰ কাৰৰ কোঠাটোতে শুম। কিবা দৰকাৰ হলে মোক মাতিবা।”

“তুমিতো সদায় অকলে শোৱা। কেতিয়াবা ৰাতি-বিয়লি হঠাৎ কিবা দৰকাৰ হলে তুমি কাক মাতা?”

“আজিলৈকে তেনেকুৱা দৰকাৰ হোৱা নাই। আজি যদি হয় তুমিতো আহা, তোমাকে মাতিম।”

মিহিৰে যেন আনন্দ পালে। ৰাতি কিবা দৰকাৰ হলে মোকেই মাতিব।

“তোমাক আক কিবা লাগিবনেকি? তুমি কানি-কাপোৰ সলোৱা, মই ধৰব ঢুৱাব-চুৱাববোৰ মাৰিলেনে নাই চাই চিতি আছোঁ।”

কৈ অলকা কোঠাটোৰ পৰা ওলাই প’ল।

অস্ত দিনাৰ দৰেই অলকাই ঘৰটোৰ ভিতৰ বাহিৰ সকলো চালে। চুৱাববোৰ ভিতৰৰ পৰা বন্ধ কৰিলে। খিৰিকী দুখনমান খোলা আছিল। পৰ্দাবোৰ ডালকৈ টানি দিলে। তাৰ পিছত আকৌ মিহিৰৰ কোঠালৈ আহিল। এইবাৰ অলকা মিহিৰৰ প্ৰচৰতে বিচনাখনতে বহিল।

“উপন্যাসখন কেজিয়া লিখি শেষ কৰিবা?” অলকাই হুথিলে।

“উপন্যাস? থাকিলে দিয়া তোমাৰ উপন্যাস। উপন্যাসতকৈ মোৰ কাৰণে আজি তুমি বেছি সঠা।”

মৰমলগা মাতেৰে অলকাই ক’লে, “মিহিব, আজি তুমি আহি গোৱাব পৰা তুমি আৰু মই অকণো বাতাবিকৰীয়ে কথা পতা নাই। মই কথা পাতিছো—যেন এজন সাহিত্যিকৰ সঁগত পতাব নিচিনাকৈ, তুমি কথা পাতিছা যেন এজনী আৰ্টষ্টৰলগত কথা পতাব নিচিনাকৈ।”

“আকনো কেনেকৈ কথা পাতিম তুমি আৰু মই?”

“আমি জানো এজনী ছোৱালী আৰু এটা ল’ৰা হিচাপে পাতিব নোৱাৰো?”

“অৰ্থাৎ এজন পুৰুষ আৰু এজনী নাৰী হিচাপে?” মিহিৰে হুথিলে।

“ধৰা তেনেকৈয়ে।”

কিছুসময় মিহিৰ মনে মনে থাকিল। তাৰ পিছত কলে, তুজন শিল্পী আৰু সাহিত্যিক হিচাপেই তোমাৰ আৰু মোৰ চিনাকি। তাৰ সীমা পাৰ হব পৰা নাই কাৰণেই আমি এনেকৈ কথা-বতৰা পাতিছো। এটা ল’ৰা আৰু এজনী ছোৱালী হিচাপে কথা পতাব ভাৰা হৈছে ভাবাহীন নিবৰতা।”

“শোৱা, মই বাওঁ—”

“এতিয়া তুবাগৈ?”

“আক নো কি কবিম?”

“তোমাৰ আৰু মোৰ মাজত এখন বেৰ আছে, এখন ছদ্মবেশ আছে। তিনেৰা কবোভেতা আমি আটাইবোৰ একোটা কৈতৈছে আহিলো।”

“হুৰাবখন বহি বন্ধ নকৰে, খোলাই থাকিব শুই থাকা।”

অলকা এইবাব কোঠাটোবপৰা ওলাই গ’ল। ছুৱাটো কোঠাৰ
মাৰ্জৰ হুৰাবখন এনেই জপালে, শলখা নলগালে।

মিহিৰ বিচনাও পাবিল।

কিছুসময় অলকা চাপৰ চকীখনতে বহী থাকিল।

এটোটা এটা তেনেই নতুন ঘৰ।

অলকা এজনী তেনেই নতুন ছোৱালী।

অলকাৰ জীৱন আৰম্ভ হৈছে।

অলকাৰ কোনো অতীত নাছিল।

আন্ধাৰ বাতিৰ এটা আমনিগা ভাৰ্য্যকৃৎস্বৰ্ণ শেষ হৈছে।

গাৰ কাপোৰবোৰ এটা এটাকৈ খুলি-খুলি অম্পষ্টভাবে
অলকাই ভাবি গ’ল। অসুখ দিনৰ দৰেই নাইটটো পিছৰ আগতে
অলকাই কোঠাৰ ভিতৰৰ ডাঙৰ মিবৰখনত নিজকে কিছুপৰ চাই থাকিল।

এইজনী এজনী বেলেগ ছোৱালী। এইজনী এজনী নতুন
ছোৱালী। চকুত নতুন স্বপ্ন, শৰীৰৰ প্ৰতিটো অঙ্গত নতুন, কেঁচা
জীৱনৰ স্পন্দন!

জিৰ’ পাৰাবৰ লাইটটো জ্বলাই বাখি, অলকাই বেছি পাৰাবৰ
লাইটটো মুমাই দিলে, আৰু বিচনাও পাবিল।

কাৰৰ কোঠাত মোৰ দেহমনৰ সান্নিধ্য বিচৰা এজন ডেকা
মানুহ শুই আছে। মাৰ্জৰ হুৰাবখন এনেই বন্ধ কৰি থোৱা আছে।
খিৰিকীৰে ভিতৰ সোমাই অহা কোমল বতাহজাকত কিবা অচিনাকি ফুলৰ
গোন্ধ। লাইটৰ অলুচ্ছল পোহৰটোৱে কোঠাৰ ভিতৰখন বহুতময়
কৰি তুলিছে। কিবা এটা সজ্জাৰ, কিবা এটা দোকমোকালি, কিবা এটা
মুনিচুনি—কিবা এটা অম্পষ্ট গুঞ্জন.....

খড়িব কাটাও বাতিৰ মূহ পদশব্দ। সময়ৰ হৃদয় গতি।

অলকাই বুজিবৰ যত্ন কৰিলে তেওঁৰ টোপনি আহিছেনে নাই। মিহিবৰ টোপনি আহিছেনে বাক? আহিবও পাৰে, দিনটোতো ক'তো জ্বৰণি লোৱা নাই।

চউদিশৰ নিস্তকতা গভীৰৰ পৰা গভীৰতৰ হৈছে। সেই নিস্তকতাত বুকুৰ উশাহ-নিশাহৰ শব্দও শুনা যায়। মৃত্যুৰ দেশলৈ জীৱন আগবাঢ়ি যোৱাৰ জান-নেজান ধ্বনি, জীৱনৰ দেশলৈ চোৰৰ দৰে মৃত্যু হাতত-সাৰে, ভৰিত-সাৰে সোমাই অহাৰ কোমল ককণ শব্দ! কাৰোবাৰ জীয়া যৌৱনৰ বালিগঢ়া জুৰজুৰকৈ খহি যোৱাৰ শব্দ!

নিস্তকতাৰ মাজত ইমান শব্দৰ অহাযোৱা!

অলকাৰ চকু মুদ খাতি আহিছে, আক হাত-ভৰিবোৰ অৱশ্য লাগিছে। যেন কেইবা সঁচা ধৰি কেইবাটাও নাচ নচাব পিছত ভাগৰে ছেঁচা মানি ধৰিছে।

এতিয়ামানে মিহিবৰ চাঙৈ গভীৰ টোপনি আহিব পায়। সেইয়া মিহিবৰ উশাহ-নিশাহৰ শব্দ! বেবৰ সিপাৰৰ পৰা উঠি আহিছে। গভীৰ, নিঃশব্দ, জীৱনৰ প্ৰতিজ্ঞাতিৰে ভৰা।

মিহিৰে ছৱানখন মেলিছেনেকি? মিহিব ভৰিব শব্দ নকৰাকৈ অলকাৰ বিচনাখনৰ কাষ চাপি আহিছেনেকি? মিহিৰে কুঁজা হৈ অলকাৰ মুখৰ কাষলৈ মুখখন আনিছেনেকি?

নিস্তকতা।

“অলকা—” সৰু, অস্পষ্ট মাত।

“অলকা, মোক মাতিছিলো—?”

অলকাই চকু ছুঁচা মেলি দিলে। তখন, মিহিৰ বৈ আছে অলকাৰ বিচনাৰ কাষতে, অলকাৰ মুখৰ কাষলৈ মুখখন আনি, মিহিৰে অতি সৰু মাতেৰে মাতিছে—“অলকা—”

ମାଣିଟିଟୋ ଶିକ୍ଷି ଅଳକା ବିଚ୍ଛାତ ପରି ଆହେ କ୍ରାନ୍ତ ଶ୍ରାନ୍ତଭାବେ ।
ମିହିରେ ସେଇ ଏଣି ବନ୍ଧ ଦେଖିଛି । ମି ଚକ୍ ଶ୍ରାନ୍ତବାହି ଆମିର ପରା
ନାହି—ଅଳକାବ ଶ୍ରୀର ଉନ୍ନତ ଦେହାଟୋର ପରା ।

“ତୁମି ଯୋକ କିମ୍ବା ମାତିଛିଲା ଅଳକା ? ”ଆକୌ ହୁଧିଲେ ମିହିରେ ।
“ମଇ ମାତିଛିଲୋନେକି ? କ’ବ ନୋରାବୋ । ମୋର ଡିଲ୍ ମିଲ୍
ଟୋପନି ଆହିଛିନ । ବହା, ଏହିଦିନିତେ ବହା ।”

ଅଳକା ଅଳପ ଆତରି ଦିଲେ । ବିଚ୍ଛାଧନତେ ମିହିର ବହିନ ।
“ମୋର—ତୁମି ମତା ସେନ ଲାଗିନ ।”

“ମାତିଛିଲୋ ଯଦିଓ ମଇ କ’ବ ନୋରାବୋ ।”

ମିହିର ହାତ ଏକ୍ସନ ନିଜର ହାତର ମାନ୍ତ ଲେ ଅଳକାହି କ’ଲେ,
“ମୋର ଡୟ ଲାଗିଛି ମିହିର, ମୋର ବର ଡୟ ଲାଗିଛି ।”

ମିହିରେ ଅଳକାବ କୁଲେ ଚାଲେ । ବୁଧତ ଡୟର କୋନୋ ଡିନ ନାହି ।

“କାଲେ ଡୟ ଲାଗିଛି ? କିଲେ ଡୟ ଲାଗିଛି ?” ନିର୍ଭର
ସିବର କାବଣେଇ ସେନ ମିହିରେ ହୁଧିଲେ ।

କିମ୍ବା—କିମ୍ବା ମାତେରେ ଅଳକାହି କ’ଲେ “ମୋର ଡୋମାଲେ ଡୟ
ଲାଗିଛି, ମୋର ଡୋମାଲେ ଡୟ ଲାଗିଛି—ମୋର—”

ଅଳକାହି ମିହିର ହାତଧନ ଲାହେ ଲାହେ ଏରି ଦିଲେ ।

“ମିହାତେ ଡୟ ବାହିଲା । ମୋର କାବଣେ ଡୋମାର କୋନୋ ଡୟ
କବିବଲଗୀରା ନାହି । ମଇ ଡୋମାକ ଡାଲ ପାଠ—”

“ଡୋମାର ଡାଲ ପୋରାଲେ ମୋର ବର ଡୟ ଲାଗିଛି ମିହିର ।
ମୋର ନିଜଲେକୋ ବର ଡୟ ଲାଗିଛି । ତୁମି ମୋର ପରା ଯୋକ ବକ୍ତା କବିର
ନୋରାବିବା ।”

ଏକ୍ସନୀ ଲକ ହୋରାଲୀର ଗାତ ହାତ କୁଳକାବି ବାବେ ଦିହିରେ ଅଳକାବ
ହୁଲିବୋଧତ ଆହୁଲି ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ କ’ଲେ “ତୁମି” କିମ୍ବାବର ମୈତେ
ବୁଧାବୁଧୀ ହେହା । ସେରେ ଡୟ ବାହିଲା ।”

অলকাই ক'লে, “জীৱনলৈ মোৰ বৰ ভয় লাগিছে। তুমি মোৰ কাষতে থাকা, সিটো কোঠালিলৈ গুচি নেযাবা। তোমালৈ মোৰ বৰ ভয় লাগিছে। হাতখন দি চোঁৱা মোৰ বুকুখন কেনেকৈ চপ্‌চপাইছে।”

মিহিৰে লাহে লাহে ক'লে, “জীৱনলৈ আমি সকলোৰে ভয় কৰো। নহলে আমি জীয়াই নেথাকিলোহেঁতেন।”

“তোমাৰ কিতাপৰ ভাষা এতিয়া মোক নকৰা। মোৰ বৰ ভয় লাগিছে, মোৰ বৰ ভয় লাগিছে মিহিৰ—”

মিহিৰে একো নেমাতিলে। এই নিস্তক নিসৈল বাতিটোৱে অলকাক এজনী ভয়ানক সৰু ছোৱালী কৰি পেলাইছে। অলকাৰ ভয় লাগিছে — যৌৱনৰ ফুলফুৰা অগ্নিশিখালৈ ভয়, জীৱনৰ নিমজ্ঞ বন্ধা কৰিবলৈ ভয়, নিজলৈ ভয়, মিহিৰলৈ ভয়। ..... ●

এঘাৰটা দিন আৰু এঘাৰটা ৰাতি পাৰ হৈ গ'ল । ছুৱাৰ পৰিয়ালৰ প্ৰাচীন দালানটোলৈ জীৱনৰ উদ্ভাপ নামি আহিল । কোনো বাধা নাই, কোনো প্ৰতিবন্ধক নাই । ইয়াৰ মাজতে ঠাট্টা একে লেঠাৰিয়ে নেকেনেকিয়া বৰষুণ দিলে । অলকা আৰু মিহিৰ ঘৰৰ ভিতৰতে সোমাই থাকিল, কলৈকো ওলাই নগ'ল । মিহিৰে অলকাৰ মুখৰ পৰা নিজৰ অতীত জীৱনৰ কিছুমান কাহিনী শুনিলে, অলকাৰ ফটোখকা এলবামবোৰ চালে, অভিনন্দন পত্ৰবোৰ পঢ়ি চালে, অলকাৰ নৃত্য আৰু অভিনয়ত মুগ্ধ, অভিভূত হোৱা কোনো অচিনাকি ল'ৰা-ছোৱালীৰ ফেন মেইলবোৰ পঢ়িলে । শুভ্ৰাৰ হুটামান গানৰ ৰেকৰ্ড শুনিলে । আৰু নব অস্বস্তিৰে ইজনে সিজনৰ কথাবোৰ মনোযোগেৰে আৰু কেতিয়াবা অনামনস্বৰূপে শুনিলে । মাজে-মাজে মিহিৰে আধা লিখা কিবা উপহাস এগনৰ কিছু লিগিলে, বৰ বেছি লিখিব নোৱাৰিলে । লিখিবলৈ ললেই মিহিৰৰ বত্ৰ অকলশৰীয়া হৈ পৰা যেন লাগে । তেতিয়া অলকা হাতৰি দিয়ে । লিখা বন্ধ কৰি মিহিৰ আহি অলকাৰ লগত কিবা আলোচনা কৰাত ধৰে । ঘৰটোৰ ভিতৰৰ নিবৰতা উজ্জ্বল হয় ।

সাৰ্হত্যিক, কথাছবিৰ কাহিনী লিখক মিহিৰ দণ্ড এনেদৰে অলকা ছুৱাৰ শিল্পী অলকা ছুৱাৰ ঘৰত থকাটোত কোনোৱে একো অস্বাভাৱিকতা নোদেখে, কোনোৱে কোনো কৌতূহলো অনুভৱ নকৰে ।

এঘাৰটা দিন, এঘাৰটা ৰাতি ।

অলকা আৰু মিহিৰ ।

সমাজলৈ অলকাৰ ভয় নাই । জীৱনলৈ ভয় । মিহিৰ ব্যস্ত ভাৱ জীৱনৰ সন্ধানত, উপলব্ধিৰ মূল্য অন্বেষণত । এটা ঘৰবাৰী নোহোৱা, সংস্থান

নোহোঁরা, হুসাজ ভাল কাপোৰ কানিও নোহোঁরা ডেকা ল'ৰা— কল্পনা-
 প্ৰৱণ, তথাপি কল্পনাক প্ৰশ্ৰয় দিবলৈ প্ৰস্তুত নহয়। অভাৱপ্ৰসূ, অৰ্থাৎ
 অভাৱক স্বীকাৰ কৰিবলৈ প্ৰস্তুত নহয়। তাৰপ্ৰৱণ এক ডেকা, নিজৰ ঘটনা
 কৰা অল্পভূতিৰ বেচৰ মাজত বন্দী।

সেইদিনা অলকাই সামান্য অসুস্থ অল্পভৱ কৰিছিল। অসু
 নহয় — অলপ চৰ্দি জন। গাত অলপ তাপ আছে। এনেকৈ কেতিয়াবা
 অসুখ হলে অলকাই বৰ অসহায় অল্পভৱ কৰে। তেওঁ এজনী আকাৰ
 বিচৰা সক ছোৱালী যেন হৈ পৰে। তেতিয়া কাষত বহি কোনোবাট
 আলপৈচান ধৰি নেথাকিলে বৰ অকণ্ঠস্বীয়া যেন বোধ কৰে।

মিহিৰ গ'ল ডাক্তৰ আহমদক মাতি আনিবৰ কাৰণে। অলকাহঁতৰ
 পৰিচালক অসুখ-বিসুখত তেঁবেই চোবা-চিন্তা কৰে।

এখন পাঁচল চাদৰেৰে গাটে। ঢাকি অলকা বিচনাও পৰি আছিল।
 পিগনে এখন চিঠি দি গ'ল। চিঠিখন খুলি অলকাই পঢ়ি চালে। এইখন
 গৌতম ছলৰাৰ চিঠি— কাহানিৰাই লিখ'। তেওঁৰ কাগজপত্ৰৰ মাজত পাই
 ডাক যোগে পঠিয়াই দিছে। লগতে এটা পাহৰুক।

“মৰমৰ অলকা,

কালি তুমি অভিনয় কৰা ছবিখন চালে। তোমাৰ অভিনয়
 ভাল হৈছে। বাইছে ছবিখন ভাল পাব যেন লাগিছে। আৰু কিমান
 ছবিও অভিনয় কৰিবৰ কাৰণে কন্ট্ৰেক্ট কৰিছা মই নেজানো। অভিনয়
 জীৱন নহয়। অভিনয় কৰি আশনি লাগিলে, জীৱনলৈ ঘূৰি আহিবৰ
 চেষ্টা কৰিবা। তেতিয়া মই নেথাকিবও পাৰো। সেইদিনা — যিদিনা
 অভিনয় জগতৰ পৰা জীৱনৰ মাজলৈ ঘূৰি আহিবা, তেতিয়া হয়তো
 আজিৰ হেঁজৰ হেঁজাৰ দৰ্শকক লগ নেপাবাহি। তেতিয়া হয়তো তোমাক
 মইহে বিচাৰিম। আৰু তুমিও হয়তো কেৱল মোকে পাবাহি। যদিহে

এই দুইটি কথা শুনে সোমাই নামের একজন কবি ছবি আঁকা গৈছে। এই ছবি লক্ষ্যে পাহাড় দুটোও আছে। প্রায়শ্চিন্ত হলে এই ছবি খুব কঠিন। এই ছবি সোমাই, কেবল সোমাই।

শাশা লাহ। কুশলে আছ।

সোমাই

গীতম।”

পাহাড়কটোত অলকাব নামত কিমান টকা আছে খুলি চাটুলে অলকাব বব ভয় লাগিল।

পদূলি মৃত এখন গাভী ব'লছি। তাবপবা নামি আহিল শুভ্রা, উৎপল চৌধুরী আৰু আফতাব আহমদ।

চিঠি আৰু পাহাড়ক গাৰ ওললৈ সূমুয়াই অলকা। বিচনাতে বহিল।
“গা ভাল নহয় নেকি বাইদেউ ?” সোমোয়াৰ লগে লগে শুভ্রাই শুধিলে।

“আজক। ভালই আছে। অলপ চ'দি অৰ হৈছে। এখেত ?”
“আফতাব আহমদ। আমাৰ এখন নতুন ছবিৰ প্রযোজক।”
অলকাই নমস্কাৰ জনালে। আফতাবেও নমস্কাৰ দিলে। তিনিও বহিল।

“আপুনি অকলে অকলে যে কেনেকৈ ঘৰটোত সোমাই আছে”।
উৎপল চৌধুরীয়ে ক'লে।

“শুভ্রা, কণপাই আহেনে ভিতৰত চোৱাতোন চাহ কবিলে কোৱা।”
আফতাবে মিনয়েবে ক'লে, “ছবিতোন চাহ। আমি খায়ে
আহিছো। এটা কথাৰ কাৰণে আহিলো। আমি এখন নতুন ছবি
কবিলে হাতত লৈছো। হিব'ইনৰ পাৰ্টটো শুভ্রাক দিয়া হৈছে।
পাৰিষ কৰা জনো ? শুভ্রাৰ মাকৰ পাৰ্টটোৰ কাৰণে আমি আন্তৰ্জাতিক

লম্বা বুলি ভাবিছো। বৰ বেছি একুটি কবিৰ নেলাগিব। বিচনাতে পৰি থকা শুভ্ৰাৰ বেমাৰী মাকৰ পাৰ্টটো কবিৰ লাগে। সকলোৰে কৈছে। আপোনাৰ বাহিৰে সেইটো পাৰ্ট ভালকৈ কবিৰ পৰা অস্ত আৰ্টিষ্ট আৰু কোন আছেনো?”

অলকাই আক্ৰান্তৰ মুখলৈ একো ছবুজাৰ দৰে চালে।

শুভ্ৰা নায়িকা! মই বিচনাত পৰি থকা শুভ্ৰাৰ বেমাৰী মাক। চুলিবোৰ পকা, মুখখন সোতোৰা-সোতোৰ, বং ঘৰি দাঁতবোৰো সৰা যেন কৈ মে'ক-আপ কবিৰ লাগিব। মাতটো কঁপা কঁপা, ভগা। খোজ লবক-লবক!

ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহি শুভ্ৰাই ক'লে, “কলপাই কোনোবা কালে গৈছে হ'ব পায়, ভিতৰত নাই। ময়ে চাহ কৰিম নেকি?”

“পাবা যদি কৰাগৈ—” অলকাই ক'লে, “ক'ত কি আছে জানিবা নহয়?”

একো নকৈ শুভ্ৰা ভিতৰলৈ গ'ল।

আক্ৰান্তে ক'লে, “মিহিৰ দত্তক চিনি পায় কিজানি—লিখক যে। তেওঁৰে কাহিনী। তেওঁৰ মতে ছবিখনৰ কাহিনীটো প্ৰচলিত জনপ্ৰিয় কথাছবিৰ কাহিনীৰ নিচিনা নহ'ব, নায়িকা নায়িকা নহয়, নায়কো নায়ক নহয়। ঘটনাও ঘটনা নহয়। এফালে কাল, প্ৰকৃতি আৰু অখণ্ডনীয় বিশ্বইচ্ছা বা ঈশ্বৰ, আনফালে সেইবোৰ শক্তিৰ লগত যুজা সৰু সৰু কিছুমান মানুহ। এইবোৰ মোৰ কথা নহয়। এইবোৰৰ অৰ্থ মই বুজোঁ। এইবোৰ মিহিৰ দত্তৰ কথা।”

উৎপল চৌধুৰীয়ে ক'লে, “ময়ো ভালকৈ বুজোঁ এইবোৰ কথা। এণ্টি-হিৰ'ইন, ছব্বেল নে, মাল্টিপল পাৰ্চনেলিটি,—কিবা ভেনেজুৰা কথা দেখুৱাবৰ চেষ্টা আছে ছবিখনত। শুভ্ৰাক লৈছে, কি কবিৰ পাখিৰ

মই ক'ব পৰা নাই। আপোনাৰ বিষয়ে অৱশ্যে আমাৰ বিন্দুমাত্ৰও
লক্ষ্য নাই। আপোনাৰ বয়স আৰু অভিজ্ঞ নাই শুভ্ৰাৰ বেমাৰী
মাকৰ পাৰ্টীত কৰাত সহায় কৰিব। এজনী গাভৰু ছোৱালীয়ে
সেইটো পাৰ্টী কেইয়াও কৰিব নোৱাৰে। আপোনাৰ চেহেৰাপানী
অৱশ্যে এজনী গাভৰু ছোৱালীৰ নিচিনাই হৈ আছে। কিন্তু আপোনাৰতো
অক নাকিবাৰ, নানে হিৰ'ইনৰ পাৰ্টী কৰাৰ বয়স নাই—নহয় জানা ?”

ডাক্তৰক লগত লৈ মিহিৰ দত্ত বিশ্বাসনপৰা নামি আহিল।
“অ’ আপোনাৰলোক দেখোন! কেতিয়া অহিল ?” মিহিৰে
ক’লে।

“আপুনি ঘোৰ কোঠানিলৈকে অহক—” অলকাই ক’লে।
ডাক্তৰ, আহমদ অ’ক অলকা ভিতৰলৈ সোমাই গ’ল
‘কি হৈছে ?’ ডাক্তৰ আহমদে সুধিলে।
“চৰি অৰ। পিছে গাটো বৰ বিৰাইছে। ভোকো নোহোৱা
হৈছে—” অলকাই ক’লে।

“নাচ-চাচ কৰা মানুহে সেইবোৰ কৰিবলৈ এৰি দিলে গাৰ
বিৰ-চিৰ হয়েই। আৰু চৰি কাহ এই সময়ত বহুতৰে হৈছে।
কাণ্ডন মাহ গলেই কিজানি। বসন্ত ঋতু শেষ হৈ আহিছেতো।
এনেকুৱা সময়ত অনুখ-বিসুখ হয়েই। বয়সৰ প্ৰশ্নওতো আছে।
জীয়াই থাকিলে, বয়সৰ কিছু প্ৰিমিয়াম নিদিলেওতো নচলে।”—
অলকাৰ অৰ-জুৰি, ধাৰ্মমিটাৰডাল চকুৰ আগত লৈ চাই চাই ডাক্তৰ
আহমদে কৈ গ’ল।

“মুখখন ভিত্তা ভিত্তা লাগি আছে—” অলকাই ক’লে।
“অলপ ভিত্তা লাগিবই। কিন্তু টেন্সাৰেচাৰ বেছি নাই।
মই দাবাই পঠিয়াই দিম। নিয়মমতে কেইপালিমান খালেই ভাল হৈ যাব।

টোপনিও ভাল হোৱা নাই হ'বলা। এই বয়সত নিয়মীয়া টোপনিৰ বৰ দৰকাৰ।" ডাক্তৰ আহমদে ক'লে।

“টোপনি মোৰ সদায় অনিয়মীয়া।”

“প্ৰফেছৰটোৱেইতো তেনেকুৱা। নচা মানেই টোপনি খটি। এতিয়াতো আক নাচ গান নকৰা। এতিয়া শোৱাত নিয়মীয়া হোৱাততো অসুবিধা নাই।”

ডাক্তৰ আহমদ গ'লগৈ।

অলকা আহি উৎপল চৌধুৰীহঁতৰ লগত বহিলহি।

“ডাক্তৰ আহমদে কি ক'লে বাইদেউ?” মিহিৰে সুধিলে।

অলকাই যেন মিহিৰৰ মুখত ‘বাইদেউ’ সম্বোধনটো শুনি উচপ খাই উঠিল।

“বিশেষ একো কোৱা নাই। ঠায়ে পঠিয়াই দিব।
অৰ বেছি নাই বুলি কৈছে।”

শুভ্ৰা আৰু কণপায়ে মিনি চাহ উলিয়ালে। ভাত খোৱা কোঠাতে চাহ-তাহ দিলে। শুভ্ৰাৰ্ঠতে মিঠাই আনিছিল। ঘৰতো বিস্কুট আৰু কিবাকিবি আছিল।

চৌধুৰীহঁতৰ লগতে অলকাও চাহৰ মেজত বহিলহি, কিন্তু তেওঁ একো নাখালে।

“আপোনালোকে খাওক। মোৰ একো খাবৰ মন হোৱা নাই।”
অলকাই কলে।

“মিহিৰক যে আমি বিচাৰিয়ে আছোঁ। এওঁ যে আহি আপোনাৰ ইয়াত সোমাই আছেহি ক'বই ভৱিষ্যে। এটা খবৰ দিওঁতো অসুবিধা পাবা।”
উৎপল চৌধুৰীয়ে ক'লে।

“ইয়ালৈ আহিছো বুলি কাৰোবাক ধৰব দিয়া হ’লে আৰু অহাই নহ’লহেজেন। মাজে মাজে এচুকে’প নকৰিলে, মানে নপলালে নচলে। মাহুহৰ পৰাও পলাবলগীয়া হয়। নহয়নে বাইদেউ ?” সমুখতে বহা অলকাৰ কালে চাই মিহিৰে ক’লে।

অলকাই শুকান ঠঠ ছটাত এটা ককণ হাঁহিব খেঁচা টানি ক’লে, “মইনো সেউবোৰ কি বুজো ? মঠ কাহানিও পলোৱা নাট। মঠ মাহুহৰ পৰাও নপলাও। জীবনৰ পৰাও পলাব নেজানো —।”

হাঁহি আকৃত্ৰাবে ক’লে, ‘পলোৱা পলুইবোৰ নকৰিবা। নিজৰ কাহিনীৰ নিজে নায়ক। নাযিকা শুভ্ৰা চৌধুৰী। তোমালোক আৰু এখেত বাইদেউৰ ওপৰতে আমাৰ ভবিষ্যনৰ সাক্ষ্য নিৰ্ভৰ কৰিছে।”

“নায়ক মিহিৰেই নেকি ?” গাত নলগা ধৰণে অলকাই সুধিলে।

“নায়ক নহয়, এন্টি-নায়ক। মোৰ জানো হিৰ’ হোৱাৰ চেহেৰা আছে ? অৱশ্যে বাইদেউৰ ইয়াত এট কেইদিন যিদৰে খালো, থাকিলো, সেইদৰে খাব থাকিবলৈ পালে, কিছুদিনতে নায়কৰ চেহেৰা বনাব পাৰিম।”—মিহিৰ উত্তৰে।

উৎপল চৌধুৰীয়ে ক’লে, ‘তুমি ইয়ালৈ চেহেৰা বনাবলৈ আহিছিলো, নে উপভাস লিখিবলৈ আহিছিলো ?”

“এচুকে’প কৰিবলৈ —” মিহিৰে হাঁহি ক’লে।

আকৃত্ৰাবে ক’লে, “মিহিৰো আমাৰ লগতে ওলোৱা বহুত কাম আছে। বাইদেউৰ গা ভাল নাই। লাগিলে ওজায়েই ইয়াত দুদিনমান থাকক। অহুৰিবা হবনেকি ?”

ওজাই ক’লে, “মইতো কেইদিনমান থাকিব বুলিয়ে আহিছোঁ। আগেও তো আহিলো।”

অলকাই ক'লে, “তোমালোকৰ কাম আছে যদি শুভ্ৰা এতিয়া
নেলাগে থাকিব। কণশাঠ আছে নহয়।”

উৎপল চৌধুৰীয়ে ক'লে, “নহয়, নহয়, শুভ্ৰা থাকক। মিহিৰে
নতুনকৈ লিখা গান ছটামান শুভ্ৰাই শিকিছে। আপুনিতো শুভ্ৰাৰ গান
ভাল পায়। কেতিয়াবা গাই শুনাব।”

‘তেনেহলে, অশ্লুবিধা নহয় যদি শুভ্ৰা থাক। মিহিৰো নেখাকা
জানো?’ অলকাই ক'লে। তাৰ পিছত ক'লে, “আপোনালোকে
ইযাতে ভাত খাই যাব। সময়তো যথেষ্ট হ'ল।”

‘নহয় আমি যাবোঁই। আপোনাৰ গা ভাল নাই। আপো-
নাক আক আমনি নকৰো। আপুনি যদি বেয়া নেপায় কন্দ্ৰেইষ্টখন
আজিয়ে চহী কৰাই লৈ যাওঁ। আপুনি বৰ বেছি কষ্ট কৰিব
নেলাগে। সক পাৰ্ট। বেমাৰী বুঢ়ী এজনীৰ পাৰ্ট। টেইলৰ মে'ড
বুলিয়ে ধৰক—আপোনাৰ কাৰণে—”

ব্যৱসায়ী স্ত্ৰৰটো লুকুৱাই ৰাখি বিনয় আৰু সৌজন্যেৰে
আক্ৰান্ত ক'লে। আৰু এটাটো কে'চটো খুলি কন্দ্ৰেইষ্ট ফৰ্মখন
অলকাৰ সমুখত মেলি ধৰিলে।

জেনৰ পৰা কাউণ্টেনটে। উলিয়াই অলকাকৈ আগবঢ়াই দি
উৎপল চৌধুৰীয়ে হাঁহি ক'লে, “আপোনাৰ কাৰণে কন্দ্ৰেইষ্ট চহী কৰা-
কৰা একে কথা। তুমি নিয়ম বন্ধা কৰিব লাগেহে। ও, এই-
‘বিনিতে চহী কৰি নিয়ম।”

অলকাৰ অলপ অলকতৰক লগা যেন লাগিছিল। চকুছটা এবাৰ মোহাৰি লৈ অসকাই দেখুৱাই দিয়া ঠাইতে চহীটো কৰিলে।
— ‘অলকা।’

“পূৰা নামটো নিদিলে?”

‘হ’ব—’। ‘চৌধুৰী’ অথবা ‘হুৰবা’ লিখাৰ কোনো প্ৰয়োজন অলকাই অকুণ্ঠ নকৰিলে।

কাগজপত্ৰ সামৰি লৈ খবখেদা কৰি আকৃতাৰ আৰু উৎপল চৌধুৰীয়ে বিদায় ললে।

“ময়ো যাওঁ বাইদেউ—” অচুমতি লোৱাৰ ধৰণে নহয়, কথাৰাৰ কেৱল জনাবৰ কাৰণে কোৱাৰ দৰে মিহিৰ দস্তত ক’লে।

অলকাই কোনো উত্তৰ নিদিলে। সেমেকা চকু হালেৰে এবাৰ মিহিৰৰ ফালে চালে। মিহিৰে তাৰ মোনাটো কান্ধত ওলোমাই ললে।

মইতো মোৰ যৌৱনৰ যুত্থ-পৰোৱানাও নিজ হাতে চহী কৰি দিলো। এতিয়া যি যলৈ যাব খোজা যাব পাৰা। মোৰ ঘৰত আৰু তোমালোকৰ কোনো প্ৰয়োজন নাই—অলকাই ভাবিলে, মুখেৰে একো নকলে।

উৎপল চৌধুৰী, মিহিৰ দস্ত আৰু আকৃতাৰ হুছেইন লাহে লাহে ওলাই গ’ল।

অলকাই সেইকালে চাই বহাতে বহি থাকিল। তেওঁৰ চকু দুটা ওপত লোতকেৰে ভৰি পৰিছিল। তেওঁ সন্মুখৰ পৃথিৱীখন অস্পষ্ট আৰু ধূৱলি-কুঁৱলী যেন দেখিছিল।

জীৱনৰ ওচৰত মই সম্পূৰ্ণ হাবি গৈছো। মই অলকা চৌধুৰী নহয়, অলকা হুৰবা নহয়, মই এজনী ৰূপ-ধৌৱন শেষ হোৱা বেমাৰী বুঢ়ী,—অকলখৰীয়া, দুৰ্বল, অসহায়।

মুঠো ঘুৰুৱা যেন লাগিছিল অলকাৰ। অৰ বেচিকৈ উঠিছে নেকি? বুৰুধন বিবাইছে হাতত বিবেৰ অশ লাগিছে। বহি থকাৰ পৰা উঠি বিচনা লৈ যাবলৈকে যেন অলকাৰ গত শক্ত নোহোৱা হৈছে।

হাতত পানী এগিলাচ আৰু ঠাণ্ডা বড়ি এটা লৈ শুভ্ৰা আহি অলকাৰ ওচৰতে বহিহি।

“পিল এটা খাই লওক বাইদেউ—” শুভ্ৰাট কলে।

বড়িটো হাতত লৈ এনেয় অলকাই সুধিলে, “বড়িটো: বৰ তিতা নেকি বাৰু?”

“ঠাণ্ডা ক’ত মিঠা হয়—?”

বড়িটো খাই অলকাই ক’লে “মই বিচনাগৈকে যাওঁ। বহি থাকিবলৈ টান লাগিছে। মিহিৰে কি নতুন গান লিখিছে?”

‘সুৰ সিয়াই নাই। মই এনেয়েহে গাই চাইছোঁ’।

শুভ্ৰা খিবিকীখনৰ কাষলৈ গ’ল, আৰু বাহিৰৰ ফালে চাই গুণ গুণাই গালে:—

অ’ অপবাজিতা,

কোনে জগালে তোৰ ফুলনিত

ফুল ফাগুণৰ চিতা।

অ’ অপবাজিতা।.....

অলকাৰ অসহ লাগিল।

তেওঁ বহাৰ পৰা উঠিল আৰু নিজৰ কোঠালৈ সোমাই গ’ল। তেওঁ বিচনাখনত শুই গাকত মুখ শুদ্ধি পৰি থাকিল।

সৰুসৰুৰে তেওঁৰ চকুৰ পৰা ডগত চকুলো বৈ আহিল। তেওঁ বাধা দিব নোৱাৰিলে। অলকাৰ বুকুভঙা উত্থাপনৰ শব্দ কোনোৱে শুনিিলে। কোনোৱে নোহি। কোনোৱে নাছিল।